

FARSTAS NYA STADSPARK

– utredning av placering och ett gestaltungsförslag

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur, Uppsala
Examensarbete för yrkesexamen på landskapsarkitekturprogrammet
EX0504 Självständigt arbete i landskapsarkitektur, 30 hp
Nivå: Avancerad A2E
© 2015 Erik Sundin, Hannah Theorell, e_sundin@hotmail.com; hannah.theorell@gmail.com
Titel på svenska: Farstas nya stadspark – utredning av placering och ett gestaltungsförslag
Title in English: The new city park in Farsta – investigation of placement and a design proposal
Handledare: Lars Johansson, institutionen för stad och land
Examinator: Petter Åkerblom, institutionen för stad och land
Biträdande examinator: Helena Espmark, institutionen för stad och land
Omslagsbild: Av författarna
Övriga foton och illustrationer: Av författarna om inget annat anges. Samtliga bilder/foton/illustrationer/kartor
i examensarbetet publiceras med tillstånd från upphovsman.
Originalformat: Denna rapport: liggande A3 med boköppning, Gestaltungsplanscher: stående A1
Nyckelord: landskapsarkitektur, stadspark, parkstråk, tyngdpunkt, Farsta
Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se>

FÖRORD

Vi ville arbeta med ett aktuellt och verklighetsförankrat projekt, därför var Farsta ett bra fall då det pågår ett programarbete för området. Vi bor båda i Stockholm och har därmed ett intresse för staden och ville arbeta med en plats som det är lätt att knyta an till och är lätt att besöka. Vi har båda ett intresse för hur grönområden kan gestaltas så att de upplevs ha högre kvalitet och vara mer tillgängliga, trots att den faktiska ytan minskar efter en förtätning.

De färdigheter som vi ville utveckla är vår förmåga att gestalta ett större grönt sammanhang och att öka de gröna kvaliteteterna i en befintlig tätortsmiljö.

Vi vill tacka vår handledare Lars Johansson för att ha stöttat oss genom arbetet och kommit med hjälpsamma synpunkter. Vi vill också rikta ett stort tack till Inger Åberg och Nils Tunving på Stockholms exploateringskontor, Christian Bleckman på Stockholms stadsbyggnadskontor och Jan Ekman, parkansvarig i Farsta stadsdelsförvaltning. Tack för materialet vi fått tillgång till och för det engagemang ni visat.

Hannah Theorell & Erik Sundin
Stockholm, våren 2015

SAMMANFATTNING

Detta examensarbete handlar om att utreda ett parkstråk i Farsta som har pekats ut av Stockholm stad för att fungera som en stadspark samt att ge en gestaltning för denna park. Arbetet är uppdelat i en rapport om parkstråket samt en gestaltning av parken på separata planscher.

Tio kilometer söder om Stockholm ligger förorten Farsta på ett näs mellan två sjöar. Topografin är präglad av sprickdalslandskapet med höjder och dalar. Kring 1960 byggdes Farsta ut efter ABC-stadens ideal med arbete, bostäder och centrum i samma stadsdel. Stadsdelen är bilanpassad med stora utrymmen för parkeringar och en tydlig trafikseparering.

Farsta är i Stockholms översiktsplan utpekad att utgöra en av nio tyngdpunkter i Stockholm som ska genomgå en omfattande förtätning. I stadsdelen bor i nuläget cirka 21 000 personer men inom de närmsta åren förväntas befolkningen öka kraftigt. Varje tyngdpunkt ska ha en egen stadspark på tre hektar men en förstudie har visat att det inte går att åstadkomma en stadspark av den storleken i centrala Farsta och därför har man pekat ut ett stråk som är tänkt att fungera som denna stadspark.

Vi analyserar i rapporten det utpekade stråket för att se om det i sin helhet är lämpligt att utgöra Farstas stadspark. Vi har granskat

stråket utifrån olika aspekter för att avgöra hur stråket fungerar med tanke på kontinuitet och rumslighet; vad som talar för att det här stråket kan fungera som en stadspark och vad som talar emot. Vi har undersökt hur olika delar blir påverkade av vägarna och hur trafiksepareringen påverkar stråkets sammanhang. En analys över vilka karaktärer Farstas parker har idag och vilka karaktärer som skulle behöva tillföras gjordes som ett underlag till den gestaltande delen av arbetet. Informationen från de olika analyserna vägdes samman och ett läge för en stadspark utsågs. Vi avgränsade oss i det här arbetet till att hitta ett läge för stadsparken inom det stråk som Stockholm stad har pekat ut.

I rapporten gjordes en begreppsutredning över vad en stadspark är för att få underlag till att värdera stråket och utse ett lämpligt läge för stadsparken. Begreppsutredningen behövdes även för att med gestaltningen kunna svara på vad en stadspark är och borde innehålla.

I den gestaltande delen av arbetet gjordes en fördjupad analys av platsen och ett program togs fram, som gestaltningen av stadsparken ska vara ett svar på. Parken gestaltades med människans behov i centrum och andra aspekter fick därför lägre prioritet. Vi avgränsade oss till att gestalta offentlig plats och gick därför inte innanför fastighetsgränser.

SUMMARY

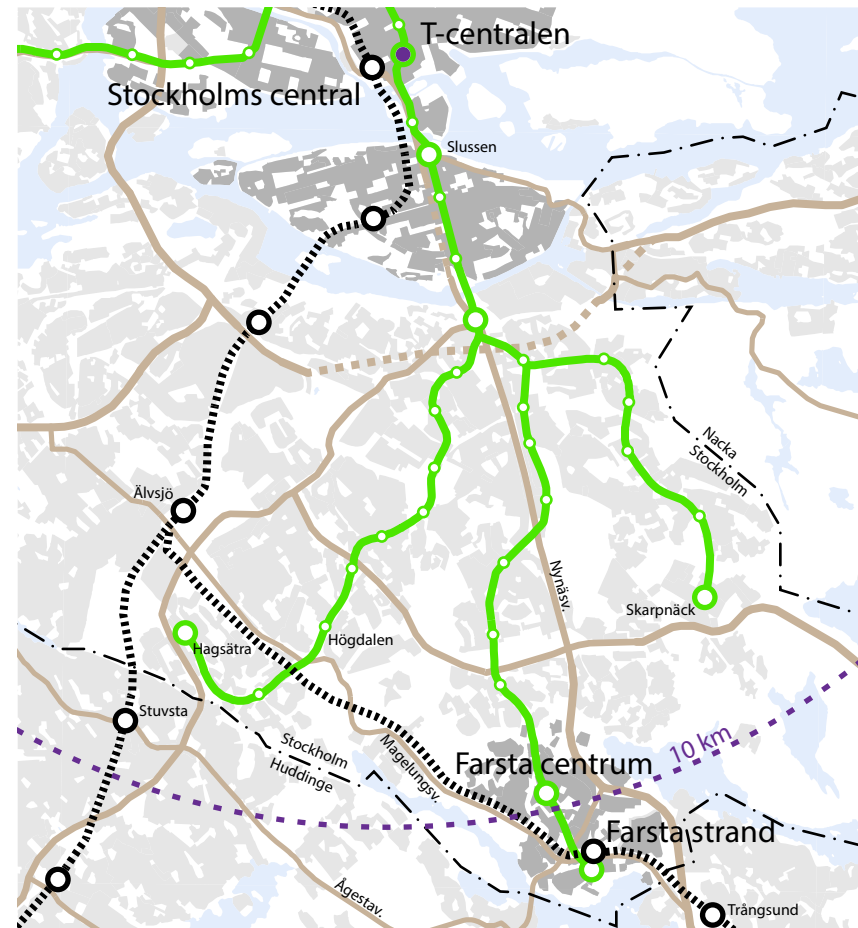
A current topic of landscape architecture is the potential conflict between densification and green space. Two ways to compensate for the loss of quantitative green space is to upgrade remaining parts to high quality parks with space for many uses, as well as measures to increase the accessibility of the parks. This work deals with such cases and how to design public parks so that it has more uses and more experience values.

Farsta is a suburb in southern Stockholm municipality with about 21 000 inhabitants, it was built around 1960. It was influenced by the ABC-city ideal of the famous suburban centre of Vällingby completed a couple of years earlier. The ABC-city meant that workplaces (Arbete), housing (Bostad) and commercial centre (Centrum) would be combined in the same suburban centre to make it more viable as an alternative to the inner city of Stockholm.

Farsta is singled out in current master plan of Stockholm municipality's, as one of nine suburban nodes that, in the future, should balance the city centre dominance. These suburban nodes will undergo extensive densification efforts to make them more urban. One goal is that each such node should have its own city park of high quality, of three hectares or more, which holds a great diversity of experiences, activities and events. Farsta is chosen as a pilot project and will serve as a model for the other suburban nodes in the city. The municipality have concluded that it is impossible to create a continuous city park of three hectares in the central part of Farsta. This means that the structure that exists today, with its paths, parks and natural areas, must be utilized to create the city park. The different parts should be linked together and a path of parks, linking central Farsta with large green areas in the outskirts are suggested by the municipality. The concept of urban park is important because it is not a set definition. It is also important to understand how barriers can affect the context in a park.

Aim and research questions

Our aim is to analyse a proposed path to determine the possibility to develop the path into a city park as well as presenting a design

The suburban center Farsta is located 10 km south of central Stockholm. Farsta is well connected by public transport, subway, commuter train and busses. Scale 1:100 000, background map ©Lantmäteriet, i2014/764

proposal to this city park. The research questions are::

- Is the proposed path suitable to be developed into a City park?
- How can a city park in Farsta be designed?

Framework for the project

We have worked with this project on two levels: A general inventory and analysis of the path that is designated to develop into the city park in Farsta and a design on a selected area of this path. We have limited ourselves to find a suitable location for the city park in the designated path and therefore not analysed the whole of Farsta for

an alternative location. Thematically, we limit ourselves to parks and thus squares and road areas has not been relevant in the selection of an area for the park or in design part of the project. In the design part we have focused on public places and therefore we have not worked with the places inside property boundaries. Our design where foremost with human needs in mind and therefore other aspects have been given lower priority. Movement pattern and social needs as places to meet and various activities have been the focus in the design.

Method and approaches

The project is divided into two parts. In this report we have analysed the designated path for the city park and its suitability as such as well as a discussion of our design process, the references and an appendices with analysis and pictures of subareas along the path. The design for the city park is presented separately on posters to get a better overview of the design.

Our process can be compared to a funnel in which we approached the place at three different levels: The pilot study, the park path and the city park design.

In the pre study – we examined wide topics to get to know and understand the suburb of Farsta: The landscape and nature of Farsta, the history of the suburban settlement and its parks. We also looked at the Stockholm municipality's future plans for the area. We also made an investigation about the concept of City Park as well as the adjacent concepts of parks, public parks and neighbourhood parks. The investigation was made by looking for the definition of the terms in dictionary, professional literature, and different municipality policy documents regarding park maintenance and planning. This led us to our own definition of the concept of a city park.

In the next part the suggested park path was analysed based on the question if the whole path was suitable to become a city park or just a part of it. Analysis were made about how the pedestrian and bike route along the path worked, sight lines along the path were

investigated in order to understand how connected it was visually. Barriers such as roads with heavy traffic or difficult terrain to cross were identified. In this part we also investigated the existing parks in Farsta according to its character. We used the eight park characters designated by Grahn and Sorte. This study was made to understand if there was a lack of any characters that could be complemented by our park design.

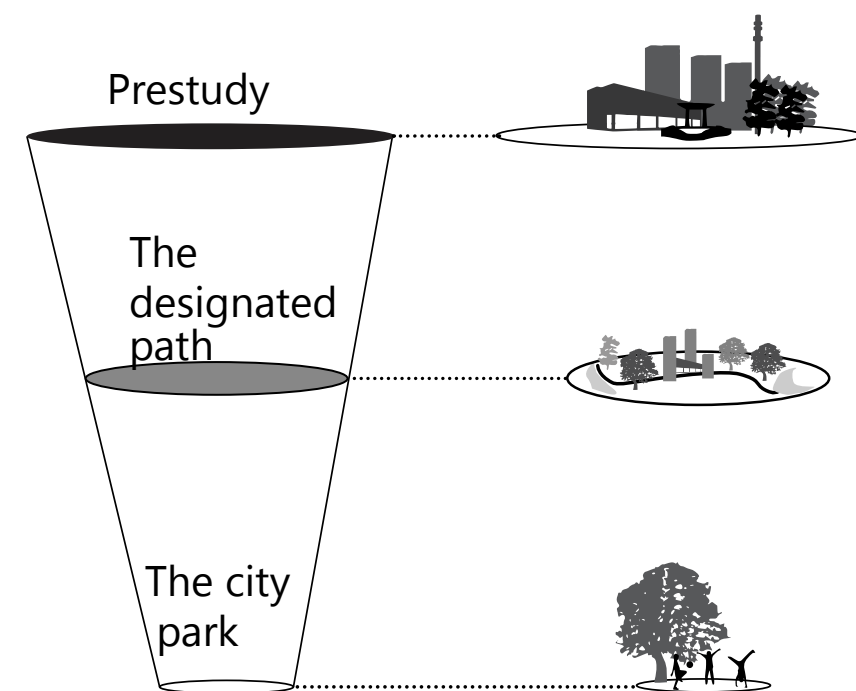
The last level was the design of city park where the design of the city park is presented. Our design process follows the method of inventory, analysis, program and a design.

Results

The results from the three parts is presented here.

Pre study

The main result from the pre study was our own definition of a city park that we reached by compiling several definitions of the concept of urban park from sources such as different municipality documents and reasoning about them. We believe that a city park is a place

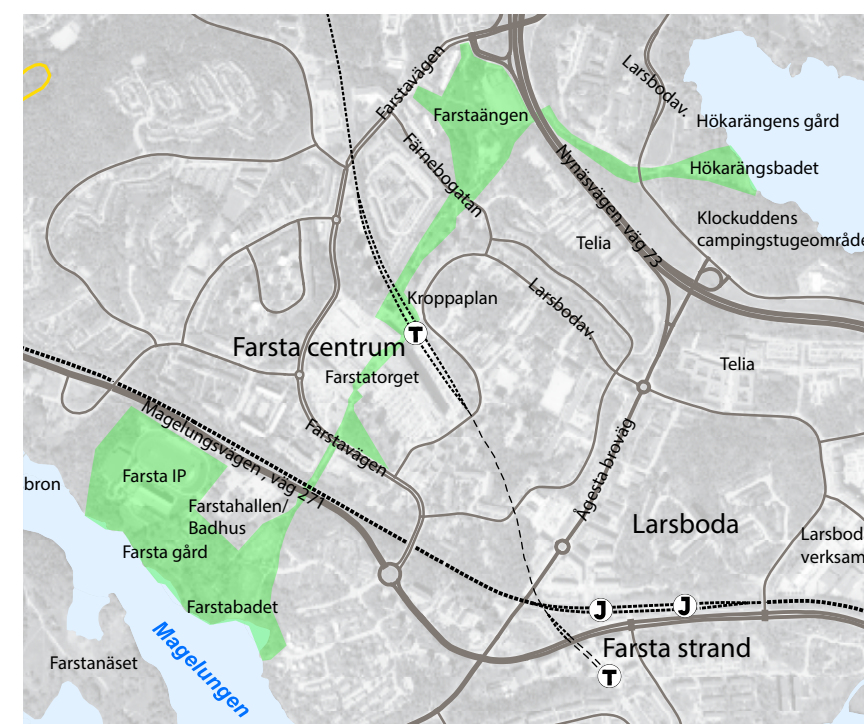

Our process can be likened as a funnel.

where human needs are put in the centre and that it is accessible and open for everyone. The park will provide space for many types of activities and uses, and the content have to appeal to a wide range of people and of all ages. The park will be centrally located in the community, accessible and easy to find and reach. A city park will attract many visitors and therefore high wear on the facilities. To meet the need for a variety of activities and experiences and manage a high wear requires a high degree of design and maintenance. A city park needs to have a certain area to accommodate both lively activities and have place of tranquillity. The park should be perceived as a green oasis in the dense city. To achieve this the park should have a pleasant microclimate and be protected from noise and other interference.

The park path

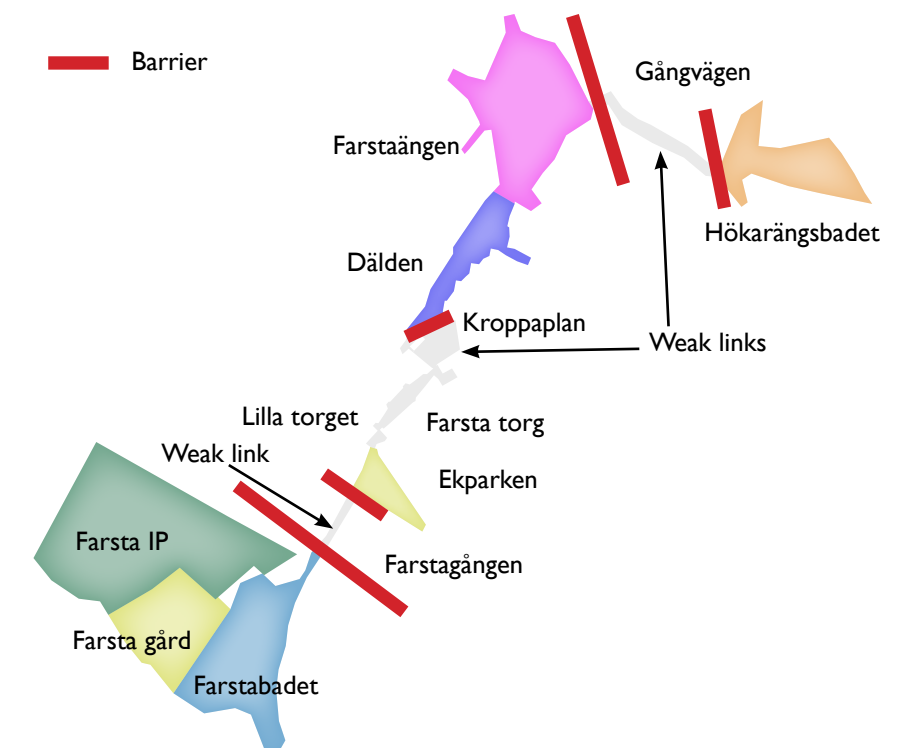
The result of the analysis of the park path reveals the difficulties of getting the whole path to be perceived as a city park. The paths continuity is cut off by Farsta centre. The path as whole, is important as a green corridor and may serve to bond together the district's

Local map of Farsta with the park path marked in green. Scale 1:20 000, background ortophoto ©Lantmäteriet, i2014/764

green structure and become part of a long promenade. Instead we believe that those parts of the northern path closest to the centre (Dälden and Farstaängen) would work better as a cohesive city park without barriers. Together these areas are seven hectares, near the city centre that can accommodate the range of values that should be in a city park. The Farstaängen is a flat surfaces with room for activities and events. There is also currently a popular playground which serves as a destination point.

Several things speaks against the southern part of the path; Ekparken is situated beside the path and is heavily exposed to road noise, Farstagången is just a narrow passage difficult to transform into a park. Farsta gård and Farstabadet already contains many values and functions and works as a destination point but is too far from centre to be a central city park. Cultural heritage sites also limits the opportunities for the site's development. While the northern part of the route has problems with high noise levels but larger space provides a better opportunity to take action. The continuity of the

The colored parts represents parts of the path that may become a park. The gray parts are squares or passages. The map shows the corridor's weak links and barriers.

path to Hökarängsbadet is cut off by the barrier of Nynäsvägen highway and it is located too far from the centre.

Our chosen park location has some challenges that have to be dealt with too; It is partially exposed to road noise that has to be handled with reduction measures, it is traffic separated which means it is separated main street network makes it important to show the entrance of the park, There is unclear boundaries between private and public that should be cleared out. The link to Farsta center is weakened by the Kroppaplan bus station but the station is planned to be moved and so forth give an easier access from the center of Farsta.

The analysis of lacking park characters reveals that the character that is most lacking in the parks and nature areas in Farsta are the decoration value, the festive park and the wild which shows what would be extra valuable to add in a new city park

The design of the city park

Our design of the city park put the human needs first, therefore two of the main points of the design were how people moved around the park and how they use the park in different activities. The third point were about framing of the park as we believe that it is important to have a clear definition of the park area for it to be recognised as a city park and to perceive the park as an green oasis in the city.

The current situation for movement was not clearly defined. To clarify this, three types of movement were chosen in the design of the movement network: corridors mainly for recreation, corridors mainly for movement and a fast bike commuter path bypassing the park.

New activities were chosen to give the park visitors a broader choice of different activities for different tastes and interest and thus attract as many people of different as possible. We chose to provide areas for both more guided activities such as sports and large, open areas for free spontaneous activities that also works as event grounds. An activity gradient was used to provide more quiet and relaxing areas as well as more active areas in the park.

Plan of the design for the new urban park in Farsta. Scale 1:5 000

An important issue were the noise from the highway Nynäsvägen. This were addressed with as noise reduction barrier that also function as a part of the park with activities, and also gives the park defined edge towards the road.

We tried to provide the park characters that were lacking in Farsta, in the design of the city park.

The festivity park character were fulfilled by providing areas for events, a garden café and barbecue facilities. The ornamental value was provided through more varied vegetation and perennial plantings, as well artistically designed elements. The wild character deemed difficult to combine with a designed park with many visitors inside a built up area and has therefore not been able to be added in the city park. This is something that must be provided in larger green areas further away from settlements.

New questions for further research

The work raised some new questions:

- A study if a city park can be a path, and what qualities such paths need to have in order to function and be perceived as a city park?
- What can be done to improve the paths identity?
- How a design program could be designed for the whole path.
- How design measures can reduce the mental barrier effect of pedestrian tunnels and increase the sense of security?
- How the city park could be designed if the focus were on other aspects such as ecology.
- A broader question concerns the arranged park's role in the suburban areas and how the need for more organized parks looks at these locations.
- A related question is what a transformation of green space to parks would mean and whether it is possible to replace green areas completely with arranged parks?

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Introduktion	9	Gestaltningen	41
Inledning	10	Gestaltningsförslag av stadsparken	42
Läsanvisning	12	Stadsparksdefinitionen och vår analys av platsen	42
Syfte	12	Parkkaraktärerna och gestaltningsförslaget	44
Frågeställningar	12	Diskussion	45
Avgränsingar	12	Diskussion	46
Metod och genomförande	13	Arbetsprocessen	46
Förstudie	15	Syfte	46
Farsta	16	Parkstråket	46
Begreppsutredning	22	Gestaltningsförslaget	47
Vår definition av stadspark	23	Metod och genomförande	48
Parkstråket	25	Nya frågeställningar	50
Inventering	26	Källförteckning	51
Analys	28	Källförteckning	52
Befintliga parker	31	Bilagor	54
Vägbuller	33	SWOT-analys över delområdena	55
Rumsanalys	34		
Rumsindelning	35		
Delområden och stadsparksdefinitionen	38		
Resultat från analysen	39		

Introduktion

INLEDNING • LÄSANVISNING • SYFTE • FRÅGESSTÄLLNINGAR • AVGRÄNSNING
• METOD OCH GENOMFÖRANDE

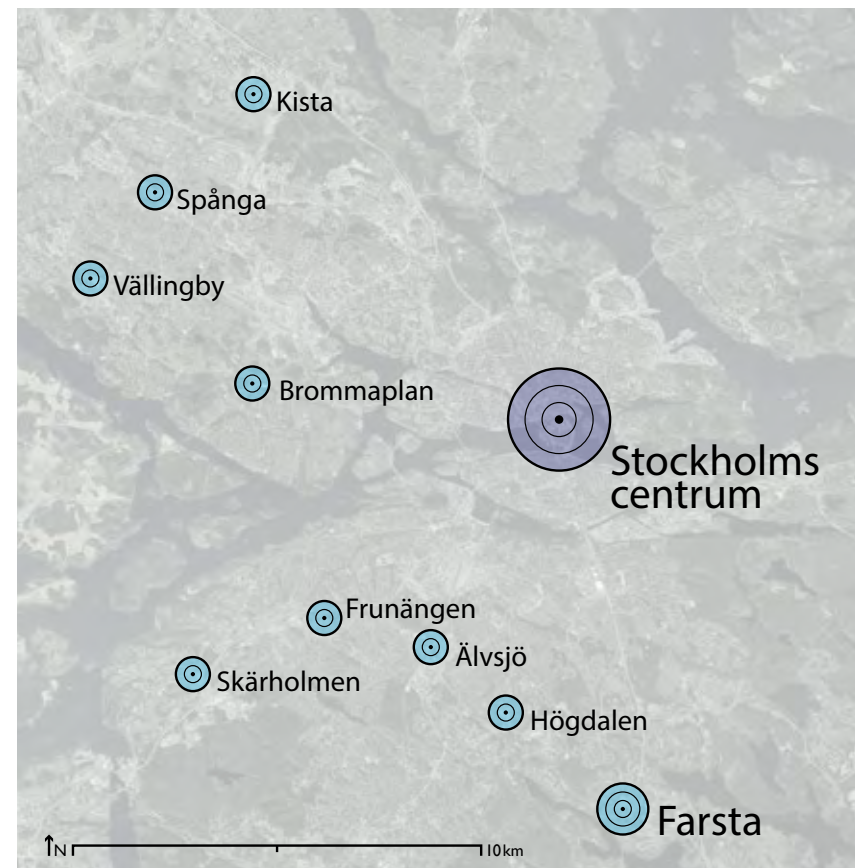

INLEDNING

Ett aktuellt ämne inom landskapsarkitekturen är den potentiella konflikten som kan uppstå i en växande stad, där behovet av nya bostäder ställs mot de grönområden som kan gå förlorade vid nybyggnation. Ett sätt att kompensera denna kvantitetsförlust för invånarna är att höja kvaliteten på och ge plats för fler användningsområden i de kvarvarande grönområden, samt att öka tillgängligheten till dessa. Denna strategi är något som landskapsarkitekten och planeraren Alexander Ståhle argumenterar för i sin avhandling *Mer park i tätare stad* (2005). Bland annat visar en undersökning som Ståhle analyserar att boende i delar av Stockholms täta innerstad upplever sin tillgång till parker och naturområden som högre än boende i vissa glesa förortsområden trots att det rent intuitivt borde vara tvärt om (2005 ss. 127-130). Detta väcker frågan om hur uppfattningen av tillgång till parker påverkas, inte bara av den faktiska kvantiteten, utan också av dess tillgänglighet och kvalitet.

I en debattartikel i tidskriften *Arkitekten* slår landskapsarkitekten Anders Kling vakt om förortens ”rätt till goda offentliga rum” (2015). Han menar att i den förtätningsprocess som pågår i Stockholms befintliga förorter glöms denna fråga lätt bort och att många anser att det ändå finns så mycket natur i förorterna som kompenserar denna brist. Kling poängterar dock att natur inte är det samma som park utan att man måste komplettera förorterna med nya offentliga rum av hög kvalitet vid nybyggnation. Det duger inte bara att ”parasitera på den befintliga strukturen” (2015) anser Kling och menar att det måste till nya riktlinjer om friytetillgång och kvalitet för att dessa goda offentliga rum ska kunna uppstå.

Med detta arbete vill vi behandla ett reellt fall där förortsområdet Farsta planeras att genomgå en omfattande förtätning vilket kommer öka besöksstrycket på de befintliga grö- och parkområdena. Därmed krävs en omgestaltning för att tillföra fler användningsområden och upplevelsevärden.

Karta över ytterstadens nio tyngdpunkter enligt Stockholms översiktsplan. Tyngdpunkterna ska fungera som ett alternativ till innerstaden. Farsta ska fungera som en förebild för kommande arbete med tyngdpunkterna. Bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

Ytterstadens nio tyngdpunkter

I Stockholms stad dominerar idag innerstaden vad gäller arbetsplatser och service, men enligt Stockholms stads översiktsplan är viljan att gå från denna enkärniga struktur till en mer flerkärnig struktur, med ett antal innehållsrika och täta tyngdpunkter i förorterna som komplement till innerstaden (2010, s. 37).

Stockholms stad har definierat nio sådana tyngdpunkter med utvecklingspotential, vilka har det gemensamma att de redan är viktiga knutpunkter i kollektivtrafiken och att de har god tillgång till service (2010, s. 37).

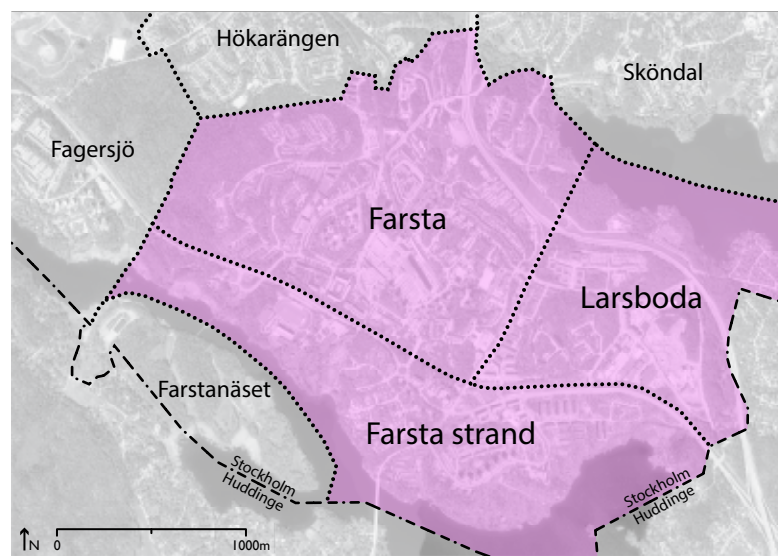
Som en del av tyngdpunktstrategin ska en omfattande förtätning och stadsutveckling ske inom tyngdpunkterna (2010 s. 37). Detta för att skapa en mer mångsidig och tät stadsmiljö med stor blandning av service, verksamheter, parker och boende (2010, s. 37).

Tyngdpunkters inverkan på park- och grönområden

Staden ser utveckling av park- och grönområden som en nyckelfaktor i tyngdpunktsarbetet eftersom ”mindre värdefulla gröna ytor kan behövas tas i anspråk för att förnya stadsmiljön” (2010, s. 38). Detta innebär att kvarvarande park- och grönområden måste utnyttjas bättre genom att de integreras i stadsmiljön och att deras attraktivitet höjs. Parkers attraktivitet menar Stockholms stad ”mer beror på deras innehåll, utformning och tillgänglighet än på deras storlek” (2010, s. 38), vilket innebär att kvantitetsförlusten måste kompenseras genom att kvaliteten höjs på kvarvarande parker och att de görs mera tillgängliga.

Farsta

Farsta är en förort i södra Stockholm som byggdes ut kring 1960 efter ABC-stadens ideal med bostäder och stort utbud av handel och service samt arbetsplatser. Farsta pekas ut i Stockholms översiktsplan *Promenadstaden* som en av tyngdpunkterna i ytterstaden som ska genomgå omfattande förtätning (2010, s. 68). Farsta centrum är en av Sveriges tio största handelsplatser med ca 15 miljoner besökare årligen och har därmed söderorts största utbud på varor och tjänster (Stockholm stad 2012b, s. 11). Det gör att Farsta lockar besökare även från närliggande stadsdelar och angränsande kommuner. Farsta är väl försett med kollektivtrafik; här finns både tunnelbana, pendeltåg och omstigning till bussar mot viktiga anslutningspunkter (Stockholm stad 2010, s. 68). Detta sammantaget gör Farsta till ett av de viktigaste centrumen i söderort och därmed väl lämpad som en tyngdpunkt i ytterstaden. Tyngdpunkt Farsta har av Stockholm stad blivit utsett till ett pilotprojekt och det pågående programarbetet ska fungera som modell för programarbete med de andra tyngdpunkterna i framtiden (Stockholm stad u.å., s. 5).

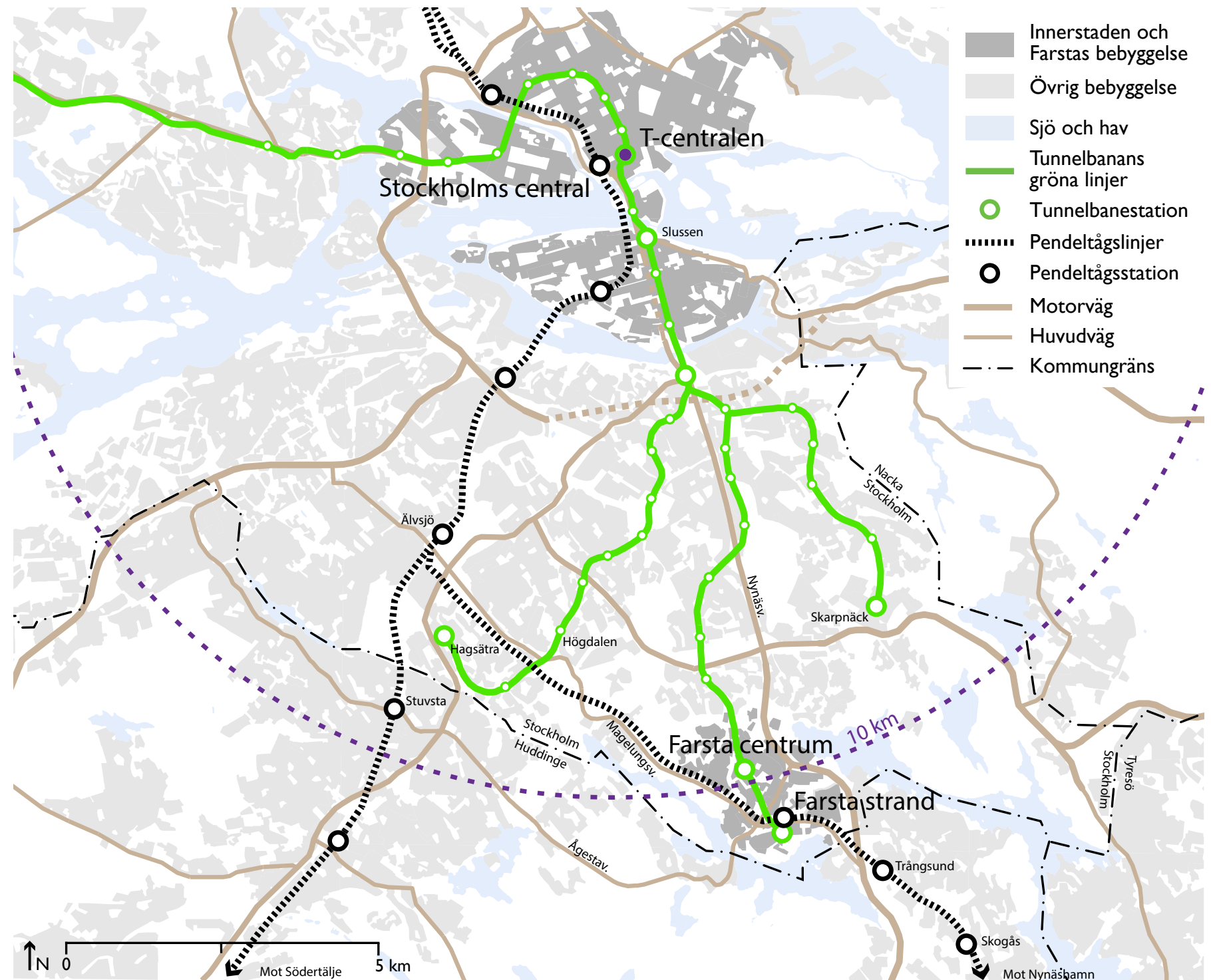

Karta över de stadsdelar som ingår i utredningsarbetet för tyngdpunkt Farsta. Dessa stadsdelar är markerade i lila. Skala 1:40 000, bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

En målsättning är att varje tyngdpunkt ska ha en egen stadspark av hög kvalitet, om tre hektar eller mer, som rymmer ”en stor mångfald av upplevelser, aktiviteter och evenemang” (Stockholms stad 2013b, s. 11). I förstudien *Tyngdpunkt Farsta – bebyggelsestrategi* konstateras det att en sammanhängande yta för en ny stadspark om tre hektar inte går att åstadkomma i centrala Farsta (Stockholms stad 2013c, s. 47). Detta innebär att den struktur som idag finns, med stråk och naturområden, måste tas till vara för att skapa en stadspark där de olika delarna knyts samman samtidigt som några strategiska ytor omformas till park (Stockholms stad 2013c s. 47). Samma förstudie pekar ut ett läge för denna stadspark i form av ett parkstråk som kopplar samman centrala Farsta med större grönområden i utkanterna. Utifrån detta blir begreppet stadspark viktigt eftersom det inte är fast definierat. Det är också viktigt att förstå hur sammanhangen i en park påverkas av olika former av barriärer.

Utredningsområde och Farstas befolkning

Utredningsområdet för tyngdpunkt Farsta berör tre stadsdelar inom stadsdelsområdet Farsta. Dessa är Farsta, Farsta Strand och Larsboda. Dessa stadsdelar utgör också det som till vardags kallas för Farsta. Tillsammans hade stadsdelarna, den 31 december 2014,

Ytterstadsstadsdelen Farsta är belägen omkring tio km söder om centrala Stockholm (innerstaden och Farsta i mörkgrått). Farsta är välförsörjt med kollektivtrafik då både tunnelbana och pendeltåg betjänar området. Skala 1:80 000, bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

21 680 invånare (Stockholms stad 2015). Stadsdelarna har en något större andel yngre (0-18 år) och äldre (>64 år) än staden som helhet (Stockholm stad 2015). Detta kan visa vilka målgrupper som finns för parker i Farsta. Omfattande förtätning kan dock komma att förändra denna befolkningssammansättning.

Ohälsotalen för Farstas befolkning låg 2013 omkring 30% över genomsnittet för staden som helhet (Stockholm stad 2015). Detta kan visa behovet av parker för rekreation och motion för att avhjälpa denna differens.

LÄSANVISNING

Arbetet är uppdelat i två delar. I denna rapport redovisas en förstudie kring Farsta och begreppet stadspark, en inventering och analys av stadens utpekade stadsparksstråk och dess lämplighet som sådan, en motivering av gestaltungsförslaget samt en diskussion och källförteckning. Gestaltungsförslaget av stadsparken presenteras på separata A1-planscher för att ge den tillräckligt utrymme. Presentationen sker med illustrationsplan, analysplaner, snitt och perspektiv. För att planscherna ska kunna stå självständigt innehåller de också en kort introduktion om platsen.

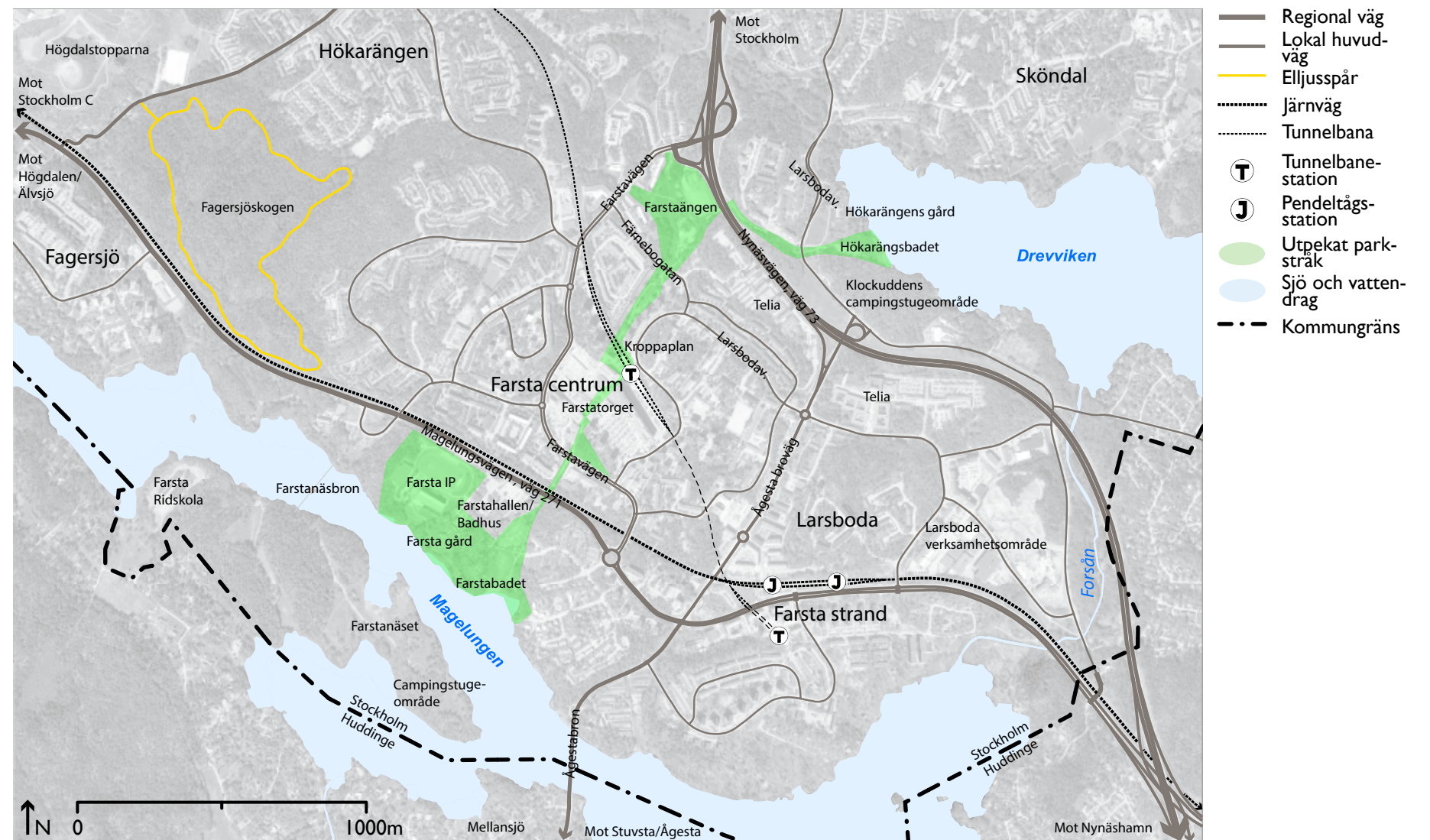
SYFTE

Att analysera ett planerat parkstråk för att undersöka om det kan utvecklas till en stadspark samt att ge förslag på hur denna stadspark

kan utformas.

FRÅGESTÄLLNINGAR

- Är det av Stockholm stad utpekade stadsparksstråket i sin helhet lämpligt som stadspark? Om inte, är delar av stråket lämpliga som stadspark?
- Hur kan en stadspark inom det utpekade parkstråket i Farsta gestaltas?

Lokal översiktskarta över Farsta. Stadsdelen är beläget på ett brett näs mellan de två sjöarna Magelungen och Drevviken. I grönt visas det utpekade parkstråket som ska fungera som Farsta stadspark och utgör avgränsning för arbetet. Skala 1:20 000, bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

AVGRÄNSNING

Vårt arbete har inriktat sig på två nivåer: En övergripande inventering och analys av det av Stockholm stad utpekade stråket för en stadspark i Farsta samt en gestaltning av en utvald del av detta stråk. Vi har avgränsat oss till att hitta en lämplig plats för stadsparken inom detta stråk och därför inte analyserat hela Farsta för ett alternativt läge.

Tematiskt har vi begränsat vi oss till parker och därmed har torg

och vägmiljöer inte varit aktuella i den gestaltande delen av arbetet. Vi har gestaltat offentlig plats och har därför inte behandlat platser innanför fastighetsgränser.

Gestaltningen har gjorts med människans behov i centrum, vilket innebär att andra aspekter som också hade kunnat beaktas har fått lägre prioritet. Rörelsemönster och sociala behov såsom mötesplatser och olika aktiviteter har varit en utgångspunkt för gestaltningen.

METOD OCH GENOMFÖRANDE

Vår arbetsprocess kan liknas vid en tratt där vi närmat oss platsen i tre olika nivåer: förstudie, parkstråket och stadsparken. I den första nivån behandlades bakgrundsfrågor rörande Farsta samt en begreppsutredning rörande stadsparksbegreppet. I den mellersta nivån analyserades det utpekade parkstråket utifrån olika aspekter för val av placering av stadsparken. I den sista nivån fick stadsparken en gestaltning.

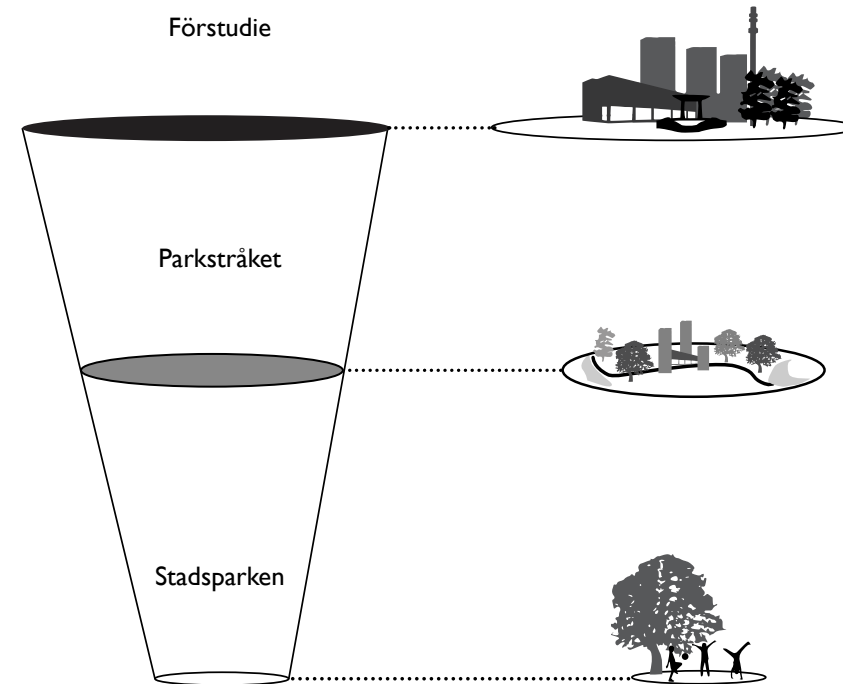
Förstudie

För att förstå sammanhangen beskrevs Farstas omgivande landskap, bebyggelse- och parkhistoria utifrån kommunens rapporter och bakgrundsstudier samt annan litteratur.

För att kunna svara på frågeställningarna behövdes en förståelse av begreppet stadspark och de angränsande begreppen park, offentlig park samt stadsdelspark. Därför gjordes en utredning av dessa begrepp genom att studera hur fyra kommuner har definierat begreppen i sina styrdokument. Stockholms definition är relevant då det är platsen för arbetet. För att vidga förståelsen användes också Malmös och Göteborgs definitioner då de också är storstadskommuner med liknande problematik. Solna valdes för att få ytterligare ett exempel på hur begreppet används inom stockholmsregionen. Utifrån detta formulerade vi en egen definition av vad en stadspark är, vilket hjälpte oss att göra val av både placering och gestaltning av stadsparken.

Parkstråket

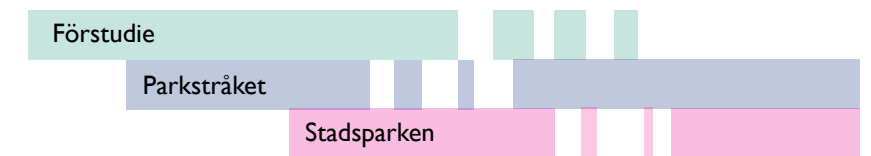
För att svara på frågan om hela eller en del av parkstråket kan utgöra en stadspark gjordes en inventering och analys av stråket. Hela stråket inventerades översiktligt där vi koncentrerade oss på att notera hur det hängde samman och hur kopplingarna såg ut. Vi inventerade också hur området kring stråket användes, vilka byggnader och vilken typ av vegetation som fanns.

Vår arbetsprocess kan liknas vid en tratt med tre nivåer.

Rörelse längs stråket analyserades genom att undersöka gång- och cykelstråk för att se brister. Pendlings- och huvudcykelstråk analyserades för hela Farsta medan lokala gång- och cykelstråk analyserades främst inom det utpekade parkstråket. Barriärer konstaterades längs med parkstråket genom att identifiera större vägar och svårframkomlig natur. Siktlinjer undersöktes för att analysera hur sammanhängande stråket uppfattas om man rör sig längs med det. En analys gjordes över viktiga målpunkter längs och intill parkstråket för att identifiera vad som kan locka människor att röra sig där. Vi gjorde en analys av gångtunnlar inom stråkets utsträckning där tunnlar bedömdes utifrån hur breda, långa och hur god genomsiktighet de hade och därmed i vilken grad de utgör barriärer som skär av stråket.

För att få en uppfattning om vilka karaktärer som Farstas befintliga parker har använde vi oss av Grahn och Sortes åtta parkkaraktärer (2005). Vi tolkade dessa och bedömde deras förekomst i Farstas

Figur som beskriver hur arbetet med de tre delarna av arbetet har fördelat sig under perioden.

befintliga parker och grönområden efter att ha gjort platsbesök och studerat kartor över området. Parkkaraktärerna summerades för att se vilka karaktärer som var vanliga och mer ovanliga. Detta för att ge ett stöd för vilka kvaliteter som bör tillföras i stadsparken.

Vägbuller har stor inverkan på det utpekade parkstråket och eftersom det finns riktlinjer för maximalt buller i stadsparker (Stockholms stad 2006, s 30) behövdes en analys. Detta gav ett värderingsunderlag för att bedöma alternativ för placering av stadsparken och eventuella behov av åtgärder.

En rumsanalys gjordes för att definiera stråkets delar genom att identifiera vad som avgränsar och formar rummen. Detta gav möjlighet att studera de specifika delarnas förutsättningar där SWOT-analys används för att värdera delsträckor längs stråket (se bilaga) samt för att bedöma stråket i sin helhet utifrån om hela eller delar av stråket är lämpliga att använda som stadspark.

Vi prövade de olika delområdena mot de kriterier vi ställt upp i vår definition av stadspark för att avgöra vilka av områdena som skulle fungera bäst som stadspark.

Stadsparken

Vår gestaltningsprocess har följt metoden inventering-analys-program-gestaltning.

För inventering och analys besöktes det utvalda området för stadsparken vid flera tillfällen. Vi studerade och analyserade hur människor använde platsen, hur de rörde sig, befintliga funktioner och befintlig vegetation och andra viktiga element som topografi. Även mikroklimat, buller, siktlinjer, definiering av rummet, grad av aktivitet samt befintliga parkkaraktärer noterades.

Utifrån analysen utformades ett program som tar hand om platsens möjligheter och brister. Programmet presenteras som punkter samt planer där olika aspekter markeras. Detta användes som stöd för gestaltningen.

En gestaltning utarbetades efter programmet där brister avhjälpas och möjligheter utnyttjas. Skissarbete har använts för att undersöka olika lösningar.

För inspiration har andra projekt studerats. För att finna dessa sökte vi på nyckelord som park, stadspark, parkstråk, linear park, parkmöbler med flera. De projekt som främst fungerat som inspiration är följande:

- Lönnebergaparken (Stockholms stad 2007a) i Mariehäll, Stockholm, en park som integrerar en bullervall med ett gestaltat och användbart parklandskap som har inspirerat oss i vårt arbete med en bullervall.
- En bänklösning kombinerat med en böljande stödmur i betong (Mmcité 2014) inspirerade oss till en bänkmur med planteringar.
- Fickparken Wells Fargo Center-Sherman street plaza i Denver USA (Artifex 10 u.å.) inspirerade oss till utformning av gräsrundell med bred kantzon med plats för både vila och promenad samt ett korsande gångstråk.

Möten med kommunen

Under arbetets gång har vi haft tre möten med representanter för kommunen där vi diskuterat stadsparkprojektet i Farsta och dess förutsättningar.

Den 5:e februari 2015 hölls det första mötet med ansvariga för programmet för tyngdpunkt Farsta inom Stockholms stad. Dessa var landskapsarkitekten Inger Åberg och projektledaren Nils Tunving på Exploateringskontoret samt stadsplaneraren Christian Bleckman från Stadsbyggnadskontoret. Detta var ett uppstarts- och informationsmöte där vi orienterades om det pågående programarbetet i Farsta. Vi fick också en genomgång om stråkets befintliga innehåll samt vilka behov stadens representanter ansåg finnas i Farsta. De ansåg att det inte fanns någon brist på natur i Farsta men däremot rådde brist på var anordnade parker med många aktiviteter.

Den tolfte februari hade vi ett möte med Jan Ekman, parkansvarig på Farsta stadsdelsförvaltning som besitter detaljkunskaper kring hur besökare använder och rör sig i Farstas grönstruktur. Vi diskuterade förutsättningarna för parker i Farsta och vilka behov han ansåg finnas i en framtida stadspark. Ekman menade att där fanns ett behov av många typer av aktiviteter, som till exempel minigolf. Han ansåg det även viktigt att skapa en målpunkt som drar folk. Han ansåg att vi skulle satsa på Farstaängen där det finns gott om utrymme för att skapa plats åt många aktiviteter

Den nionde april hade vi ett uppföljande möte med Inger Åberg och Nils Tunving på Exploateringskontoret där vi presenterade vårt val av plats för stadsparken och våra gestaltningsidéer för denna. Vi fick feedback och de bidrog med nya idéer såsom att inkludera en pulkabacke, något som har efterfrågats i Farsta.

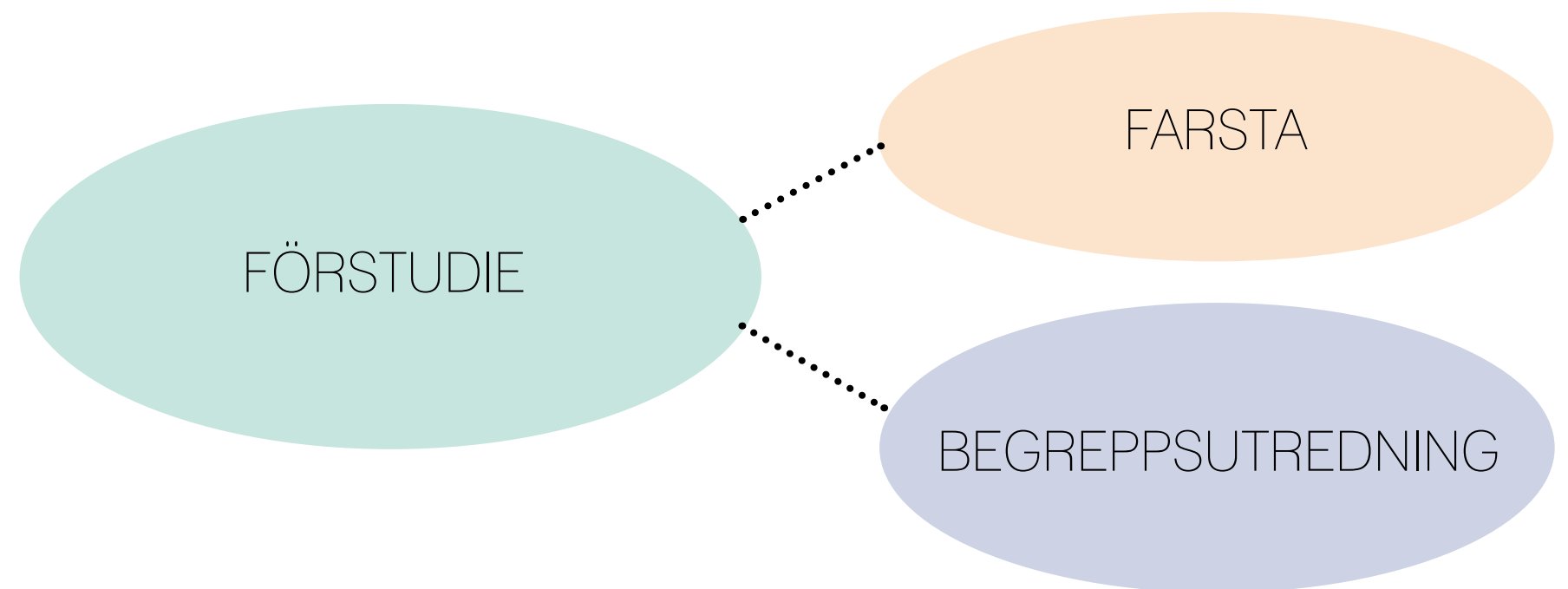
Några av styrdokument från Stockholms kommunen som använts i arbetet: ÖP Promenadstaden (2010), Den gröna promenadstaden (2013), Stockholms parkprogram (2006), Parkplan Farsta stadsdelsområde (2007), Stadsbyggnadsstrategi tyngdpunkt Farsta (2013) samt Landskapsanalys (2013).

Förstudie

- FARSTA • NATUR OCH EKOLOGI • FARSTAS BEBYGGELSE OCH PARKHISTORIA • PLANERAD BEBYGGELSE
- BEGREPPSUTREDNING • VÅR DEFINITION AV EN STADSPARK

Försstudien består av två delar där den första berör Farsta i stort med dess förutsättningar, historia och vad det finns för befintliga planer för området. Den andra delen är en begreppsutredning där vi utreder vad en stadspark är samt andra närliggande begrepp. Det var viktigt för oss att få en förståelse för vad en stadspark är för att kunna motivera val av plats samt för att kunna gestalta en stadspark.

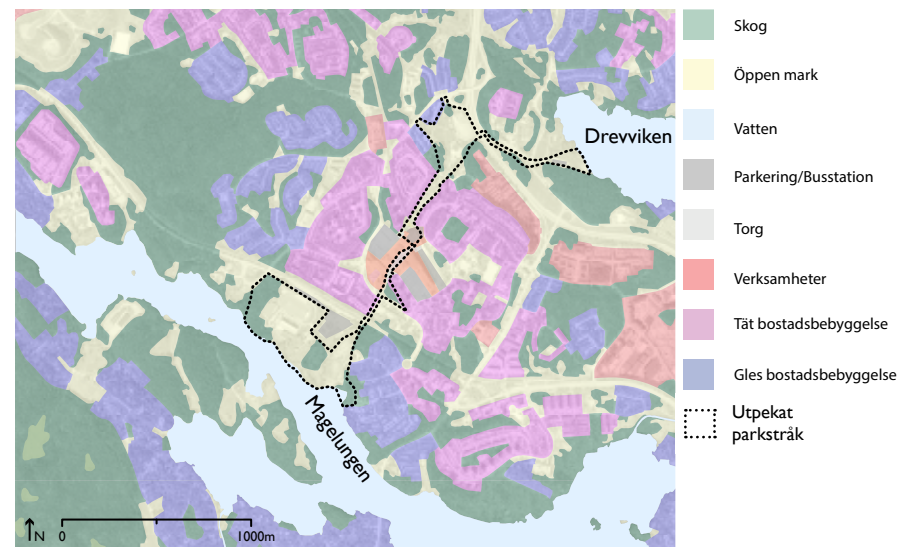

FARSTA

Farsta är beläget på ett näs cirka tio kilometer söder om centrala Stockholm. Naturen präglas av sprickdalslandskapet vilket innebär att delar av Farsta är kraftigt kuperat med branta bergskanter och ett flertal dalstråk. Dalarna var tidigare odlingsmark medan höjderna var skogbeklädda. Farsta centrum ligger i en dal som har vidgats genom plansprängning (Stockholm stad 2013a, s. 12). Farsta ligger mellan sjöarna Magelungen i söder och Drevviken i norr. Mot sjöarna öppnar sig landskapet och blir något flackare än det i övrigt kuperade landskapet (Stockholm stad 2013a, s. 12).

Natur och ekologi

Stockholms regionala grönstruktur består av tio gröna kilar som sträcker sig in mot Stockholm. (Stockholms stad 2010, s. 18) Magelungens strand utgör en del av grönkilen Hanvedenkilen och sätter därmed Farstas grönstruktur i ett större sammanhang

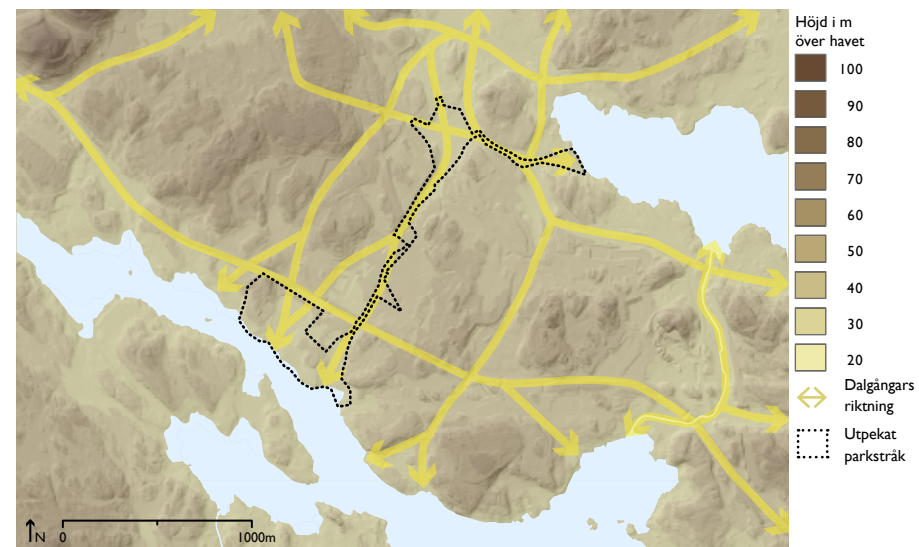

Kartan visar skog och öppen mark, olika täthetsgrad av bostadsbebyggelse, verksamheter samt utbredningsområde. Skala 1:40 000, bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

(Stockholm stad 2013a, s. 36). Stränderna mot Magelungen består av naturstrand med vassområden och flytbladsväxter. Variationsrik blandskog kantar stränderna med många ädla lövträd men även lundartad lövskog och hållmarkstallskog (Stockholm stad 2013a, s. 39). Magelungens stränder är bedömda som ekologiskt särskilt känsliga miljöer (Stockholm stad 2013a, s. 39). Stränderna har högt värde för bland annat groddjur och fåglar och kan även hysa intressant flora (Stockholm stad 2013a, s. 39).

Vegetationsmässigt består höjderna av hållmarkstallskog medan sluttningarna och brynen ofta utgörs av ekdominerad blandskog (Stockholm stad 2013a, s. 36). Vidare är den gamla odlingsmarken i dalarna idag gräsytor och parkmiljöer med stora ekar och tallar.

Värdefulla ekmiljöer och återfinns på ett flertal platser i området (Stockholm stad 2013a, s. 38). Eken har ett stort värde för den

Karta över Farstas topografi. De gula linjerna visar dalgångarnas riktningar, som huvudsakligen går i nord-sydlig och öst-västlig riktning. Skala 1:40 000, bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

biologiska mångfalden då ca 1500 arter är knutna till eken (Stockholm stad 2013a, s. 42).

Området har ett antal värdefulla gamla tallar som är betydelsefulla för många arter, däribland den rödlistade talltickan som man hittat på flera platser i Farsta (Stockholm stad 2013a, s. 38).

Centrala Farsta från ovan med Magelungen i bakgrunden. Mycket grönska är sparad mellan husen. Stora parkeringsytor kring centrumanläggningen. Höga flerbostadshus nära centrum övergår till lägre flerbostadshus för att avsluta i enfamiljshus i periferin. Bild med tillstånd av Stockholm stad.

Farstas bebyggelse- och parkhistoria

I Farstatrakten har människor levt och verkat sedan forntiden. Detta vittnar ett järnåldersgravfält och en runsten vid Farsta gård om (Bernhardsson 2003, s. 85). Själva Ortsnamnet Farsta omnämns för första gången 1384 och det har tolkats som mannen Farles plats/gård (Bernhardsson 2003, s. 85).

De högdagliga ägarna till godset Farsta gård har skiftat genom historien. Den välbevarade herrgården i karolinsk stil uppfördes under 1600-talet, men viss ombyggnad har skett under senare tid. Även grundstommen av en äldre terrasserad trädgårdsanläggning som sträcker ut sig mot sjön Magelungen i sydväst finns bevarad vid gården (Bernhardsson 2003 s. 85).

Södertörns villastad

Farstatrakten förblev ren jordbruksbygd fram till början av 1900-talet, men i och med att Nynäsbanan anlades 1901 inleddes ett försök att etablera villaförorten Södertörns villastad efter förebild från andra exklusiva villastäder längs järnvägen ut från Stockholm. Jordbruksmarken styckades av som villatomter, men projektet blev ett misslyckande; visserligen såldes eftertraktade sjötomter vid Magelungen och bebyggdes med påkostade villor, men många av tomterna förblev osålda. Tågförbindelsen till Stockholm var för gles och långsam för att locka många att bosätta sig där (Johansson 1987, s. 285). 1912 såldes kvarvarande tomtmark om 645 hektar för 1 miljon kr till Stockholms stad och inkorporerades i kommunen ”för stadsområdets utvidgande” (Johansson 1987, s. 341).

ABC-staden

Det kom dock att dröja flera decennier innan denna markreserv kom till användning. Farstatrakten förblev till mitten av 50-talet en lågexploaterad och lantlig sydlig utpost i Stockholms kommun. Men under 50-talet tog förortsutbyggandet fart i kombination med utbyggandet av tunnelbanan i Söderort och Västerort. De tidiga flerbostadsförorterna från 30- och 40-talet hade karaktären som

Historisk karta över Farsta från 1901-1906 (Häradsekonomiska kartan). Vårt parkstråk markerat med grönt. Vid denna tid var Farstatrakten landsbygd och dalgångarna var jordbruksmark som separerades av skogsklädda höjder. Järnvägen hade dock etablerat sig och därmed Södertörns villastad med station i öst. En landsväg förband Farsta gård vid Magelungen med Hökarängens gård vid Drevviken. Den korsade delvis genom det utpekade parkstråket.

renodlade bostadsområden med låg servicegrad och få arbetsplatser. Med efterkrigstiden kom en ny syn på förorten: nu skulle förorterna organiseras i grannskapsenheter och innehålla ökad service i centralt belägna centrumanläggningar. Denna idé prövades i slutet av 40-talet för allra första gången och då i Årsta Centrum. Centrumet skulle ge service åt ungefär 25 000 invånare (Åström 1993, ss. 47, 52-53). 1954 invigdes det ännu större stadsdelsgruppcentrumet Vällingby i

västerort, vilket skulle betjäna ca 60 000 invånare. Här ville man öka graden av självständighet gentemot innerstaden genom att också tillföra arbetsplatser och härmed myntades också begreppet ABC-staden; Arbete, Bostad, Centrum (Åström 1993, ss. 53-56). Under tiden Vällingby byggdes ut 1953 togs de första planerna fram för en motsvarande ABC-stad i söderort. Denna skulle bli Farsta centrum.

Tunnelbanan var central för projektet att etablera satellitstäder och 1958 förlängdes den till Farsta. Vid samma tid var bostadsbebyggelsen redan på god väg. Bostadsbyggandet planerades enligt en tydlig hierarkisk struktur: Kring tunnelbanestationens höga punkthus på 15-17 våningar för att markera centrumanläggningen, intill dessa byggdes höga skivhus på upp till 10 våningar. Utanför detta ligger en krans av lägre flerfamiljshus med tre våningar och i periferin finns enfamiljshus i form av radhus angränsande till större grönområden.

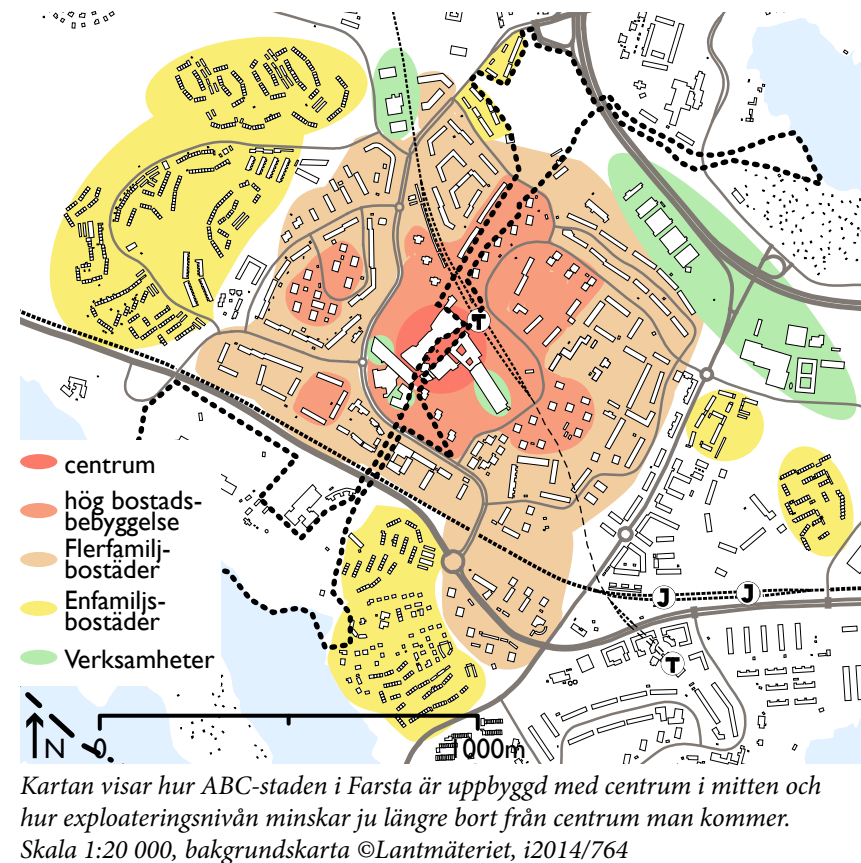
Farsta centrumanläggning invigdes 1960 och den anlades på ett betongdäck över en långsmal, dalgång vilket medförde att angöring av varutransporter kunde ske under marken (Åström 1993, s. 57). Eftersom det var borgerlig majoritet i stadshuset när planerna drogs upp för Farsta blev det ett mer marknadsanpassat centrum än Vällingby (Åström 1993, s. 57). Farsta centrum uppläts till privata byggherrar och enskilda varuhus som t.ex. NK uppfördes med påkostade och varierade fasader kring ett centralt elliptiskt torg med fontäner som inspirerats av Piazza dell Erbe i Verona, Italien.

En anpassning till bilsamhället skedde. Stora parkeringsytor för bilar byggdes i markplan kring centrumet och parkeringsplatserna fördubblades närmast mot i Vällingby och en stor del av den dyraste och centralaste marken uppläts åt bilar. (Åström 1993, s. 57 & Johansson 1987, s. 551) Detta skapade ett glapp till den omgivande bostadsbebyggelsen. I dåtidens planering var separeringstanken stark och olika verksamheter som bostäder, centrum och arbetsplatser skulle separeras från varandra i särskilda områden på grund av hygieniska och funktionella skäl (Åström 1997, s. 52).

För att skydda fotgängare från biltrafiken genomfördes också en långt gången trafikseparering där separata gång och cykelvägar med hjälp av gångtunnlar och broar leddes över de mest trafikerade vägarna

(Åström 1993, s. 50). I Farsta ingår också parker och grönsstrukturen i dessa separerade gångstråk.

För att tillföra arbetsplatser till Farsta skapades ett eget arbetsplatsområde intill Nynäsvägen samt ett verksamhetsområde med lättare industrier såsom lager och verkstäder i den del av Farsta som heter Larsboda. 1962 flyttades Kungliga Telegrafstyrelsen (senare Televerket, nuvarande Telia) sitt huvudkontor till fyra storskaliga kontorsbyggnader intill Nynäsvägen. Denna verksamhet har senare expanderat och återfinns numera i ett ytterligare antal lokaler i Larsboda.

Folkskola i Farsta under 1950-talet av Lennart af Petersens (CC BY-NC-SA 2.5 SE). Något av det lantliga fanns fortfarande kvar. Folkskolan, låg där centrumanläggningen ligger idag.

Flygfoto över Farsta centrum vid invigningen den 23 oktober 1960 av Oscar Bladh (CC BY-NC 2.5 SE) Bilsamhället hade anlänt och bilen fick ta mycket plats intill centrumanläggningen. Den förlängda tunnelbanan angör vänster i bild.

Farsta centrum med NK-varuhuset och fontänsulptur, 1962, av Herbert Lindgren (CC BY-NC-SA 2.5 SE)

Folkliv utanför ingången till Farsta tunnelbanestation sommaren 1963 av okänd (CC BY-NC 2.5 SE) I bakgrunden tre 17-våningshus som markerar centrum.

Parkhistoria Stockholmsskolan/modernismen

Stockholmsskolan är en modernistisk stil som främst praktiserades mellan 1930-1950-talet (Andersson 2000, s. 48). Holger Blom var stadsträdgårdsmästare mellan 1939-1971 och var mycket tongivande i den svenska landskapsarkitekturen (Andersson 2000, s. 10). Han tog fram ett parkprogram som var progressivt och kom att forma Stockholms grönstruktur på ett påtagligt sätt (Andersson 2000, s. 46-47).

I Stockholmsskolan hämtades inspiration från det naturliga landskapet och parkerna blev en sorts stiliserad natur där inslag i det regionala landskapet lyftes fram såsom hållmarker, björkdungar och hagmarker (Andersson 2000, s. 48). Stockholmsskolans stilideal stod i stark kontrast till tidigare ideal, då parken var en välordnad plats att ta finpromenader i och titta på exotiska växter (Andersson 2000, s. 48).

Perspektiv av viadukt i Farsta 1959 av John Goorland (CC BY 2.5 SE). Det sena femtiotalet idé om hur miljön under tunnelbanans viadukt öster om Farsta centrum kunde utformas på ett öppet och luftigt sätt.

Blom formulerar i parkprogrammet från 1946 fyra slagord som beskriver parkens uppgift: Parken luckrar staden, Parken ger plats för friluftskreation, parken utgör en samlingsplats och parken bevarar natur och kultur (Andersson 2000, s. 46-47). Parken skulle ses som ett viktigt stadsbyggnadselement som strukturerade staden och istället för isolerade öar bildade ett nätverk (Andersson 2000, s. 47). Blom lyfter här parkernas roll som öppet offentligt rum som ger plats för olika sorters evenemang och demonstrationer (Andersson 2000, s. 47). Holger Blom menade att förortens viktigaste stadsbyggnadsregel var att hålla dalgångarna fria från bebyggelse (Andersson 200, s. 36).

I Farsta kan man se spår av detta med bebyggda höjder och sparade dalgångar för parker. Vegetationen är till stor del naturlig med bevarade ek- och tallbackar och gränserna mellan offentligt och privat är otydliga.

Flygfoto över Farsta, 1996 av Ingrid Johansson (CC BY-NC-SA 2.5 SE) Farsta bebyggelse- och grönstruktur syns väl på detta flygfoto. Grönska och bebyggelse är integrerat. Fotot är taget från norr med Magelungen till höger i bild. Delar av parkstråket syns med Farsta IP och Farsta gård intill sjön.

Badande barn i bassäng i Farsta centrum 1961 av okänd fotograf (CC BY-NC 2.5 SE). Folkhemmets typiska idyll.

Farsta gård med sin historiska terraserade trädgårdsanläggning

Planerad bebyggelse

Farsta ska genomgå en omfattande förtätning och bli mer stadsligt (Stockholms stad 2013c). Upp emot 8000 nya bostäder samt en stor mängd arbetsplatser och ett utbyggt centrum, med mer service är planerat att tillkomma etappvis fram till 2030¹. Dessa nya bostäder skulle i det närmaste innebära en fördubbling av beståndet inom området och därmed också bidra till en kraftig ökning av befolkningen. Detta får i sin tur till följd att behovet av attraktiva parker kommer att öka i framtidens Farsta.

Större delen av den nytillkomna bebyggelsen är planerad att placeras kring centrum och längs med stadsmässiga gator som sträcker sig ut från centrum. Utanför det centrala området finns även omfattande utredningsområden som inte nått programskede samt några pågående projekt som befinner sig i program- eller detaljplaneskede, vilka också kommer att rymma många bostäder och verksamheter (Stockholm stad, u.å). Några av de större projekten som kan komma att påverka parkstråket är:

Farsta centrum

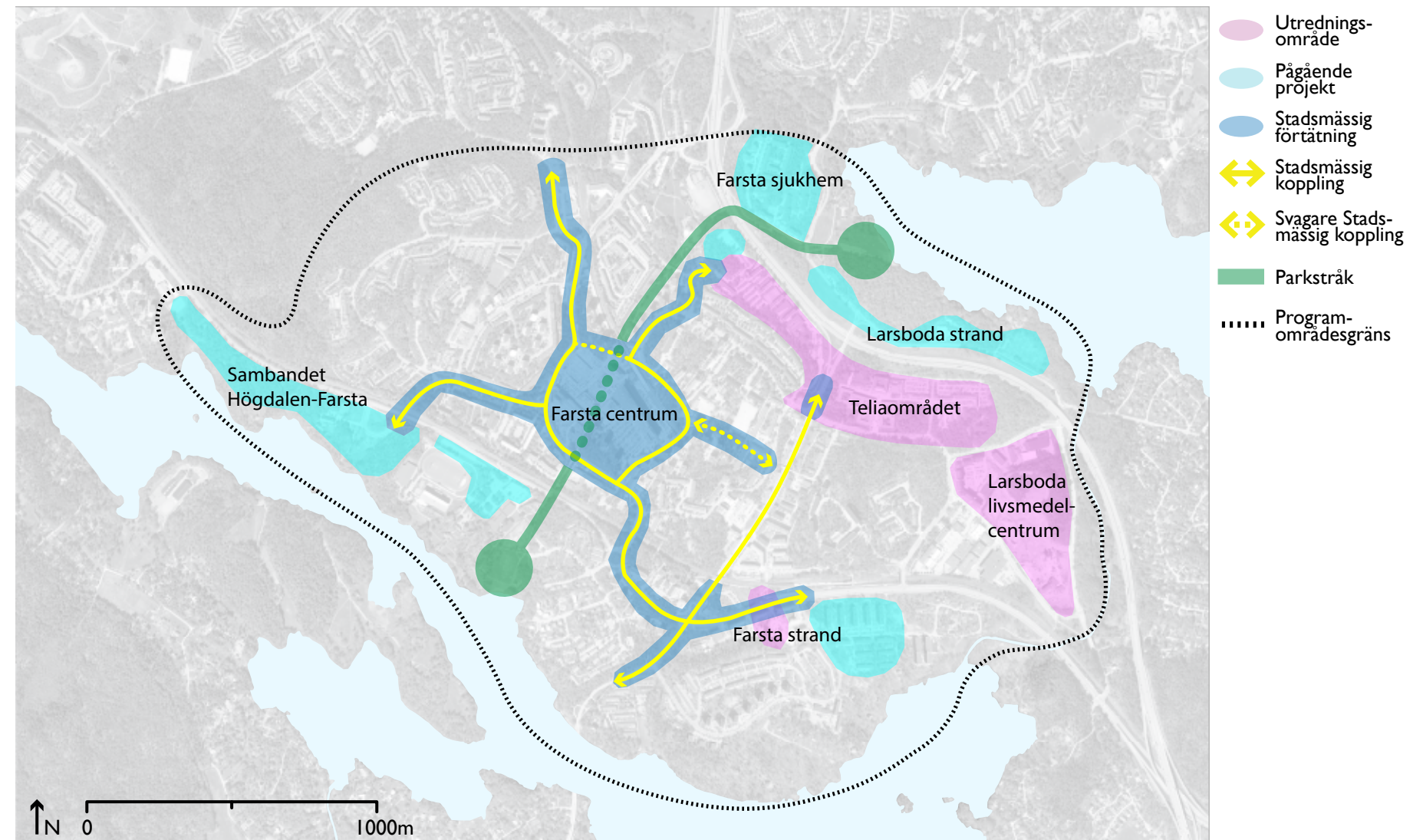
Ett parallellt uppdrag med tre arkitektförslag för utveckling av Farsta centrum har genomförts under slutet av 2014 i samarbete mellan staden, centrumägaren samt Sveriges arkitekter (Sveriges arkitekter, u.å). Området inkluderar centrumet samt omgivande parkeringsytor och tunnelbanestationen samt bussterminalen vid Kroppaplan, som planeras att flyttas. Förslagen arbetar för ett mer stadsmässigt centrum med minskade barriärer samt tillförd bostadsbebyggelse på parkeringsytorna och överdäckt tunnelbanespår².

Larsboda strand

Ett program från 2009 syftar till cirka 700 nya bostäder mellan Nynäsvägen och Drevvikens södra strand på tidigare verksamhets- och koloniområde öster om Hökarängsbadet (Stockholms stad 2009 s. 12). Detta kan påverka parkstråket genom att de krävs upprustning av parkmarken vid badet samt förbättrad strandpromenad längs Magelungen.

1. Möte med Stockholms stads Exploateringskontor och Stadsbyggnadskontor 2015-02-05

2 Möte med Stockholms stads Exploateringskontor och Stadsbyggnadskontor 2015-02-05

Pågående planarbeten kring Farsta. Större delen av ny bebyggelse kommer ske kring centrum och längs stadsmässiga gator samt i mer omfattande utredningsområden (områden som ej nått programskede) och pågående projekt (befinner sig i program eller detaljplaneskede) Skala 1:20 000 Källa: Stockholm stad (u.å). Bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

Farsta sjukhem

Omkring 600 hyresrätter varav 210 studentlägenheter planeras vid det avvecklade Farsta sjukhem, vars gamla byggnader rivs och ersätt med nya lägenhetshus (Hultman 2015). Detta område ligger nära parkstråket och kan komma att påverka efterfrågan på park samt gena gång- och cykelvägar för att ta sig till Farsta centrum.

Telia-området

Telia är på väg att flytta från Farsta vilket friställer deras omfattande lokaler. Efterfrågan på kontorslokaler är svag i söderort så omvandling till bostäder är aktuellt. I den västra delen av området som angränsar till Farstaängen har detaljplanearbetet för flerfamiljsbostadshus redan inletts³. Området angränsar till parkstråket, men är idag dåligt kopplat till det eftersom det är omgärdat med stängsel.

3. Möte med Stockholms stads Exploateringskontor och Stadsbyggnadskontor 2015-04-09

BEGREPPSUTREDNING

I detta kapitel utreds ett par olika definitioner av begreppet stadspark och de angränsande begreppen park, offentlig park och stadsdelspark. Detta har gett oss en grund för att kunna utforma en egen definition av vad en stadspark är. Vår definition av begreppet hjälpte oss i urvalet av plats och vägledde vid val av stadsparkens innehåll och gestaltning.

Park

Enligt Nationalencyklopedin kommer ordet park från latinets parricus som betyder stängsel eller inhägnad (Andersson 2015). Vidare är en park en större trädgårdsanläggning med ett system av gångvägar som korsar gräs-, blomster-, busk- och trädplanteringar. I en park ingår ofta kanaler, dammar, skulpturer, fontäner, paviljonger och andra mindre byggnader (Andersson 2015). Från början var parken ett inhägnat område i anslutning till trädgården och var då ett naturområde man putsat i syfte att användas för rekreation och som dekoration (Andersson 2015).

Sammanfattning

Från början var parken ett inhägnat och avgränsat område med en tydlig början och ett tydligt slut. Gränserna var tydligt definierade. Parken användes för rekreation och skulle innehålla dekorativa element.

Offentlig park

I Catharina Nolins avhandling *Till stadsbornas nytta och förlustande* (1999, s. 25) används begreppet offentlig park då hon menar att detta begrepp är något vidare än begreppet stadspark. Hon hänvisar bland annat till Hazel Conway som menar att begreppet offentlig park antyder fri och obegränsad tillgång till parken (Nolin 1999, s. 26). En annan definition hon lyfter fram är Manunu Häyrynsens som anser att en offentlig park är ett relativt omfattande grönområde som är tillgängligt för allmänheten, avsedd främst för rekreation i en urban miljö (Nolin 1999, s. 26). Nolin menar att dessa två definitioner är vida men att de har det gemensamt att de sätter brukarna i centrum, vilket hennes egen definition också gör (Nolin 1999, s. 26). Hon själv definierar den offentliga parken som ”en park anlagd och öppen för alla människor boende i ett samhälle” (Nolin

1999, s. 26). Hon menar också att det inte spelar någon roll av vem eller hur parken har bekostats eller anlagts, utan det viktiga är de tänkta användarna (Nolin 1999, s. 26).

Sammanfattning

I den offentliga parken är det brukarna som är i centrum och parken är till för alla människor i samhället.

Stadsdelspark

I Stockholms parkprograms (2006, s. 88) ordlista definieras kortfattat en stadsdelspark som en park eller grönområde med en yta från 5 till 50 hektar. I ett mer omfattande avsnitt utvecklas att en stadsdelspark skall nås inom 500 meter från bostaden och ligga under en bullernivå på < 50 dB(A) (2006, s. 30). Parkens karaktär kan variera från relativt orörd naturmark till hårt kultiverad stadspark (Stockholm stad 2006, s 47). En stadsdelspark ska ha många värden och rymma ett flertal funktioner såsom lek, motion, avkoppling, samvaro och evenemang (Stockholm stad 2006, s. 30). En stadsdelspark kan ha olika karaktär såsom naturområde och naturpark, landskapspark, bergspark eller stadspark (Stockholm stad 2006, s. 47).

I Solna ska det ligga en stadsdelspark högst 800 meter från bostaden, vara minst 3 hektar stor och det ska finnas möjlighet att ta del av olika upplevelser och aktiviteter. Parken ska erbjuda plats både för rörelse och vila och fungera som mötesplats. Parken ska dessutom ge utrymme för lek, picknick, motion, sällskapslek samt erbjuda olika sorters skönhetsupplevelser såsom grönska och konst (Solna stad 2014, s. 8).

I Malmö ska en stadsdelspark ha vistelseyta som är mellan 5-10 hektar. Stadsdelsparken är en medelstor park som rymmer många funktioner och utgör den viktigaste gröna målpunkten i stadsdelen. Parken bör ligga max en kilometer från bostaden och man ska inte behöva korsa en trafikbarriär där det passerar mer än 8000 bilar per dygn eller en väg där hastigheten är högre än 50 km/h (Malmö 2003, s. 17).

Enligt Göteborgs grönstrategi används stadsdelsparker framförallt av dem som bor i omgivande stadsdelar. Den bör finnas en

kilometer från bostaden, motsvarande 15 minuters promenad. Stadsdelsparken bör vara lättillgänglig och man ska inte behöva korsa trafikleder eller andra hinder och den ska vara minst två hektar stor. Stadsdelsparkerna ska variera i utbud gentemot varandra. De ska innehålla värden som vila, mötesplats, picknick, sällskapslek, promenad och lek. Parken ska fungera som en grön oas med variation i växt- och djurliv (Göteborg 2014, s. 43).

Sammanfattning

Samtliga städer har angivit hur stor en stadsdelspark borde vara och från vilket avstånd en sådan bör kunna nås från bostaden. Angivelsen för parkens storlek varierar avsevärt medan avståndet från bostaden var relativt lika. En gemensam nämnare är att samtliga nämner att parken ska innehålla en mängd aktiviteter, värden, funktioner eller upplevelser.

Stad	Storlek	Avstånd	Övrigt
Stockholm stad	<ul style="list-style-type: none">5-50 hektar. (Minimimåttet håller på att ändras till tre hektar)	<ul style="list-style-type: none">Max 500 meter från bostaden	<ul style="list-style-type: none">Karaktär varierar. Orörd natur - kultiverad stadsparkRymma många värden och funktionerBuller max 50 dB(A)
Solna stad	<ul style="list-style-type: none">Minst 3 hektar	<ul style="list-style-type: none">Max 800 meter från bostaden	<ul style="list-style-type: none">En mängd upplevelser och aktiviteter.Plats för både rörelse och vilamötesplats
Malmö	<ul style="list-style-type: none">5-10 hektar	<ul style="list-style-type: none">Max 1 km från bostaden	<ul style="list-style-type: none">Rymmer många funktionerviktigaste gröna målpunktenInte korsa större trafikbarriär
Göteborg	<ul style="list-style-type: none">Minst 2 hektar stor	<ul style="list-style-type: none">Max 1 km från bostaden	<ul style="list-style-type: none">Grön oasVariation i växt- och djurliv.Ska innehålla olika värden och aktiviteterLättillgänglig

Tabell 1: Tabellen visar vad som ingår i de olika städernas definitioner av stadsdelspark.

Stadspark

Mellan 1850-1880 började offentliga stadsparker utvecklas och de karaktäriserades ofta av slingriga gångar och exotiska växter (Stockholm stad 2006, s. 45).

I Stockholms stad definieras en stadspark som en: ”starkt kultiverad park utan spår av ursprunglig natur” (Stockholm stad 2006, s. 88). Närmare beskrivs det att en stadspark är ”helt kulturformad” i kontrast till en park med lämnad natur eller en naturligare karaktär i form av växtlighet och topografi (2006, s. 47). Vidare är en stadspark utformad för att användas intensivt med hårdgjorda vägar och platser som ska tåla slitage. Stommen utgörs ofta av öppna gräsytor och träd men en stadspark ska även rymma olika aktiviteter, allt från picknicker, solbad, uteserveringar, sportaktiviteter och evenemang (Stockholm stad 2006, s. 47).

Enligt Solna ska en stadspark ligga centralt placerad och vara tillgänglig för alla boende och besökare. Den bör innehålla fler aktiviteter och upplevelser än en stadsdelspark och det ska finnas plats för evenemang och andra kulturella inslag. Det ska vara hög nivå på skötseln och parken ska innehålla flera olika miljöer (Solna stads 2014, s. 8).

I Malmö bör en stadspark ha en vistelseyta på mer än 10 hektar och ligga max två kilometer från bostaden. Den bör ha ett liknande utbud som stadsdelsparkerna men även erbjuda någon speciell attraktion och fungera som plats för olika kulturarrangemang och andra festligheter. Stadsparken har likt stadsdelsparken ett riktvärde för trafikbarriärer: man ska inte behöva korsa en trafikbarriär där det passerar mer än 8000 bilar per dygn eller en väg där hastigheten är högre än 50 km/h (Malmö 2003, s. 17).

I Göteborg bör en stadspark vara en attraktiv och mångfunktionell park som lockar besökare från hela staden. Den bör ligga högst 30 minuter med kollektivtrafik bort och ska ha en tillräckligt stor yta för att rymma många människor och tåla den användningen som detta innebär. Stadsparken ska också ha en särpräglad karaktär (Göteborg 2014 Grönstrategi, s. 43).

Sammanfattning

Parkens storlek och inom vilket avstånd parken bör kunna nås från bostaden är inte lika definierat för stadsparker som det är för stadsdelsparker. En gemensam nämnare för alla definitioner är att stadsparken ska innehålla en mängd aktiviteter, upplevelser och funktioner. Andra saker som tas upp för stadsparker är skötselnivå, karaktär, att det ska finnas något för alla och att det ska kunna rymma olika kulturarrangemang. Stockholms definition av stadspark skiljer sig något från de andra städernas på det sättet att stadspark beskrivs som en karaktär av en stadsdelspark med vissa kvaliteter.

Stad	Storlek	Avstånd	Övrigt
Stockholm stad	<ul style="list-style-type: none">• Odefinierat på grund av att det ses som en karaktär av stadsdelspark	<ul style="list-style-type: none">• Max 500 meter från bostaden	<ul style="list-style-type: none">• Gestaltad för att tåla slitage• Ska rymma en mängd olika aktiviteter• Helt kulturutformad
Solna stad	<ul style="list-style-type: none">• Odefinierat	<ul style="list-style-type: none">• Centralt placerad	<ul style="list-style-type: none">• Tillgänglig för alla• Hög skötselnivå• Ska innehålla fler aktiviteter och upplevelser än en stadsdelspark• Plats för evenemang och kulturella inslag
Malmö	<ul style="list-style-type: none">• > 10 hektar	<ul style="list-style-type: none">• Max 2 kilometer från bostaden	<ul style="list-style-type: none">• Speciell attraktion• Fungera för olika kulturarrangemang• Rymmer många funktioner• För alla• Inte korsa större trafikbarriär• Attraktiv och mångfunktionell• Särpräglad karaktär
Göteborg	<ul style="list-style-type: none">• Odefinierat• Tillräckligt stor för att rymma många människor och användningen det innebär	<ul style="list-style-type: none">• Max 30 minuter bort med kollektivtrafik	

Tabellen 2: Tabellen visar vad som ingår i de olika städernas definitioner av stadspark.

VÅR DEFINITION AV STADSPARK

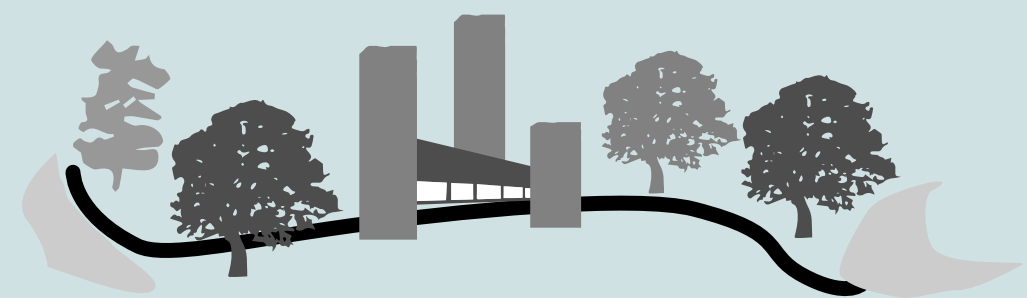
Efter att ha tagit del av olika definitioner av parkbegreppen och resonerat kring dem har vi kommit fram till en egen definition över vad en stadsapark är som kan tillämpas allmänt. Vi menar att parken ska vara ett väl definierat område med en egen identitet. Stadsparken ska vara centralt belägen, tillgänglig och lätt att hitta till. Den ska vara en mötesplats där människans behov står i centrum och som är till för alla. Parken ska ge plats för många typer av aktiviteter och upplevelsevärden och innehållet ska tilltala en stor bredd av människor samt alla åldrar. Stadsparken har ett stort upptagningsområde vilket kan ge ett högt besöksstryck och slitage. För att tillgodose behovet av en mängd aktiviteter och upplevelser samt hantera ett högt slitage krävs en hög grad av gestaltning och skötsel. En stadspark behöver ha en yta om minst tre hektar för att rymma både livliga aktiviteter och för att ge utrymme för lugn och ro samt ge ett visst avstånd till staden. Parken ska upplevas som en grön oas i den täta staden. För att kunna uppnå det bör parken ha ett behagligt mikroklimat och vara skyddat från buller och annan störande inverkan.

Sammanfattning stadspark

- Definierat område
- Identitet
- Centralt belägen
- Tillgänglig och lätt att hitta till
- Mötesplats med människans behov i centrum
- En bredd av aktiviteter och upplevelsevärden
- För alla åldrar
- Hög skötselnivå
- Yta, minst tre hektar
- Grön oas i staden
- Behagligt mikroklimat
- Skyddat från buller och annan störande inverkan

Parkstråket

ANALYS • KARAKTÄR PÅ GÅNG- OCH CYKELUNDERFARTER • SAMMANSTÄLLNING
AV BEFINTLIGA PARKER • SAMMANSTÄLLNING AV BEFINTLIGA PARKKARAKTÄRER
• VÄGBULLER • RUMSANALYS • RUMSINDELNING • SWOT AV GELA STRÅKET •
RESULTAT FRÅN ANALYSEN • VÅRT VALDA OMRÅDE

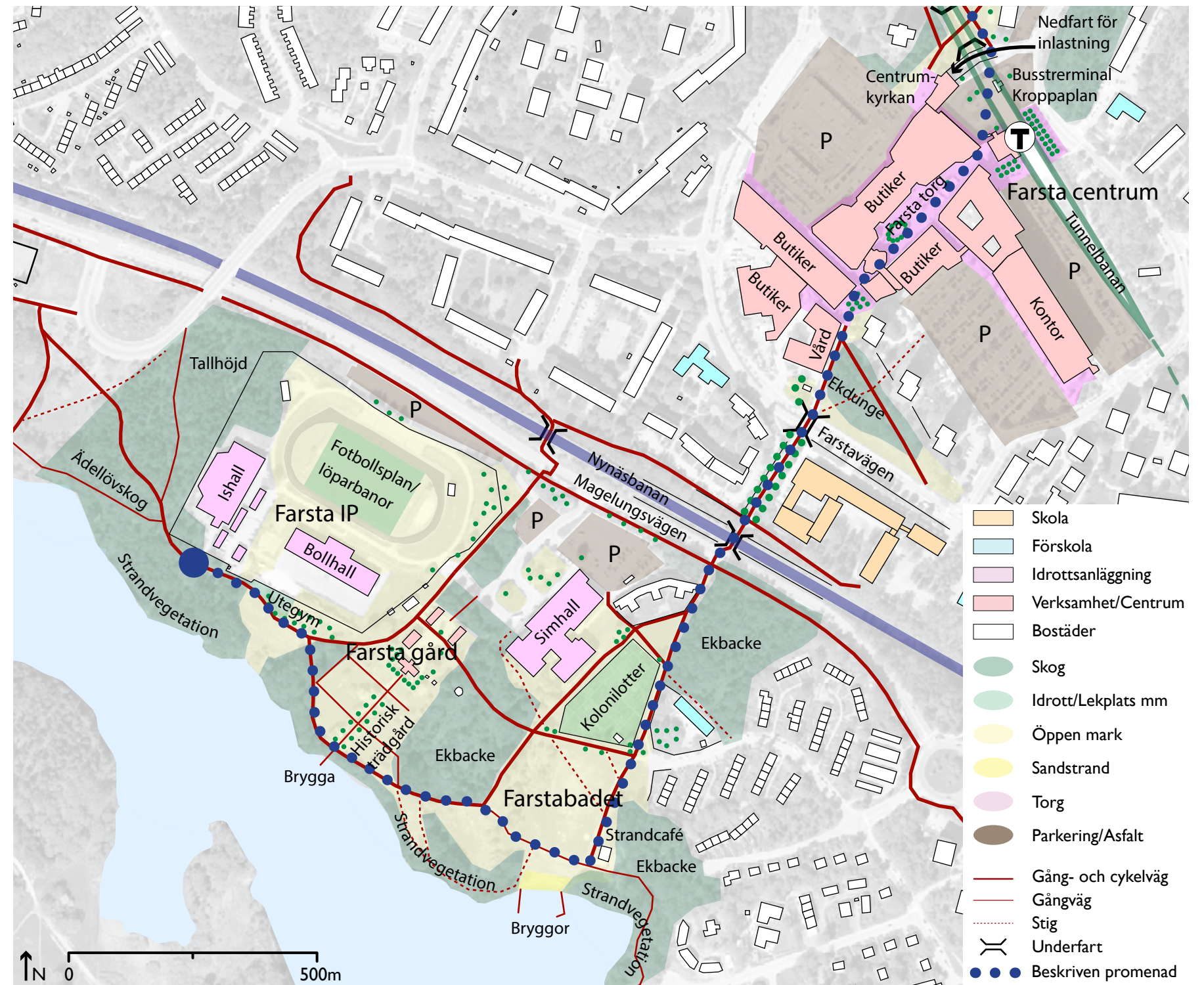

INVENTERING

En sammanfattning av inventeringen inleder innan analysen av parkstråket tar vid. Stråket sträcker sig från sjön Magelungen i sydväst till sjön Drevviken i nordöst. Inventeringen redovisas som en beskrivning av vad vi ser vid en promenad längs med stråket. Promenaden redovisas även på inventeringskartan här intill.

Vi inleder vår promenad på Farsta IP i sydväst där landskapet öppnar upp sig när vi kommer ut ur strandskogen. Här befinner vi oss intill ett utomhusgym bakom vilken Farstas idrottsplats finns med sin idrottsbana, fotbollsplan och löparbana. Om man följer strandvegetationen vidare västerut kommer vi förbi gamla Farsta gård, en äldre röd träbyggnad som reser sig på en terrass över en äldre parkanläggning. Idag används gården som café och kursgård. När vi fortsätter förbi en liten ekhöjd öppnar Farstabadets stora gräsfält upp sig. Badet är populärt sommartid och på vintern plogas skridskobanor upp på isen. Vid vattnet finns en sandstrand, två långa bryggor samt ett strandcafé. Där bakom reser sig en höjd med ekar. Nu svänger vår väg av norrut trots att det går att fortsätta strandpromenaden längs med Magelungen på träbryggor. Till vänster passerar vi kolonilotter bakom vilka Farstas stora simhall reser sig.

På vägen norrut korsas Magelungsvägen på ett övergångsställe och sedan passerar vi under järnvägens upphöjda banvall. Här bakom finns en rak smal alléväg mellan en skola och några nyare bostadshus. Vi passerar under Farstavägen i en lång gångtunnel och när vi kommer ut på andra sidan går vägen uppför en backe med en vårdcentral till vänster och en ekdunge bakom vilken tre höga punkthus höjer sig. Nu är vi framme vid Farsta centrum, där vi först möts av ett litet trädbevuxet torg. Runt hörnet öppnar sig det stora elliptiskt formade Farsta torg upp, inramat av individuellt utformade varuhus på två våningar som idag är ihopbyggda till ett shoppingcenter. Här finns många butiker och folklivet är livligt. På torget finns fontäner, torghandel och serveringar, och i norra ändan angör tunnelbanan med en upphöjd perrong.

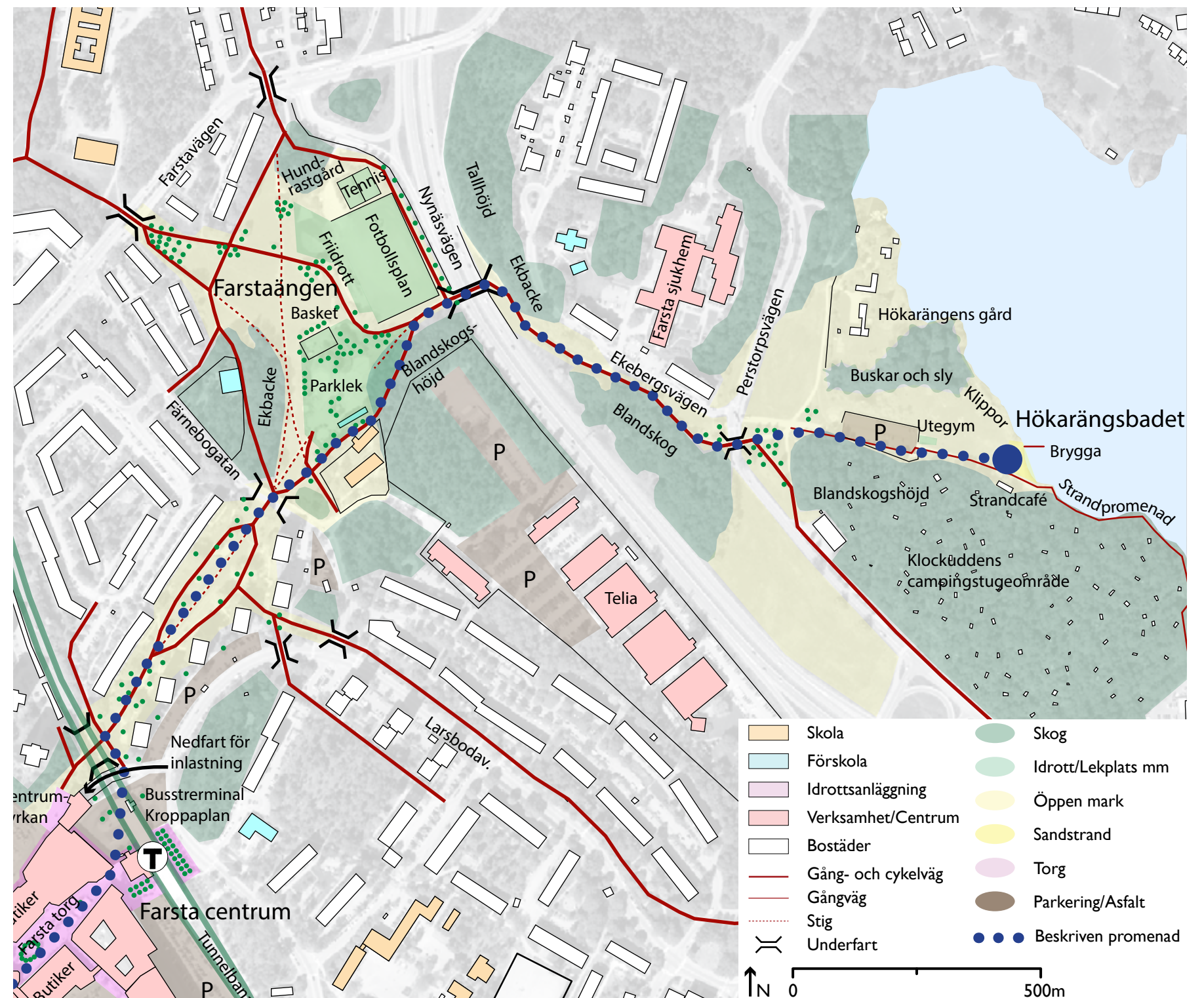

Inventeringskarta av parkstråket, södra delen. Skala 1:10 000, bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

Väl där tar vi av åt vänster och vi sneddar över den vältrafikerade bussterminalen vid Kroppaplan där många väntar på bussar mot Huddinge och Haninge. Här passerar vi under tunnelbanans broar och vi får gå runt en nedfart till Farsta centrums underjordiska inlastning, för att fortsätta längs med stråket. Till höger öppnar sig nu en smal grön, dalgång mellan långa skivhus och höga punkthus. I ryggen finns tunnelbanebroarna som ser ut som en portal till parkstråket. Siktlinjen är lång och halvvägs vidgas den smala dalgången till ett mindre gräsklätt parkrum med sittmöjligheter i buskrundlar. Mitt genom detta parkrum korsar en upptrampad stig medan den asfalterade gångvägen delar upp sig i två och följer kanterna av dalen. I änden av dalen finns en vid vägviadukt där Färnebogatan korsar över stråket.

Under bron är konstfull stenläggning lagd. På andra sidan finns Farstaängens välbesökta parklek med många olika lekmöjligheter. Till vänster anas ett större parkrum omgärdat av exklutningar och radhus. Om vi fortsätter rakt fram passerar vi en skola till höger och går genom ett skogsbyn. Nu är vi framme vid Nynäsvägen som ligger något upphöjd över parkområdet och sprider sitt trafikbuller. Här finns en stor fotbollsplan och ett cykelstråk som går parallellt med motorvägen, men som tar vänster och passerar under vägen i samma trånga och långa tunnel som vi måste ta för att komma till andra sidan. Väl där tar vi höger och går längs en gångväg mellan en ekhöjd och vägen innan en skogsdunge tar vid till höger. Passagen leder under Perstorpsvägen i en gångtunnel.

Väl på andra sidan är vi framme vid Hökarängsbadet. Först möts vi av en stor parkeringsplats, men bakom den anas sjön. Här finns ett utomhusgym och några klippor med bra solläge samt en mindre strand och en kiosk. Vintertid plogas även här isen på den vidsträckta Drevviken. Här tar vår vandring slut men möjlighet finns att fortsätta längs en nyligen utbyggd strandpromenad på bryggor längs Drevviken i öster.

Inventeringskarta av parstråket, norra delen. Skala 1:10 000, bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

ANALYS

Vår analys är baserad på Kevin Lynchs som i *The image of the city* (1960) beskriver sina studier om hur människor läser och orienterar sig i staden. Han har utarbetat en analysmetod som kategoriserar stadens fysiska form och delar in den i fem olika typer av element; stråk, barriärer, områden, noder, landmärken (s. 46).

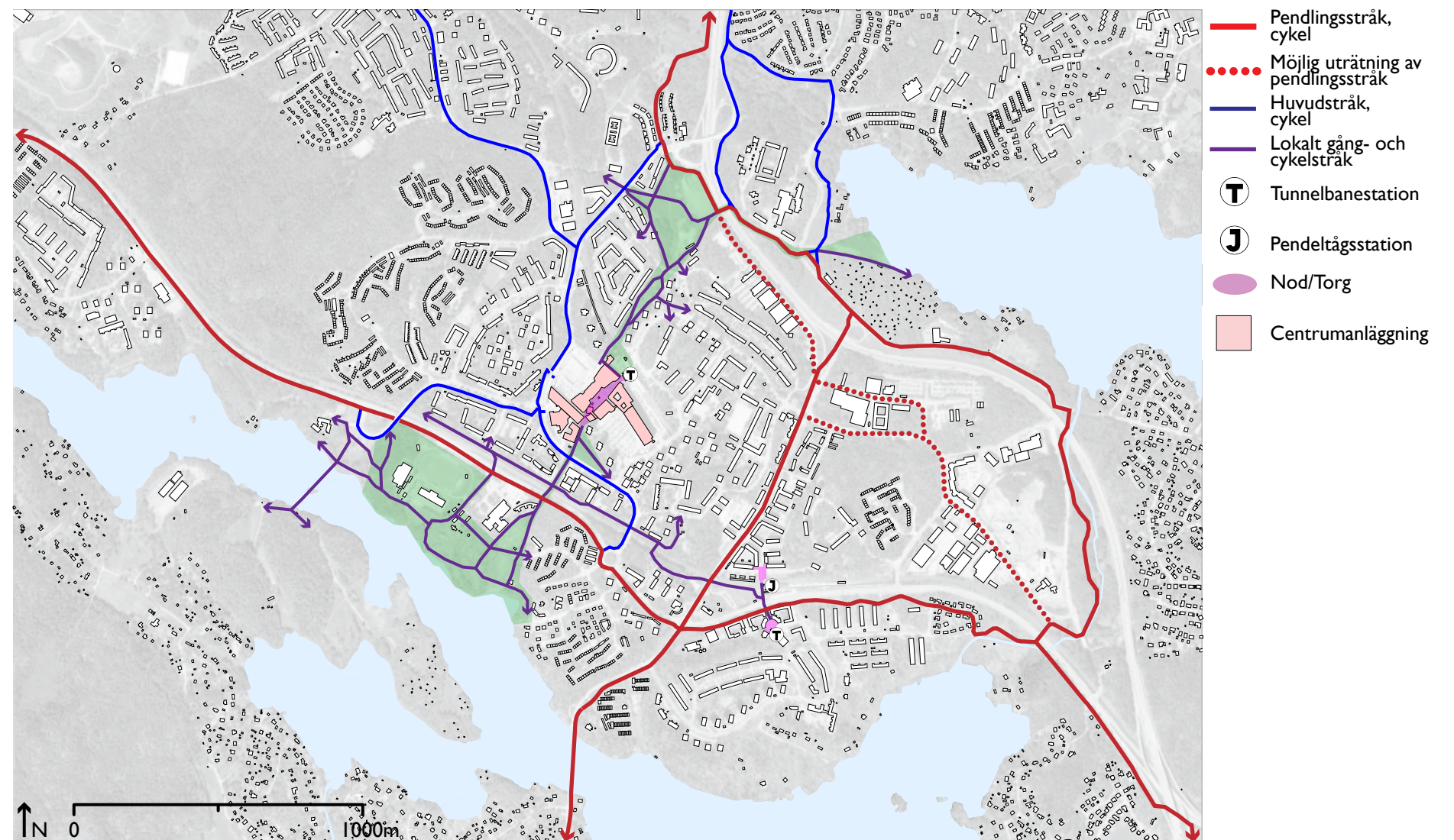
Stråk är de förbindelser som människor rör sig efter och det är via stråken som vi främst upplever staden. Det kan vara vägar, gångvägar, transportleder eller järnvägar (s. 47). Gränser är element i staden som hindrar rörelsen eller skiljer områden från varandra och kan utgöras av till exempel stränder, järnvägar, murar, grönska eller stora vägar (s. 47). Områden är en del av staden som känns igen genom att det har någon övergripande, enhetlig karaktär. Ett område kan karaktäriseras av en byggnadsstil, grad av exploatering eller markanvändning (s. 47). Noder kan utgöras av större korsningar och mötesplatser i staden. En nod kan vara där flera stråk korsas, till exempel där man byter transportmedel (s. 47-48). Landmärken är en typ av punktpreferens som utmärker sig från omgivningen. Ett landmärke utgörs av identifierbara objekt såsom byggnader, skyltar, affärer eller berg (s. 48).

Vår användning av Lynchs analysmetod

Vi har använt oss av Lynchs metod som en utgångspunkt för analysen, men anpassat den efter våra behov. Stråk har vi undersökt för fotgängare och cyklister. Istället för det vidare begreppet gränser använder vi oss av barriärer som hindrar rörelse till fots och på cykel. Siktlinjer har vi kombinerat med landmärken för att undersöka hur man uppfattar hur stråket hänger ihop. Noder har identifierats vid torg och kollektivtrafikstation, men vi har också identifierat mindre målpunkter som kan locka besökare längs med stråket. I denna analys tog vi inte med områden, men de återkommer längre fram.

Gång- och cykelstråk

I denna analys undersöks gång- och cykelstråket i större skala i Farsta. Stockholms stad (2012) har kategoriserat tre typer av cykelstråk i sin cykelplan: pendlingsstråk, huvudstråk och lokala stråk (s. 16). Pendlingsstråken är det regionala, övergripande

Karta över cykel och gångstråk samt noder och kollektivtrafik. Skala 1:20 000, bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

cykelnätet som ska knyta samman olika stadsdelar och kommuner med varandra (Stockholms stad 2012, s. 18) De ska vara utformade för hög framkomlighet och flöden genom att ha breda banor med hög standard. (Stockholms stad 2012, s. 18). Huvudstråken fungerar som stråk mellan målpunkter i närliggande stadsdelar. Huvudstråken ska binda samman knutpunkter inom stadsdelarna och fungera som länk till pendlingsstråken (Stockholms stad 2012,

s 21). Lokalstråken utgör det lokala cykelnätet som används av dem som har målpunkter inom en stadsdel. De kan delvis utgöras av lokalgator med blandtrafik med låg hastighetsbegränsning (Stockholm stad 2012, s 21). Lokalstråken redovisas främst inom parkstråket medan pendlings- och huvudstråk visas för hela Farsta.

Analysen av gång- och cykelstråk ger att Farsta centrum och torget fungerar som ett stråk för gångtrafikanter, men för cykeltrafikanter

är det en barriär då lokalt cykelstråk upphör där. Centrumet är inte heller kopplat till pendlingsstråk eller huvudstråk för cykel vilket bör åtgärdas. Pendlingsstråket som löper längs Nynäsvägens västra sida i norr byter sida till östra inom det utpekade parkstråket. Detta sker genom en smal tunnel med dålig sikt och skarpa kurvor. Pendlingsstråket byter åter tillbaka till västra sidan av vägen i sydöstra delen av området. Vi föreslår att pendlarstråket får fortsätta på västra sidan genom hela området för att pendlingsstråket ska bli genare och mindre kurvig och därmed få en bättre standard. Detta kan ske genom att öppna upp Telias område för cykelgenomfart.

Barriärer

I denna analys undersöks vilka barriärerna är som utgör hinder för gång- och cykeltrafikanter rörelse. Barriärerna har delats upp i trafikbarriärer samt vegetations- och topografiska barriärer. Analysen visar att området korsas av flera barriärer i form av större vägar samt järnvägen. Höjderna inramas av vegetationsfronter som

även de bildar barriär för rörelse. Analysen visar också hur rörelsen längs det utpekade stråket fungerar. Vid Farsta centrum utgör stora parkeringsytor tillsammans med långa, slutna byggnader en barriär på tvärs mot parkstråkets riktning. Norr om centrum är bussterminalen vid Kroppaplan en barriär samt nedfarten till centrumets inlastning som bryter upp stråket. Här behövs åtgärder för att öppna upp centrum för gångtrafik och leda fram och förbi cykeltrafiken samt minska parkeringarnas barriäreffekt.

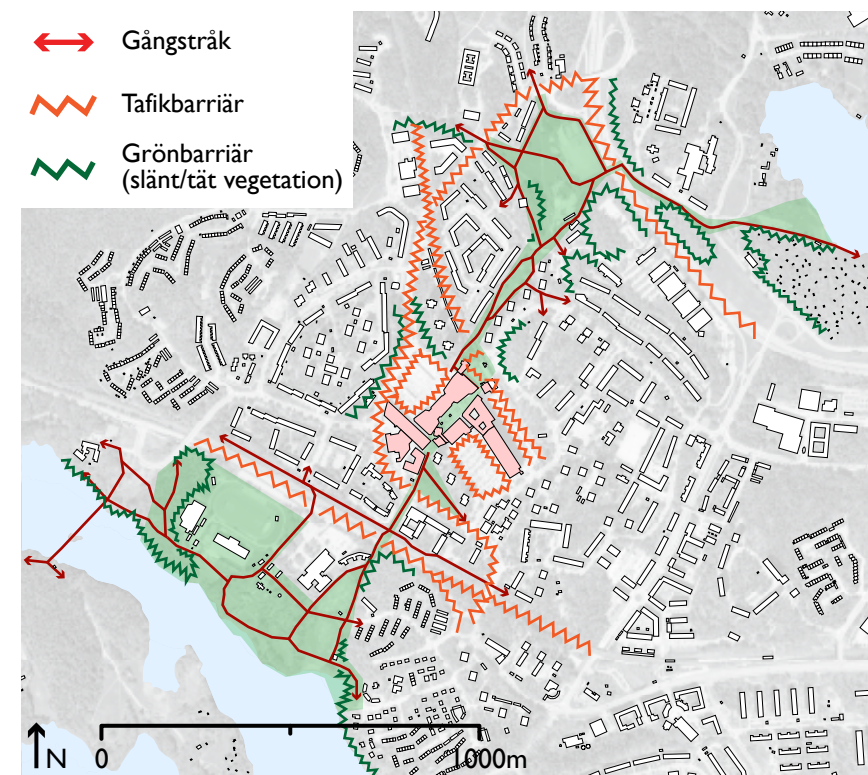
Siktlinjer

En analys av siktlinjer längs med parkstråket kan bidra till förståelsen av hur pass sammanhängande stråket uppfattas att vara. Om siktlinjerna är långa och obrutna är det enklare att förstå hur man ska orientera sig längs parkstråket. Det motsatta gäller när siktlinjerna är korta och brutna av många riktningsförändringar. Längs med stråket finns det partier med långa, obrutna siktlinjer, men också delar med kortare sikt. Det senare gäller framför

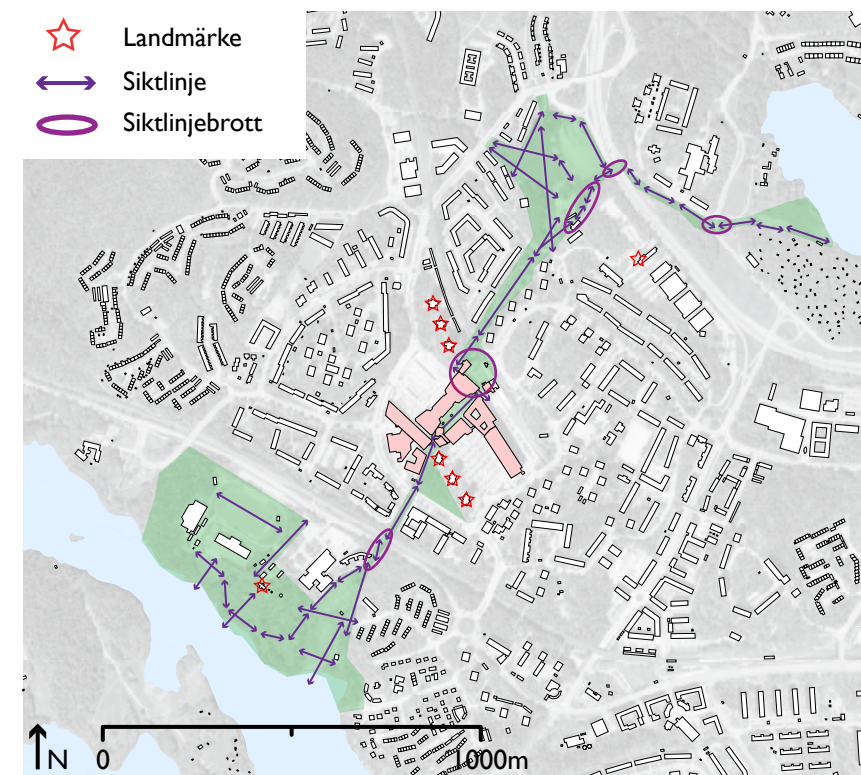
allt vid undergångar under vägar och järnvägar, men också vid bussterminalen vid Kroppaplan. Landmärken som höghusen vid centrum och tornet vid Telia hjälper också till för att kunna navigera längs med stråket.

Målpunkter

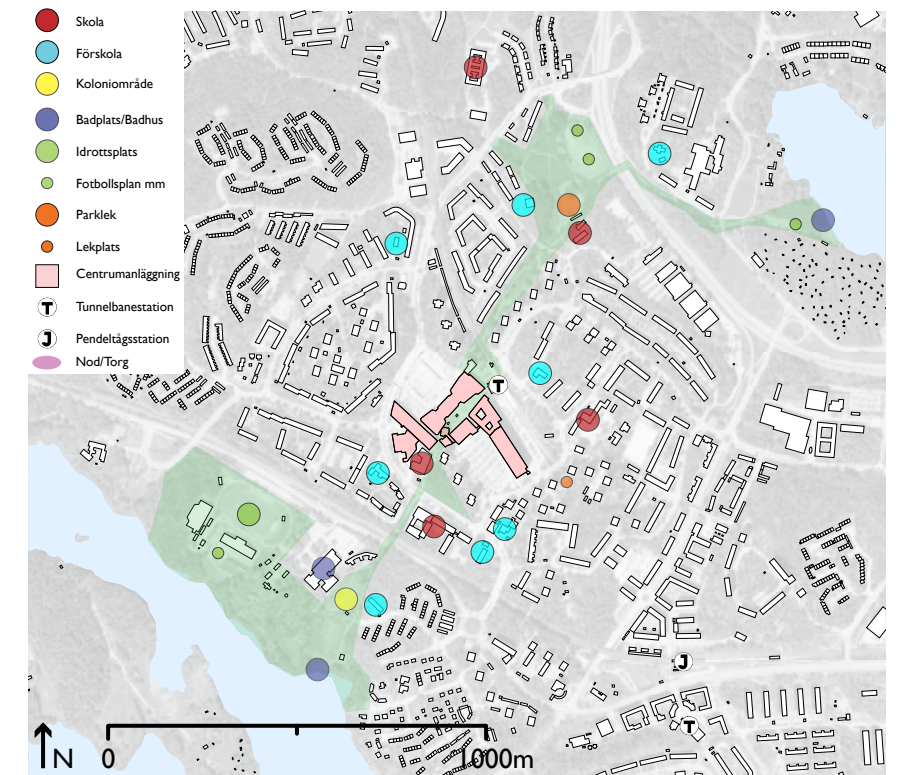
Centrumet är den viktigaste målpunkten i Farsta med kommunikationer och ett stort utbud av service. Det finns flera förskolor och grundskolor som i anslutning till stråket som kan tänkas använda stråket som rekreationsområde. En av Farstas största lekplatser finns vid parkleken i Farstaängen i stråkets norra del. I övrigt är det ont om lekplatser. En stor idrottsplats finns i söder samt en fotbollsplan vid Farstaängen och ett utegym vid Hökarängsbadet. I stråkets ändar finns badplatser vid Magelungen och Drevvikens stränder. I söder finns också ett badhus. I söder finns också ett koloniområde. Stråken övergår i grönområden i respektive ände.

Väg- och grönbarrärer i området. Skala 1:20 000, bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

Siktlinjer och landmärken över området. Skala 1:20 000, bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

Karta över målpunkter inom och intill parkstråket. Skala 1:20 000, bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

Karaktär på gång- och cykelunderfarter

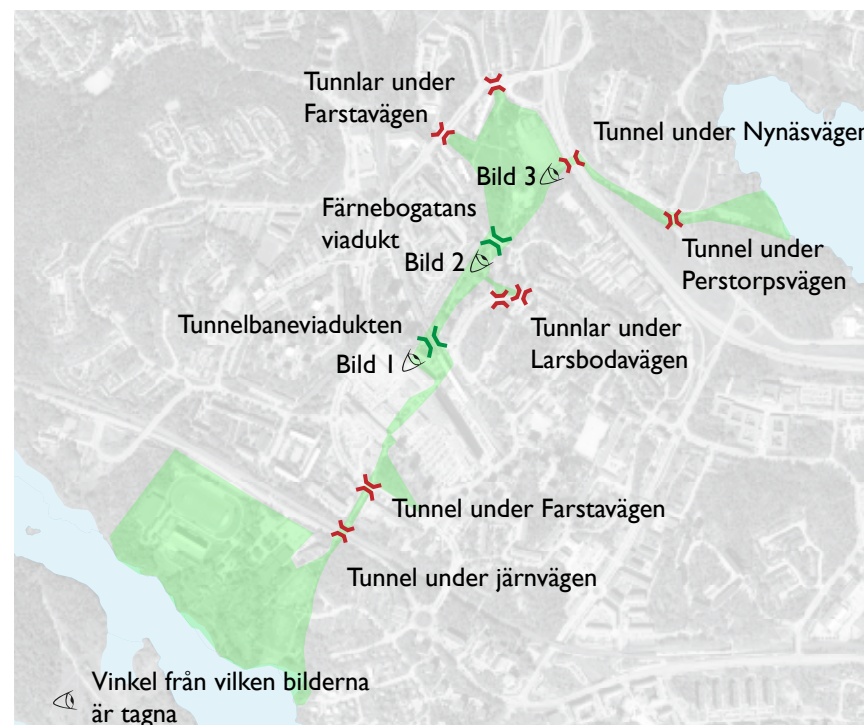
Eftersom parkstråket är trafikseparerat finns det flera gång- och cykelunderfarter som länkar samman stråket under de större trafikerade vägarna. Karaktären på dessa blir viktiga för upplevelsen av hur sammanhängande stråket är. Underfarterna är ofta de smalaste partierna längs med stråket och fungerar därför som portar mellan olika delar av stråket.

Underfarter som fungerar bra

Underfarter som vi anser fungera väl har en bred, hög och ljus passage inunder. Passagen befinner sig också i plan och det krävs ingen ned- och uppförsbacke för att ta sig igenom. Detta gör att gång- och cykeltrafikanten får en fri siktlinje till andra sidan och god överblick av vad som kommer närmast, vilket gör att det upplevs tryggt och stråket blir tydligt genom att man ser var man är på väg. De två bästa underfarterna i parkstråket anser vi vara passagen under tunnelbaneviadukten vid Farsta centrum samt underfarten under Färnebogatans viadukt som också fungerar som entré till Farstaängen söderifrån.

Bild 1: Tunnelbanans viadukt är hög och bred så mycket ljus kommer ner mellan. Den som pacerar har god sikt till andra sidan.

Karta över gångtunnlar. Underfarter som fungerar bra är markerat i grönt och de som fungerar mindre bra är markerade i rött. Skala 1:20 000, bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

Bild 2: Färnebogatans viadukt vid Farstaängen är inte lika hög, men den är bred och man har god sikt till andra sidan. Dessutom har den en påkostad markbeläggning med smågatsten.

Underfarter som fungerar mindre bra

De underfarter som vi menar fungerar sämre är utformade som smala, låga och ofta långa tunnlar. De saknar ofta en rak siktlinje till andra sidan och det krävs upp- och nedfarter för att ta sig igenom. Detta innebär att de kan upplevas otrygga när man inte vet vad som finns på andra sidan och parkstråket blir mer svåröverblickbart. Dessa underfarter utgör därmed mentala barriärer längs stråket.

Ett exempel på det nyss nämnda är underfarten under Nynäsvägen från Farstaängen mot Hökarängsbadet. Denna underfart är i behov av åtgärder eller kompletteras med annan passage av Nynäsvägen för att stråket ska kännas som att det hänger samman.

Bild 3: Tunneln under Nynäsvägen är lång och relativt smal och har lågt i tak. Dessutom måste man gå ner och upp för att komma igenom och på andra sidan svänger vägen 90 grader.

BEFINTLIGA PARKER

I Farsta finns det ett antal parker som i Farstas parkplan är indelade i tre olika kategorier friluftsområden, stadsdelsparker och kvartersparker. Friluftsområden innefattar skogsområden, park och odlingslandskap större än 50 hektar (Stockholm stad 2006, s. 30). Stadsdelsparker är mångfunktionella större parker i staden medan kvartersparker är mindre och ofta mitt ibland bebyggelsen med få funktioner (Stockholm stad 2006, s. 30). I Farstas parkplan planeras ett antal gångstråk som länkar samman Farstas grönområden.

Vi har gjort en analys över vilka karaktärer som finns i Farstas parker idag där vi använde oss av Grahns och Sortes (2005) åtta parkkaraktärer. Efter att ha gjort platsbesök och studerat kartor över området bedömdes vilka parkkaraktärer som fanns i respektive parkområde. Här följer en närmare beskrivning av de åtta parkkaraktärerna (Grahns & Sorte 2005). Symbolerna för de olika karaktärerna har vi skapat.

Det vilda 🐿

Människan har ett behov av att uppleva opåverkade, naturliga miljöer som känns som att de vuxit fram utan mänsklig påverkan. Stigarna har bara "uppkommit" och miljön stimulerar fantasin och känns lite mystisk och oförutsägbar. Det kan vara vildvuxen naturmark, vatten, stora stenar och slingrande stigar.

Artrikedom 🦋

Artrika miljöer återfinns både i naturliga och kulturpräglade miljöer. I naturen är det ofta brynzonerna som är mest artrika med fåglar, insekter och örter medan man i kulturpräglade parker kan ha satsat på en mångfald av växter.

Rofyllighet 🌳

Karaktären rofyllighet består av en utpräglad kulturmiljö, där lustgården är idealet. Parken är mycket välskött och fri från buller och ska ge upplevelsen av frid, harmoni och lugn. Hagmarker eller ängsmarker kan vara exempel på sådana här platser men även parkanläggningar med stora, öppna gräsytor.

Skogskänsla 🌲

På en plats med karaktären skogskänsla finns det stora ytor av

enhetlig karaktär som man kan röra sig i utan att bli störd i sin naturupplevelse. I den här miljön ska det inte finnas skyltar, buller, bebyggelse eller skarpa gränser.

Festpark 🏰

Festparken har en tydlig kulturprägel med öppna gräsytor, gångar och ovanliga växter. Här ska det finnas plats för folkliv, evenemang, café och belysning. Festparken fungerar som ett offentligt vardagsrum.

Prydnadsvärdet 🌸

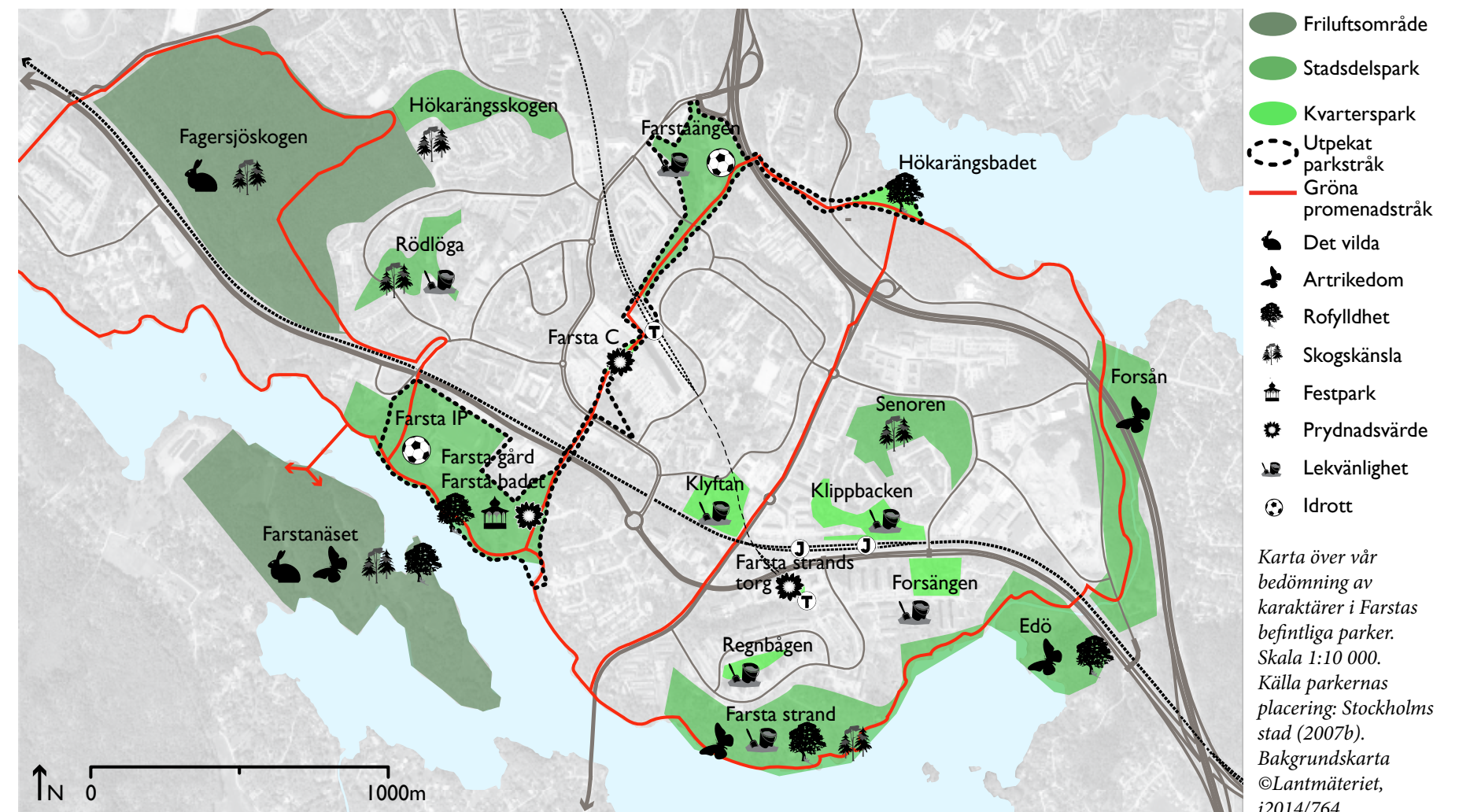
Prydnadsvärdet hittas i gestaltade parker med kulturprägel, ofta i samlingspunkter såsom vid torg, platsbildningar och mitt i parker. Prydnadsvärdet kan utgöras av blomsterarrangemang, trevliga sittplatser, mer påkostade markmaterial, statyer och fontäner.

Lekvänlighet 🧒

Denna karaktär ska stimulera till lek och ska kunna tåla slitage. Platsen får gärna ha en intim karaktär och inte vara för öppen eller blåsig och miljön kan vara både vara naturlig och kulturpräglad. Miljön innehåller lekfulla element såsom klätterträd, stenar, stammar och buskage.

Idrotten ⚽

Den här karaktären behöver vara robust och tålig och innehålla stora öppna ytor där aktiviteter kan äga rum. Miljön ska inbjuda till rörelse och idrott. Den omgivande vegetationen är omväxlande och läbildande.

Sammanställning av befintliga parkkaraktärer

Det vilda	
Artrikedom	
Rofyllighet	
Skogskänsla	
Festpark	
Prydnadsvärde	
Lekvänlighet	
Idrott	

Tabellen summerar de olika karaktärer från kartan på föregående sida.

Parkkaraktärer i Farsta

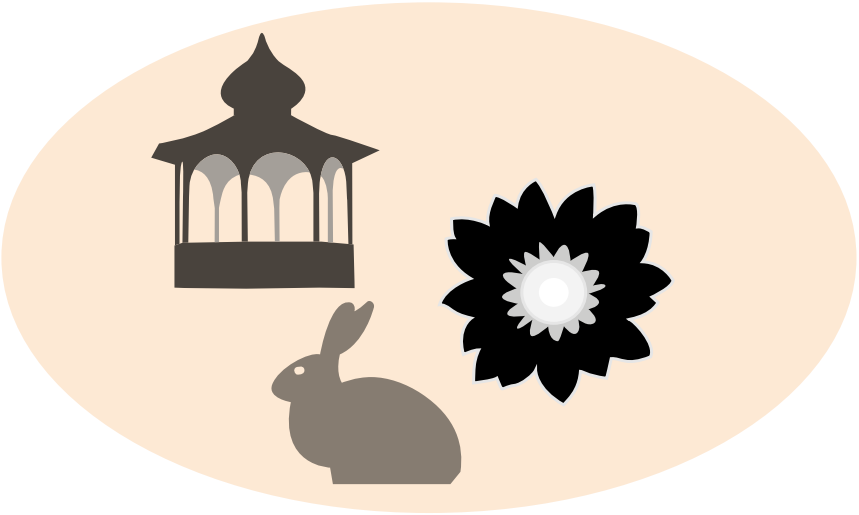
Karaktären det vilda återfinns i den här skalan inte på så många ställen i Farsta på grund av att det mesta av park och grönområden är påverkat av bebyggelse och infrastruktur. Flera platser i Farsta bjuder på artrikedom. Strandzonen vid Magelungen är speciellt artrik och hyser ovanliga arter. Även rofylldhet går att hitta på olika ställen runt om i stadsdelen dock inte i centrala Farsta. Relativt stora områden som inger skogskänsla finns i ytterområdena.

Karaktären festpark återfinns bara på en plats, Farsta gård. Det är också där man hittar den enda symbolen för prydnadsvärdet i en park. De andra två hittas på torget i Farsta centrum och i Farsta strand.

Farsta har ett flertal platser för lek som är väl använda. Idrottsplatser i parkmiljö finns främst på Farsta IP och på Farstaängen men som man kan se i kartan över målpunkter (s.19) finns flera planer och idrottsanläggningar utspridd i stadsdelen och det råder ingen uppenbar brist.

Sammanfattningsvis är de karaktärer som främst skulle behöva tillföras det vilda, festparken och prydnadsvärdet. Det vilda är svårt att åstadkomma i en tätbebyggd miljö. De områden som innehåller det vilda är dock så pass stora att det kan kompensera att relativt få områden innehåller karaktären.

BRIST

EJ BRIST

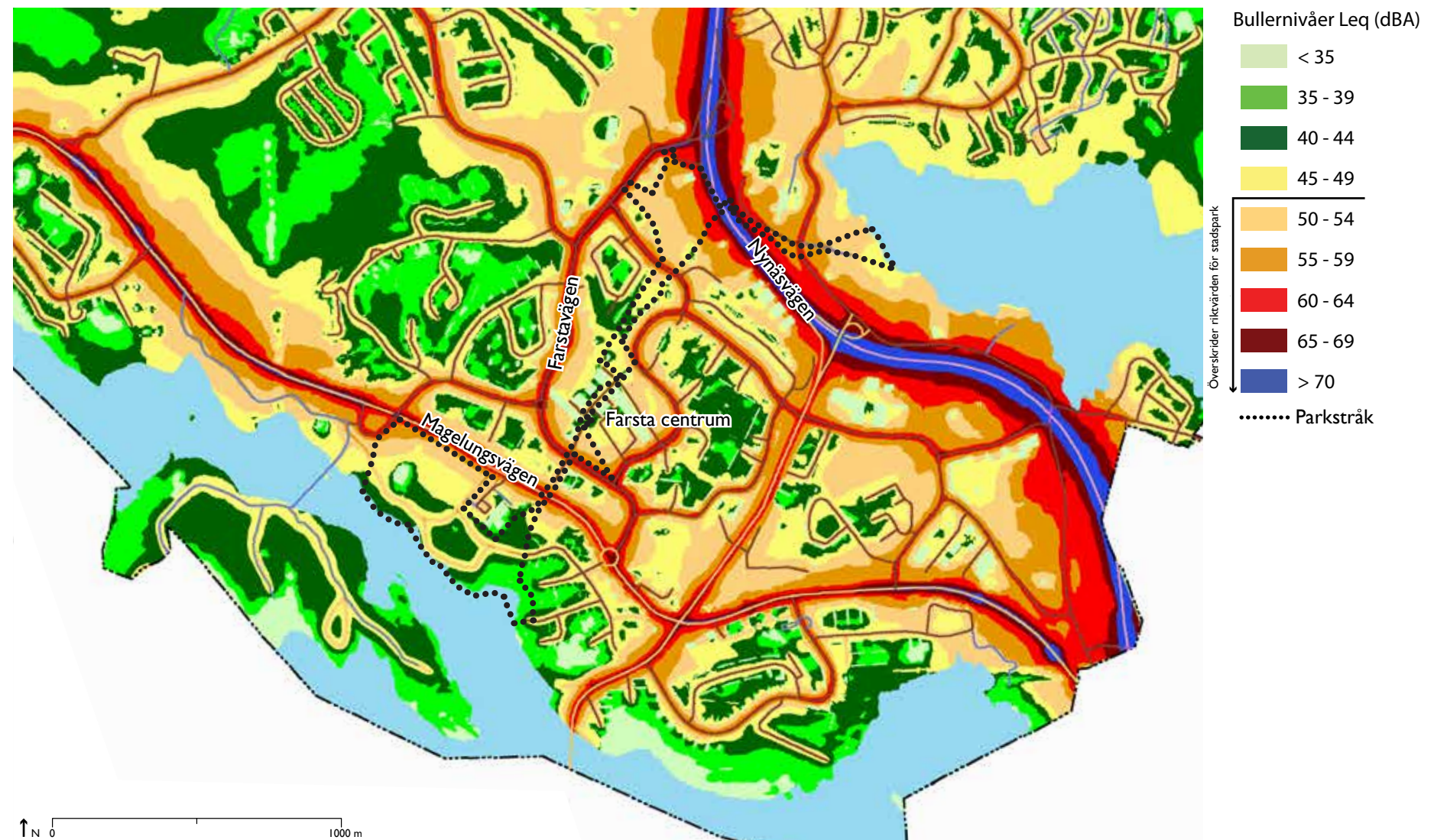

VÄGBULLER

Stockholm stad (2006, s. 30) har rekommenderat att stadsparker bör ha en lägre bullernivå än 50 dB(A) för att kunna användas för rekreation och avkoppling. Genom att studera kartan över vägtrafikbuller (Stockholm stad 2015) visar det sig att stora delar av parkstråket har värden som ligger över eller mycket över denna gräns. Detta på grund av att många trafikerade vägar och leder finns inom området. Nynäsvägen är den främsta bullerkällan, men Magelungsvägen och Farstavägen bidrar också. Detta innebär att flera delar av stråket är olämplig som park om inte åtgärder vidtas för att minska bullret

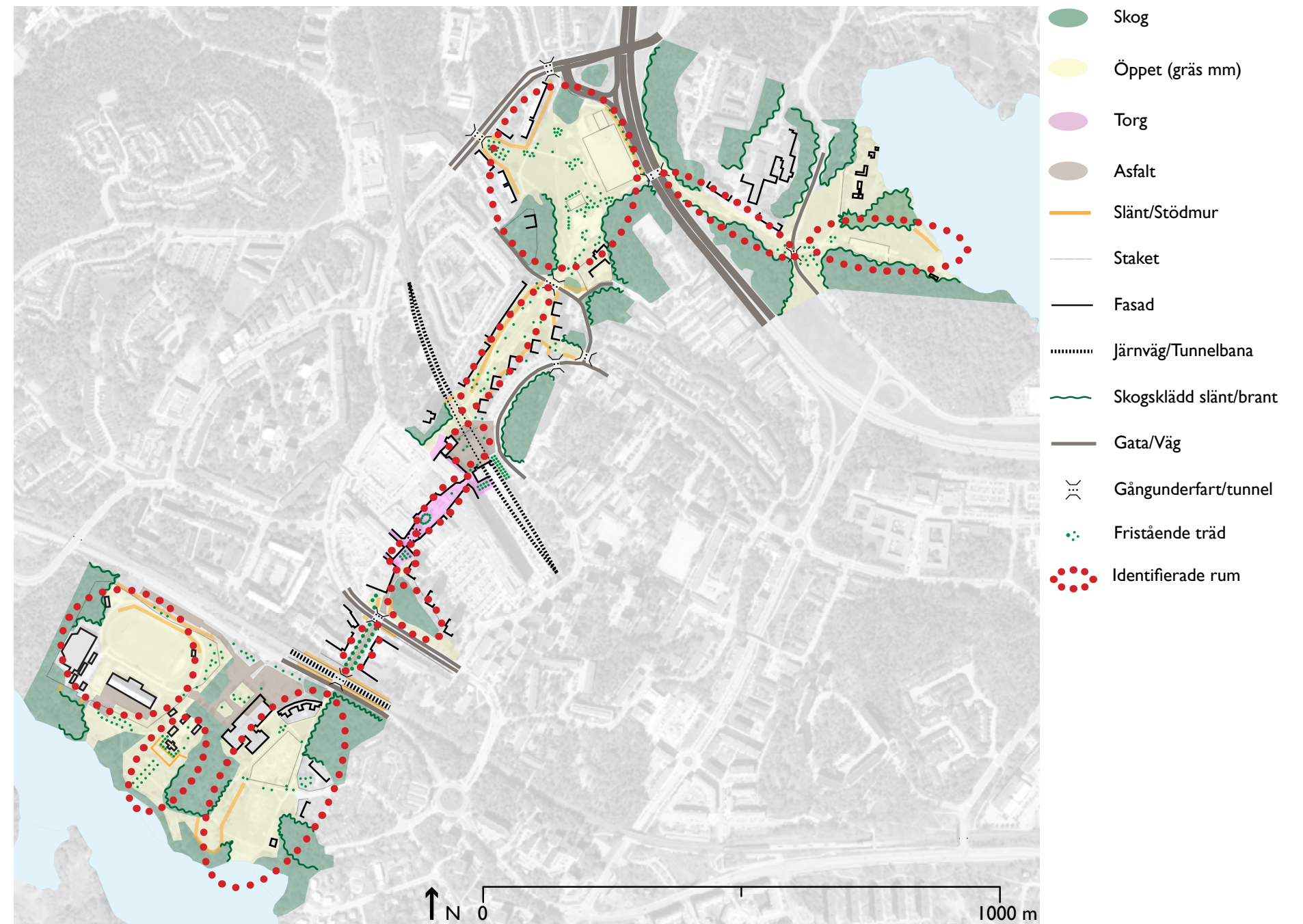
Nynäsvägen sprider mycket buller över stora områden och har stor påverkan på stråkets norra del. Telias kontorshus till vänster och Hökarängsbadet till höger.

Bullerkarta över Farsta-området med en beräknad dygnsmedelnivå av vägtrafikbuller i enheten dBA. Det bullrar mycket kring de stora trafiklederna vilket stör många av parkområdena. En stadsdelspark bör ej ha mer än 50 dB enligt Stockholms stad för att kunna användas för rekreation och avkoppling. Skala 1:20 000. Källa : Stockholm stad (2015)

RUMSANALYS

I denna analys definieras stråkets delar genom en rumsindelning. Detta ger möjlighet att studera de specifika rummens förutsättningar som stadspark i en senare analys. Rumsindelning sker genom att identifiera vad som avgränsar och formar rummen. Det som avgränsar rummen är dess väggar, golv och tak. Karaktären på dessa har betydelse för hur rummen uppfattas. De typer av väggar vi har identifierat är bebyggelse, tät växtlighet, topografi såsom slänter och stödmurar samt genomsiktliga staket. Golven är antingen hårdgjorda ytor som parkeringsplatser, vägar och torg eller gröna öppna ytor med gräs eller annan låg vegetation som går att passera igenom. Tak kan vara skog eller undergångar under vägar. Rumsavgränsningen utgör en sammanvägning av karaktären av inramning och golv samt hur rummet öppnar och sluter sig.

Karta rumsanalys. Skala 1:10 000, bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

RUMSINDELNING

Här följer den rumsindelning vi identifierat längs med stråket samt en kort karaktärsbeskrivning av dessa. För att se SWOT-analyser för varje område se bilagor.

1. Farsta IP

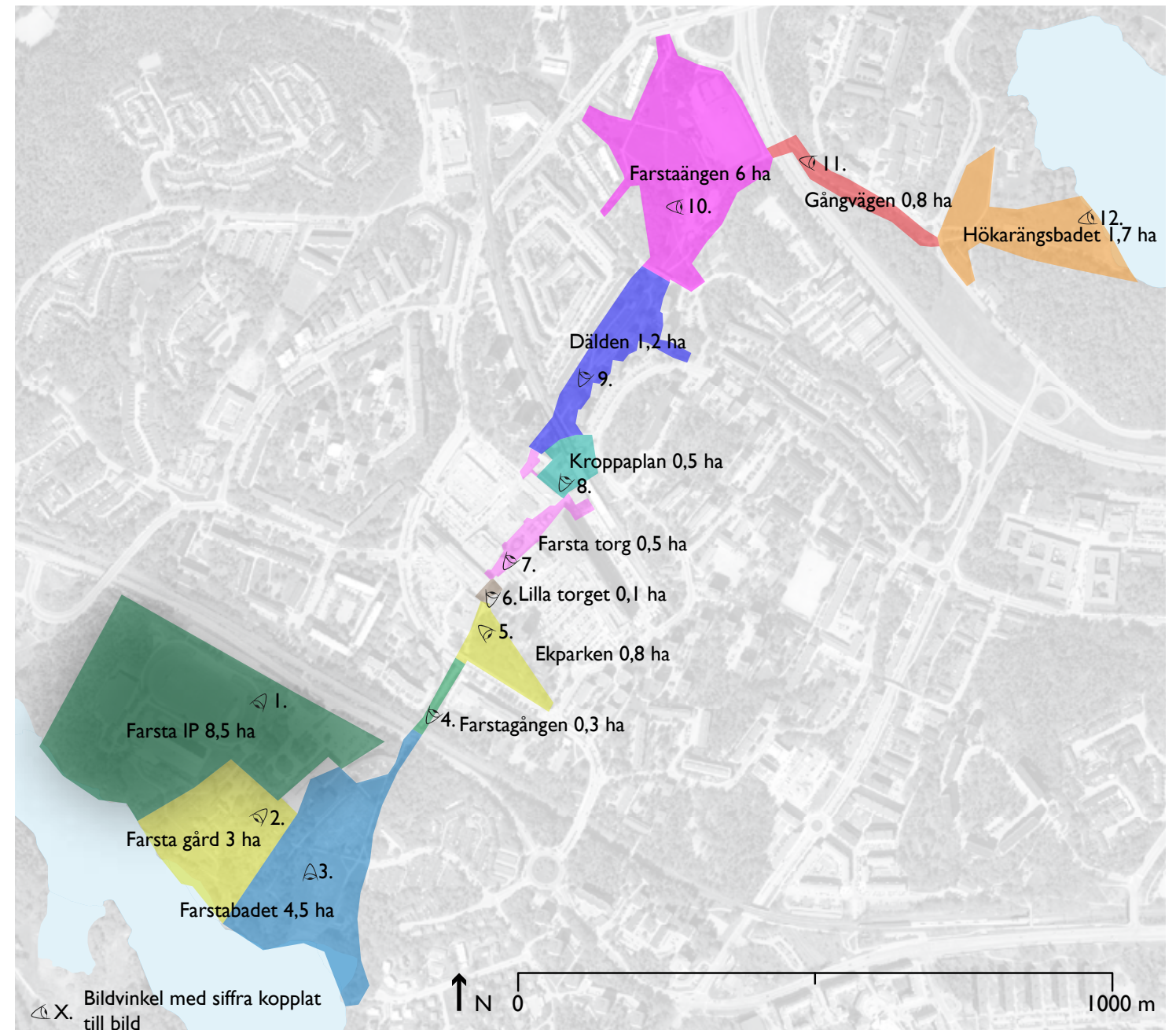
Idrottsplats omgärdad med stängsel. Stor fotbollsplan med löparbana och läktare. Ishall och tennishall med sluten fasad. Stort badhus omgärdat med många parkeringsplatser.

2. Farsta gård

Historisk miljö med karolinsk herrgård som används som café och möteslokal. Historisk terrasserad trädgård med blomsterprakt mot Magelungen.

3. Farstabadet

Badplats vid Magelungen belägen i sydvästsluttning med gräsytor, sandstrand och bryggor samt ett koloniområde i norra delen. Skärs av i norr av Magelungsvägen och järnvägen.

Karta rumsindelning. Storleksangivningarna är ungefärliga. Skala 1:10 000, bakgrundskarta ©Lantmäteriet, i2014/764

4. Farstagången

Smal passage mellan gångtunnel under järnvägen och Farstavägen. Omgärdas av före detta Farsta gymnasium och bostadshus. Trädallé följer stråket.

5. Ekparken

Triangelformad park mellan Farstavägen och höga punkthus vid centrum. Flera gamla ekar samt gräsytor. Några enstaka bänkar, andra funktioner saknas.

6. Lilla torget

Småskaligt stenlagt torg med stark rumskänsla pga omgivande byggnader och trädplanteringar. Något skuggigt.

7. Farsta torg

Storskaligt elipsformat stenlagt torg med fontäner, blomsterurnor och trädplanteringar omgärdat av centrumanläggning med butiker i två våningar. Torgförsäljning sker året om och uteservering sommartid. Tunnelbanestation i norra ändan.

8. Kroppaplan

Hårdgjort busstorg med hållplatser samt vändplats och uppställningsplats för bussar under tunnelbaneviadukt.

9. Dälden

Långsmalt parkstråk i dalgång som sträcker sig mellan tunnelbaneviadukt och Färnebogatans viadukt. Omgärdas av punkthus och skivhus.

10. Farstaängen

Stor stadsdelspark i brett dalstråk. Omgärdas på väst och sydsidan av ekskogshöjder, Radhus i norr och i öster angränsar Nynäsvägen utan bullerskydd. Här finns en stor parklek, stora gräsytor samt fotbollsplan.

11. Gångvägen

Smalt gångstråk mellan gångtunnel under Nynäsvägen och gångtunnel under Perstorpsvägen. Norra delen omgärdat av Nynäsvägen utan bullerskydd och en ekbrant. Södra delen skyddas från vägen av talldunge samt bostadshus.

12. Hökaängsbadet

Ostvärd badplats intill Drevviken med bryggor, omklädningsrum och utegym. Sydvänd klippa att sola på. Avgränsas i syd av skogsslänt. I väster parkeringsplats och vattensjuka gräsytor.

SWOT AV STRÅKET

Stråket som helhet har flera stora fördelar; Farsta centrum är en stark målpunkt med bra kommunikationer men även stråkets ändar är välbesökta med bland annat bad, natur och idrott. Längs stråket finns det målpunkter i form av till exempel skolor och lekplatser.

Nackdelarna är att stora delar av stråket är bullerstört från vägarna och ligger på nivåer som är alldeles för höga för en stadspark. Farsta centrum är en målpunkt men delar också av stråket i två delar. Det kan göra att det blir svårt att få stråket att upplevas som ett stråk. Gångtunnlarna längs stråket har varierande karaktär men flera av dem försvagar stråkets kopplingar och delar upp stråket i mindre delar. Vägen mellan Farstaängen och Hökarängsbadet utgör en svag länk och grönområdena i stråkets ändar är svåra att hitta till om man inte innan har kännedom om dem.

Det kan dock göras mycket för att stärka stråket, öka dess orienterbarhet och koppla ihop grönyttorna på ett bättre sätt. Med insatser på utvalda delar kan även bullret minskas.

Styrkor

- Möjlighet att röra sig från sjö till sjö
- Välbesökta målpunkter i stråkets ändar
- Goda kommunikationer i mitten av stråket
- Välbesökt centrum
- Målpunkter längs stråket så som en stor parklek, skolor och förskolor
- Nära till grönområden

Svagheter

- Otydligt stråk
- Stråket är uppbrutet av mentala barriärer i form av gångtunnlar
- Svaga länkar vid centrum och gångväg till Hökarängsbadet
- Svårt att hitta ut till grönområdena
- Otrygga gångtunnlar
- Det saknas en centrumnära, sammanhängande tre hektar stor yta för en stadspark
- Sidoställda grönytor längs stråket
- Saknas aktivitet längs stråkets grönområden
- Bullerstörda delar

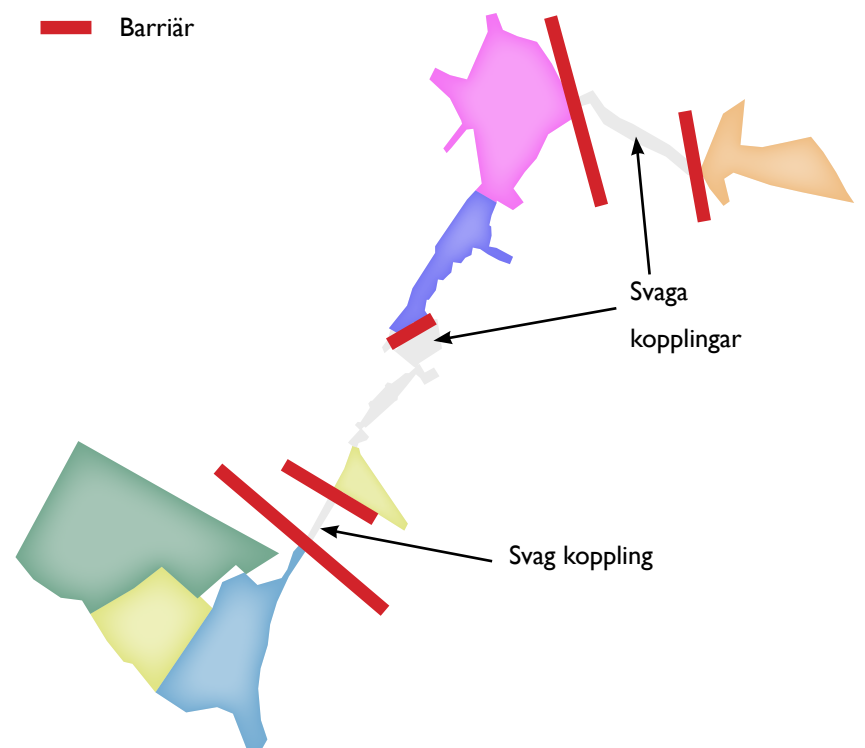
Möjligheter

- Stärka orienterbarheten i stråket
- Öka tryggheten
- Koppla ihop grönytor på flera platser för att tillsammans få den yta en stadspark ska ha
- Använda de gröna ytorna och utveckla aktiviteter i dessa
- Flytta busstationen så att en plats som kopplar ihop centrum och stråket kan skapas

Hot

- Att det inte går att skapa en tydlig koppling genom centrum så att det inte blir ett sammanhängande stråk utan två olika stråk
- Att invånarna inte upplever stråket som stadspark
- Att bullret inte kommer under de nivåer som är uppsatta för en stadspark
- Att busshållplatsen inte flyttas

Platser med parkpotential och svaga länkar

Stråkets delar som har en färg representerar delar av stråket som kan vara eller bli park. De gråa delarna är torg eller passager. Kartan visar på stråkets svaga kopplingar och barriärer.

DELOMRÅDEN OCH STADSPARKSDEFINITIONEN

I detta stycke analyseras varje delområde mot de kriterier vi ställde upp i stadsparksdefinitionen.

Förstudien pekar på att en stadspark ska vara ett definierat geografiskt område vilket stråket som helhet har svårt att bli då den är uppdelad i många rum, avskilda av barriärer och diffusa gränser mot omgivningen samt att centrum delar av stråket på mitten.

Att vara centralt belägen är ett annat av våra kriterier. I och med att stråket är så långsträckt är det bara områdena som ligger närmast centrum som är tillräckligt centralt belägna för att kunna kvalificeras som stadspark.

En stadspark ska vara tillgänglig och lätt att hitta till och även i den aspekten ligger de mest centrala områdena bäst till. Områdena invid sjöarna ligger för långt ifrån centrum för att vara lätta att hitta till samt för att komma till dem behöver man korsa ett antal barriärer. Ekparken och Dälden är de två områdena som ligger närmast centrum och är lättast att skapa en bra koppling till. En stadspark bör ha en yta på ett minst tre hektar för att kunna rymma de aktiviteter och upplevelsevärden en stadspark bör ha. Av de enskilda områdena är det Farstaängen, Farsta IP, Farsta gård och Farstabadet som till ytan är tillräckligt stora.

En stadspark bör samtidigt ligga på ett visst avstånd till staden och fungera som en grön oas. För att det ska kunna uppnås krävs det att parken har både en viss bredd och längd för att avståndet till bebyggelsen ska kunna upplevas. Detta krav uppfylls vid Farsta IP, Farsta gård, Farstabadet, Dälden, Farstaängen.

En stadspark bör vara skyddat från buller och annan störande inverkan. Ur den synpunkten är det många av områdena som har problem och i synnerhet Farstaängen.

Av alla delområdena är det bara Farstaängen som uppfyller fem av sex kriterier. Det är bara den störande inverkan från trafikbullret

Område	Centralt belägen	Tillgänglig och lätt att hitta	Grön oas i staden	Bredd av aktiviteter och upplevelser	Tre hektar stor yta	Skyddat från störande inverkan
Farsta IP	—	—	X	X	X	X
Farsta gård	—	—	X	X	X	X
Farstabadet	—	—	X	X	X	X
Farstagången	X	X	—	—	—	—
Ekparken	X	X	—	—	—	—
Lilla torget	X	X	—	—	—	—
Farsta torg	X	X	—	X	—	—
Kroppaplan	X	X	—	—	—	—
Dälden	X	X	X	X	—	—
Farstaängen	X	X	X	X	X	—
Gångvägen	—	—	—	—	—	—
Hökarängsbadet	—	—	X	X	—	X

Tabell över hur de olika delområdena uppfyller vår stadsparksdefinition

som är ett problem. Vi gjorde dock bedömningen att bullret skulle kunna åtgärdas.

Dälden uppfyller fyra av sex kriterier och kan ingå i en stadspark då det ligger bra till, nära centrum och skulle kunna utgöra en länk till Farstaängen. Dock vore det en fördel om bussterminalen på Kroppaplan flyttades och att en rak gångväg öppnades upp mellan områdena för att förbättra denna länk.

Farsta IP, Farsta gård och Farstabadet uppfyller också fyra av kriterierna och skulle kunna gemensamt kunna fungera som en stadspark om de inte låg så långt från centrum. Att det därmed är svårt att hitta dit och att man måste korsa flera trafikbarriärer gör de inte lämpliga att prioriteras som stadspark men de kan fortfarande utvecklas som parkområde.

Det områden som klarade sig sämst är Gångvägen. Denna uppfyller inga av kriterierna, då det är en smal korridor mellan Farstaängen och Hökarängsbadet som följer Nynäsvägen. Därefter kommer de små områdena Farstagången, Lilla torget och Kroppaplan, vilka

uppfyller två kriterier. Alla ligger visserligen nära centrum, men de är hårdgjorda ytor som inte lämpar sig att vara park. Det samma gäller Farsta torg som idag är ett fungerande torg och bör förbli det.

Ekparken är idag en litet grönområde nära centrum med stora ekar, men inga aktiviteter. Området är för litet för att utgöra en stadspark och dessutom sidoställt från huvudstråket. Det skulle dock kunna fungera som en liten kverterspark.

RESULTAT FRÅN ANALYSEN

Vi anser att det är svårt att få hela stråket att upplevas och fungera som en stadspark. Stråkets kontinuitet delas av av Farsta centrum, ett antal trafikbarriärer samt områden som inte kan uppfattas som park. Därmed anser vi att det inte är lämpligt som en stadspark. Samtidigt är stråket som helhet viktigt som en grön koppling som kan binda ihop stadsdelens grönstruktur och bli en del av ett längre utpekat promenadstråk mellan sjöarna.

Däremot finns det två områden inom stråket som tillsammans skulle kunna fungera som en sammanhållen stadspark. Dälden och Farstaängen. Där är ytorna inte lika upphackade av barriärer och det går att skapa en bättre koppling till centrumtorget. De underfarter man passerar mellan centrum och Dälden och Farstaängen är av sådan karaktär att de inte hindrar rörelsen eller den visuella kopplingen mellan rummen, vilket flera av de andra underfarterna gör. I dessa områden finns långa obrutna siktlinjer vilket stärker upplevelsen av en sammanhängande park. Här finns också en större yta relativt nära centrum som kan rymma den mängd värden som en stadspark bör ha. Tillsammans utgör ytan ca sju hektar. I Farstaängen finns plana ytor med plats för aktiviteter och evenemang. Här finns också en populär parklek som redan idag fungerar som målpunkt.

Flera saker talar emot att södra delen av stråket ska bli del av stadsparken; Ekparken ligger sidoordnat gentemot stråket och är starkt utsatt för buller, Farstagången är idag en passage som vi tror är svår att ge en stadsparkskaraktär då den är för smal. Farsta gård, Farsta IP och Farstabadet innehåller redan många värden och fungerar som en målpunkt men ligger för långt från centrum för att vara en central stadspark som är lätt att hitta. Fornlämningar och kulturmiljö begränsar möjligheterna för platsens utveckling och det finns få öppna ytor för tillägg.

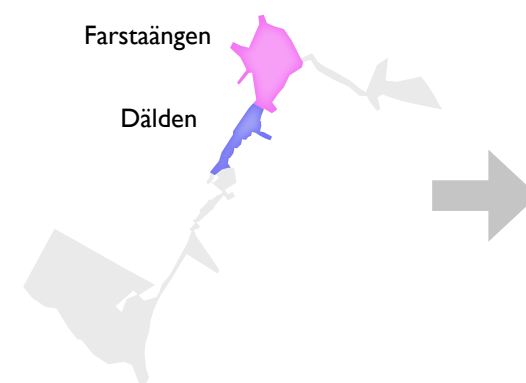
Även norra delen av stråket har problem med höga bullernivåer men större utrymme ger bättre möjlighet för att vidta åtgärder. Vägen till Hökarängsbadet delas av från Farstaängen av den påtagliga barriär

som Nynäsvägen utgör. Gångvägen ligger avlägset från centrum och byter riktning gentemot övriga stråket och därför inte lämpligt att ingå i stadsparken. Dock är det viktigt att förbättra kopplingen till Hökarängsbadet och stråkets tydlighet. Hökarängsbadet som ligger mer än en kilometer från Farsta centrum är för långt bort för att utgöra en del av stadsparken men har goda möjligheter att utvecklas som badplats.

De karaktärer det är störst brist på i Farstas parker är prydnadsvärde och festpark vilket visar vad som skulle vara extra värdefullt att tillföra i en ny stadspark..

Även vårt utvalda område för en stadspark har vissa utmaningar och för att läget ska fungera på ett bra sätt krävs åtgärder. Bullret från främst Nynäsvägen måste dämpas med något slags bullerskydd. Även åtgärder för ökad orienterbarhet från centrum ut till parken behöver vidtas. Här blir den planerade flytten av bussterminalen vid Kroppaplan samt en ny gångförbindelse över lastbilsnedfarten en viktig del för att det ska bli lätt att hitta och ta sig till parken från centrum.

Våra valda områden...

Farstaängen och Dälden är de av oss valda områdena för Farsta nya stadspark.

...blir en stadspark

Sammanfattning av analysen

Lynch-analys

Stråket är genomkorsat av ett antal barriärer, en del fysiska och andra av mer mental karaktär såsom gångunderfarter. Analysen visar också att centrumet delar av stråkets kontinuitet.

Stråk

Analysen visar stråk och rörelsemönster i och runt stråket. Den visar också det prioriterade cykelstråkets utsträckning.

Målpunkter

Farsta centrum är den viktigaste målpunkten. I stråkets ändar finns omtyckta målpunkter i form av bad och friluftsområden. Ett par viktiga målpunkter finns också längs med stråket såsom lekparken och skolor.

Gång- och cykelunderfarter

Farsta är starkt trafikseparerat och längs stråket passerar man genom ett flertal gång- och cykelunderfarter av olika karaktär. En del av dem fungerar bra medan andra upplevs otrygga och utgör en mental barriär.

Befintliga parker

Analysen visade att de karaktärer Farstas parker har lite av är prydnadsvärde, det vilda samt festpark.

Vägbuller

Flera delar av stråket har höga decibelnivåer av vägbuller som överstiger Stockholms stads gränsvärde för en stadspark.

Rumsanalys och rumsindelning

Stråket delades in i mindre delar med hjälp av en rumsanalys. Rumsskapande element utgörs av bland annat gångtunnlar, vägar, vegetation, byggnader och vatten.

Bilder från den valda platsen för en stadspark

Tunnelbanebroarna blir parkens entré från centrum.

I Dälden kommer man ut i en öppen dalgång, inramad av växtlighet och höga hus.

En framträdande klippa på sydvästra sidan av Dälden.

Farstaängen inramas delvis in av fina ekskogspartier.

Farstaängen är till stor del ett öppet gräsfält som korsas av upptrampade stigar.

En stor fotbollsplan ligger orienterad mot Nynäsvägen.

Gestaltning

- GESTALTNING AV STADSPARKEN • STADSPARKSDEFINITIONEN OCH VÅR ANALYS AV PLATSEN
- PARKKARAKTÄRERNA

GESTALTNINGSFÖRSLAG AV STADSPARKEN

Stadsparkens gestaltning presenteras på fyra separata planscher i A1. Här intill visas nedskalade versioner av planscherna. I detta kapitel motiveras våra gestaltningsval utifrån vår frågeställning: hur kan en stadspark inom det utpekade stråket i Farsta gestaltas? Denna fråga har inte ett givet svar då en gestaltning av en plats kan ta sig många olika uttryck. Dock kunde ett slags svar ges genom att dels utgå från kriterierna i vår definition av stadspark och dels en förståelse av hur behoven och förutsättningarna på platsen såg ut. Dessa aspekter motiverade våra val rörande gestaltningen av stadsparken.

Analysen och programmets betydelse för gestaltningen

Ett sätt att utvärdera en gestaltning är att pröva den mot analysen och programmet för området. Vår analys och program är färgad av den stadsparksdefinition som vi ställde upp i förstudien. Därför kombineras de två i en utvärdering av gestaltningen i detta avsnitt. Vid analysen av platsen för stadsparken tog vi fasta på vilka möjligheter och svårighet som fanns på platsen. Enligt vår analys var det främst tre aspekter som var viktiga. Dessa var rörelse, aktivitet och inramning, dessa kom att bli våra huvudinriktningar för gestaltningsprogrammet.

Rörelse

I vår stadsparksdefinition ansåg vi det viktigt med tillgänglighet och att det ska vara lätt att hitta till parken. Vår analys visade att det fanns otydligheter i hur det var tänkt att människor skulle röra sig genom det befintliga området. Det fanns ett antal bredare asfalterade gångvägar, men ingen tydlig hierarki för olika trafikslag som gående och cyklister eller för olika rörelsetempon. Det fanns också ett antal smalare vägar som, på grund av trappor, bara fungerar för gående. I nordöstra delen löpte ett pendlingsstråk för cyklister som var i behov av att förtydligas och rätas ut så man slipper korsa Nynäsvägen för vidare färd söderut. Några av de anordnade gångvägarna var starkt kuperade och därmed hade det uppstått alternativa upptrampade stigar på planare mark. Upptrampade stigar hade också uppstått på

Gestaltningförslaget för Stadsparken presenteras på fyra separata A1:or.

de genaste sträckorna där det saknades anordnade vägar.

I vårt program definierade vi tre olika typer av stråk: rekreativstråk, rörelsestråk samt pendlingsstråk för cykel. De olika typerna fick olika utformning i gestaltningen. De rekreativa stråken, som används av gående med långsammare tempo, utformades med smalare, mer slingrande gångbana och intresseväckande inslag som blomsterplanteringar längs vägen. I gräsrundeln och längs stödmuren i Dälden är vägbanan dock bredare för att underlätta vistelse för många besökare.

Stråken för rörelse utformades för både gång- och cykeltrafikanter, med bredare och rakare vägbanor. Flera av dessa var tidigare upptrampade stigar som vi beslöt att permanenta eftersom de var de genaste och effektivaste rörelsestråken och att de ökade tillgängligheten i området. Dock valde vi att förhindra en av stigarna som slog sönder gräsytan i den södra delen av parken genom att placera upphöjda planteringar i dess båda ändar.

Pendlingsstråket är främst till för cykling och utformades med bred och rak körbana för att underlätta effektiv pendlingscykling förbi stadsparken utan att behöva byta sida av Nynäsvägen.

Aktiviteter

I vår stadsparksdefinition poängterade vi vikten av att stadsparken ska fungera som en mötesplats där människans behov sätts i centrum. Därför kom olika sorters aktivitet att bli centralt i analysen. Vi konstaterar att det fanns några populära aktiviteter i området som Farstaängens parklek, olika idrottsytor samt en hundrastgård. Dock var det inte så stor bredd på aktiviteterna och om det tillfördes många nya skulle det kunna locka fler olika målgrupper, något vi poängterade i vår stadsparksdefinition. Nya aktiviteter är exempelvis volleyboll, parkour, minigolf och boule. I Söderort saknas det idag helt parkourparker i stadens regi (Stockholms stad 2014-09-12) vilket gjorde det värdefullt att tillföra detta i stadsparken. Det skulle

också kunna locka utövare från ett större område till stadsparken. Några befintliga aktiviteter som parklek och basketplan behålls. Fotbollsplanen omformas till, en något mindre, multisportplan som också kan spolas till isbana under vintern. En anordnad pulkabacke har också tillkommit på slutningen av bullervallen. Minigolf, pulkabacke och isbana är aktiviteter som vi har fått föreslå för oss i möten med Stockholms stads ansvariga för Farsta¹ och som de trodde skulle kunna öka aktiviteterna i parken.

I området finns oprogramerade ytor för umgänge och spontanaktiviteter såväl som mer styrda aktivitetsytor för olika sporter. Den stora gräsytan i rundeln kan också användas för evenemang som lockar många människor.

För att se till att ge plats för både mer lugna och rofyllda platser såväl som mer aktiva platser och inte störa befintliga boende använde vi oss av en aktivitetsgradient i programmet. Där placerades mer lugna användningsområden nära befintliga bostäder och livliga längre bort. Denna princip följdes sedan i gestaltningen där de styrda och livliga aktivitetsytor placerades längst bort från bostäderna.

I vår stadsparkdefinition är det viktigt att parken klarar av ett högt besöksstryck och slitage. Detta tillgodoses i parken genom en högre grad av gestaltning med fler sittplatser, olika typer av ytor och fler hårdgjorda gångvägar. En högre skötselgrad krävs också för att hålla parken i skick. Parkens yta blir omkring sju hektar vilket rymmer flera olika typer av aktiviteter och många besökare.

Vi ansåg också att ett gott mikroklimat är viktigt i stadspark och därmed har sittplatser och andra vistelseytor placerats så att de utnyttjar solen under olika delar av dagen och året. Många spridda sittplatser underlättar av tillgänglighetsskäl.

Inramning

I stadsparkdefinitionen ansåg vi det viktigt att definiera och avgränsa parken så att man känner att man befinner sig i en stadspark som är en grön oas, skyddad från omgivande stadens störningar. Därför blev parkens inramning viktig i analysen. Våra slutsats var att stora

1 Möte med parkansvarige på Farstas stadsdelsförvaltning 2015-02-12 samt med Stockholms stads Exploateringskontor och Stadsbyggnadskontor 2015-04-09

delar av området var tydlig inramat genom skogshöjder, slänter och bostadshus med tydlig avgränsning mot parken. Brister vi fann var främst mot Nynäsvägen i nordost, vid de höga bostadshusen i sydväst samt i det norra parkrummet som flöt ut och kändes för stort.

Avsaknaden av en tydlig avgränsning mot Nynäsvägen innebär att området blev kraftigt bullerstört från trafiken. En avgörande faktor för att området ska fungera som stadspark är att det skyddas från detta trafikbuller. Detta löstes med en bullervall. Bullret hade

kunnat dämpas med ett bullerplank men då bullervallen görs högre dämpar den bullret mer effektivt. Genom sin storlek och dominans var det viktigt att bullervall också skulle bli ett gestaltungsgrepp i parken och att kombinera den med många andra funktioner och användningsområden, så den inte skulle stjäla yta från parken. Bullervallen tillför den saknade biten av inramningen av parken och bidrar därmed till att definiera parken som tidigare flöt ut i vägen. Visuellt kopplar vallen samman parken med en tallhöjd på andra sidan om Nynäsvägen vilket stärker känslan av att befinna sig i en grön oas utan störning från omvärlden. Vistelseytor skapas längs sydvästsluttningen med sittplatser på bänkar som också kan fungera som läktare riktade mot fotbollsplanen. Ett upplevelserikt promenadstråk tillförs också på sluttningen där man har utsikt över parkrummet och som kantas av planteringar med vår och höstfärger. En pulkabacke tillkommer i slänten. På krönet av vallen förläggs en cykelbana som kan vara del av ett uträtat pendlingsstråk. Bullervallen kan också vara en närliggande plats att deponera schaktmassor från de omfattande byggnationer som kommer att ske i Farsta.

Avsaknad av gränsdragning mot bostadshusen i sydväst innebär att det är oklart vad som var parkmark och vad som är privat mark. Här tillkom också känslan av att vara iakttagen från de höga bostadshusen. I gestaltningen markeras tomtgränsen med en låg blomstrande vall och nya träd har tillkommit på utvalda platser för att minska insynen från husen.

Det stora öppna gräsklädda parkrummet i norra delen av parken kan vinna på fler avgränsande element för att uppnå känslan av en samlad plats. I gestaltningen har detta blivit gräsrundeln där ökad inramning bidrar att det utgör en samlade plats i parkrummets mitt. Även gräsytan i södra delen av parken har fått en ökad inramning vilket stärker den som en samlade plats i denna del av parken.

Vi inkluderar också entréer i inramningsbegreppet, eftersom de utgör luckor i inramningen. Vår analys visade att det fanns tre huvudentréer till parken och ett antal sekundära entréer. I vårt program pekar vi ut de tre huvudentréerna som de viktigaste att satsa på. Dessa utformades med välkomnande blomsterplaneringar som

ska locka besökare och tydliggöra att man träder in i stadsparken.

För att ge stadsparken en egen identitet tillför vi unika element däribland en kombinerad bänk och mur i en vågformig rörelse samt belysningsstolpar med ett speciellt utseende och en stark färg kring gräsrundel.

Parkkaraktärerna och gestaltungsforlaget

I analysen av Farstas befintliga parkkaraktärer visade att det fanns minst av karaktärerna festpark, prydnadsvärde och det vilda i Farsta. Därför kunde det vara värdefullt att försöka tillföra dessa i den nya stadsparken. Festparks karaktären tillgodoses i form av rundelns samlade öppna yta som kan användas för såväl spontanaktiviteter som för evenemang. Trädgårdscafét och grillplatsen kan också bidra till denna karaktär. Prydnadsvärdet tillfördes genom mer variationsrik vegetation och perennplanteringar samt inslag av konstnärligt utformade element. Det vilda är svårt att kombinera med en hög grad av gestaltning och många besökare och har därför inte kunnat tillföras i stadsparken. Detta är något som måste tillgodoses i grönområden som är större och som ligger längre bort från bebyggelsen.

Parkkaraktärerna lekvänlighet och idrott fanns på platsen för stadsparken från början. Den befintliga parkleken står främst för lekvänlighet och har inte förändrats då den nyligen rustats upp. En pulkabacke har tillförts på den nya bullervallen vilket fyller en funktion som saknas i Farsta i stort. Fri lek kan ske på de oprogrammerade, öppna ytorna och i den sparade ekbackarna

som omger parken. Karaktären idrott har fått en breddning så fler målgrupper kan lockas till aktivitet i parken. Tidigare fanns det en fullstor fotbollsplan, en basketplan och några nedgångna tennisbanor och friidrottsytor. I den nya parken har fotbollsplanen minskat något till ytan, basketplanen har behållits. Tennisbanorna och friidrotten har fått lämna plats för volleybollplaner och en parkouranläggning. Nytt är också minigolfbanor och bouleplaner som kan locka nya grupper som familjer och äldre.

Grahn och Sortes parkkaraktärer (se sidan 33) har varit vägledande i vårt gestaltungsarbete. Parkkaraktärerna artrikedom, skogskänsla och rofylldhet, som inte fanns på platsen från början, har delvis tillförts den nya stadsparken. Genom att tillföra många nya planteringar med perenner och mer varierande träd och buskar ökar artrikedomen. Ekbackar har sparats och en del av parken har upplåtits som ängsmark vilket också påverkar artrikedomen positivt. Karaktären skogskänsla är svår att tillfredsställa på en så pass liten plats som saknar denna från början. Ekbackarna kan knappast räknas som skog och om ny skog skulle planteras blir det inte plats för så mycket annat i parken. Precis som karaktären det vilda måste denna karaktär ha större ytor för att fungera.

Rofylldhet har stärkts genom den bullerdämpande åtgärder som skyddar stadsparken från Nynäsvägen. Att tillämpa en aktivitetsgradient för placering av olika typer av aktiviteter kan också hjälp till att skapa mer lugna platser i delar av parken.

Karta över befintliga och tillkomna parkkaraktärer i stadsparken. Skala 1:6000.

Diskussion

• ARBETSPROCESSEN • SYFTE • PARKSTRÅKET • GESTALTNINGEN •
METOD OCH GENOMFÖRANDE • NYA FRÅGESTÄLLNINGAR •

DISKUSSION

I detta kapitel reflekterar vi över vår arbetsprocess och utvärderar våra resultat samt presenterar vilka nya frågeställningar arbetet har gett upphov till.

Arbetsprocessen

Vår målsättning med arbetet justerades under arbetets gång. Till en början tänkte vi att vi skulle göra en övergripande gestaltning på det utpekade parkstråket i enlighet med de tankar Stockholms stad har för platsen samt att göra ett par fördjupningar med en mer detaljerad gestaltning. Under analysen kom vi fram till att hela stråket inte skulle fungera som stadspark och vår målsättning blev i stället att hitta ett läge för stadsparken inom stråket med lämplig storlek och goda förutsättningar. Detta gjorde att gestaltningsdelen utvidgades då en mindre plats innebar att detaljeringsnivån kunde ökas. I det tidiga skedet tänkte vi att gestaltningen skulle presenteras i rapporten på A3:or men då vi ville lyfta fram gestaltning och kunna presentera den i en mer läsbar skala så valde vi till sist att presentera den på separata planscher i A1.

Vilken vikt rapporten ska ha i vårt arbete har också pendlat. Vi hade målsättningen att fokus skulle ligga på gestaltningen till att börja med, men under arbetets gång har vi insett att rapporten blivit lika viktig som gestaltningen för att förstå vårt val av plats för stadsparken.

Syfte

Tidigt i arbetet formulerades ett generellt syfte kring hur grönstrukturen skulle utformas och kopplas samman i stadsdelen Farsta. Detta syfte kom att preciseras under arbetets gång. Vi landade i syftesformuleringen: att analysera ett planerat parkstråk för att undersöka om det kan utvecklas till en stadspark samt ge ett förslag på hur denna stadspark kan utformas. För att uppnå detta syfte behövdes en definition av begreppet stadspark. Definitionen gav oss riktlinjer i både val av plats och i gestaltningen. I analysdelen Parkstråket har vi analyserat stråket utifrån olika aspekter för att bedöma dess lämplighet att fungera som en stadspark.

Parkstråket

Här diskuteras parkstråket och placeringen av stadsparken.

Stråket som stadspark?

Enligt vår stasparksdefinition anser vi att hela stråket är olämpligt att utgöra en stadspark då det inte uppfyller de krav vi anser att en stadspark ska ha. Stråket kan däremot utvecklas till att bli ett grönt promenadstråk med en rad av flera parker såsom Stockholms stad planerar. Farsta kommer att vinna på en sådan upprustning med fler kvalitativa grönområden och parker.

Vi anser att stråkets kontinuitet inte är tillräckligt bra för att stråket ska kunna bli en enda stadspark. I bästa fall tror vi att stråket kan komma att upplevas som två skilda stråk på grund av att Farsta centrum delar av stråket på mitten. Vad skulle det få för konsekvenser om stadsparken är uppdelat i ett antal små ”stadsparker”?

Fördelarna med en plats snarare än ett stråk som stadspark är att vi tror att en definierad plats är viktig för att stadsparken ska kunna ha en stark identitet. Ett stråk med spridda parker av olika karaktär kommer inte att skapa samma identitet som en sammanhållen stadspark kan göra.

Farstas stadspark ska vara ett dragplåster med attraktionskraft från ett större område och behöver då en egen identitet. Med en tydlig plats är det lättare att sätta stadsparken på kartan. Stadsparkens identitet stärks genom att den har en attraktionskraft för många grupper och åldrar samt att viktiga evenemang kan äga rum på platsen och förstärka dess betydelse.

För att stadsparken ska kunna utgöra en viktig grön målpunkt är det av vikt att den förutom att ha en tydlig lokalisering är lätt att hitta till. Orienterbarheten kan stärkas genom att överbrygga barriärer genom att öppna upp gångvägar som leder direkt till målet men även genom tydliga entréer och skyltar. Att stadsparken är en specifik avgränsad plats ökar dess orienterbarhet. Besökaren upplever vad som är inom och vad som är utanför parken.

Vad skulle kunna göra att en stadspark ska kunna vara ett stråk?

Trots att vi anser att inte hela detta stråk fungerar som stadspark tror vi att ett stråk teoretiskt kan vara en stadspark om vissa faktorer uppfylls. Här presenterar vi de faktorer vi tror påverkar upplevelsen.

- Kontinuiteten: Om stråket upplevs någorlunda sammanhängande och inte tydligt delas upp av mentala eller fysiska barriärer har stråket en förutsättning att kunna utvecklas mot att bli en stadspark.

- Orienterbarheten: Är stråket tydligt och lättförståeligt kommer orienterbarheten att ökas. Om det däremot är svårt att följa och ofta byter riktning eller ligger avlägset är det inte lika lämpligt att fungera som en stadspark. Stråket ska vara lätt att hitta till och det ska vara lätt att förstå vilka delar som ingår i stråket.

- Form: Om stråket innehåller delar som är breda ökar det möjligheten för att stråket ska kunna fungera som stadspark. En viss bredd behövs för att man ska kunna uppleva att man är i ett grönt rum som ger ett avstånd till staden samt för att kunna rymma varierande aktiviteter. Aktiviteter av livligare karaktär behöver utrymme för att inte omgivningen ska bli störd. Om stråket är för långt finns risken att stråket upplevs i delar, vilket kan bero på att det blir svårt att överblicka.

- Karaktär: Om stråket har en någon slags enhetlig karaktär eller identitet blir lättare att förstå stråkets sammanhang, vilket ökar möjligheten för stråket att utgöra stadspark.

Om alla dessa faktorer uppfylls tror vi att det finns möjlighet att ett stråk kan uppfattas som en stadspark, men det är dock en fråga som bör undersökas vidare.

Placering av stadsparken

Vår valda plats för stadsparken består av områdena Dälden och Farstaängen. Det är dock i Farstaängen de flesta av aktiviteterna sker och är förmodligen den del som kommer att i största mån fungera som en stadspark. Farstaängens runda form och dess storlek gör det

lättare att planera för en park som ska innehålla många aktiviteter och värden. Dälden är en relativt smal dalgång och bostadshusen som omringar platsen skapar vissa begränsningar i vilka sorters aktiviteter som kan förläggas där. Aktiviteter som för med sig mycket ljud passar inte att ha så nära bostadshus. Det är en anledning till att vi menar att delar av en stadspark måste ha en storlek och en form som tillåter mer livliga aktiviteter.

I vårt fall fungerar Dälden delvis som en koppling mellan Farsta centrum och Farstaängen. Utan Dälden skulle Farstaängen bli svårare att hitta och vara på gränsen till att ligga för avlägset från centrum. Tillsammans innehåller Dälden och Farstaängen de kriterier vi satt upp för en stadspark i definitionen. Dälden är inte bara viktigt som koppling utan har även unika kvaliteter och utgör en viktig del av stadsparken.

Alternativa placeringar av stadsparken

Vi har valt att placera stadsparken i delområdena Dälden och Farstaängen, eftersom vi ansåg att det svarade bäst mot de krav man kan ställa för en stadspark. Dock kan man fortfarande diskutera alternativa placeringar.

Eftersom vi avgränsat vår undersökning till att söka en placering av stadsparken inom det utpekade parkstråket har vi inte undersökt alternativa placeringar utanför denna. Ett sådant alternativ vore att placera stadsparken på de stora parkeringsytorna intill centrumet. Med denna lösning skulle stadsparken hamna mycket centralt. Dock hade stadsparken blivit uppsplittrad av centrumanläggningen i mitten vilket inte skulle ge en tillräckligt stor sammanhängande park. Samtidigt krockar denna placering med intresset att bygga nya bostäder på dessa parkeringsytor. En mindre del av parkeringsytorna kunde dock användas som kvarterspark för att tillgodose det lokala parkbehovet när resten bebyggs.

Farsta gård med Farsta IP och Farstabadet var det enda reella

alternativa placering av en stadspark inom parkstråket då de uppfyller flera av kriterierna för en sådan såsom storlek, grön oas och bredd av aktiviteter. Dock var Däldens och Farstaängens stora fördel gentemot dessa att man inte behövde passera några barriärer för att nå dit eftersom parken började redan i anslutning till centrum. För att komma till området runt Farsta gård behöver man korsa flera barriärer i form av gångtunnlar och en väg samt att det ligger en bit från centrumet. Det gör att det är svårt att åstadkomma en bra koppling direkt från centrumet vilket skulle minska orienterbarheten till stadsparken betydligt.

Farstaängen är belägen så att många människor dagligen rör sig genom parken på väg mot skola eller jobb vilket gör att parken får ett naturligt liv. Den befintliga lekplatsen förser platsen med liv och rörelse dagtid då den är flitigt använd av många förskolor. Farsta gård med IP och badet ligger istället i slutet av stråket och är inte på samma sätt omgiven av bostäder. Det gör att människor inte passerar platsen på ett naturligt sätt i sin vardag, vilket i sin tur gör att parken kan upplevas otrygg kvällstid.

Den fördel Farsta gård med omgivande områden dock har är att det redan i dagsläget är en välbesökt målpunkt med ett antal aktiviteter och värden. Dock är många av aktiviteterna placerade i olika byggnader med begränsade öppettider och som inte är tillgängliga för alla. I vår stadsparkdefinition ingår att parken ska vara öppen för alla. Det kan ifrågasättas om dessa inhägnade aktiviteter verkligen bidrar till detta. Det finns även få öppna ytor i den här delen vilket minskar möjligheterna att göra tillägg till parken.

Vi har i det här arbetet bara undersökt en placering av stadsparken inom det utpekade stråket men vi har under projektets gång fått en bra uppfattning om Farstas struktur och tror inte att det finns någon annan aktuell plats än den vi valt. Detta på grund av att det inte finns fler tillräckligt stora öppna ytor i centrumnära läge.

Problem med den valda platsen för stadsparken

Kort kan man säga att Dälden och Farstaängen utgör den lämpligaste platsen för stadsparken i Farsta. Dock finns det fortfarande vissa problem med denna placering. Förutom det redan konstaterade behovet att åtgärda trafikbullret och att en flytt av bussterminalen vid Kroppaplan skulle stärka kopplingen till centrum, finns det ett generellt problem med Farstas trafikseparering och bebyggelsestruktur som kan påverka tillgängligheten till stadsparken negativt. I och med trafiksepareringen ligger stadsparken längs ett separat gång- och cykelstråk vilket har den stora fördelen att man slipper biltrafik i anslutning till parken. Dock gör detta att stadsparken inte ligger intill det gång- och cykelnät som följer bilvägnätet, något som dessutom förstärks genom att vägnätet ligger upphöjt i de partier där vägen passerar parken. Det gör att parken kan vara svår att nå om man rör sig utefter bilvägarna. Det problem som trafiksepareringen medför i stadsparken gäller Farsta i stort på samma sätt som andra trafikseparerade platser. Vi har i någon mån försökt avhjälpa detta problem genom att förtydliga huvudentréerna till stadsparken för att locka in besökare, men själva strukturen är svår att komma åt utan att det blir ett stort infrastrukturprojekt.

Bebyggelsen i Farsta kan också utgöra ett problem. Byggnader är ofta placerade så att gränserna mellan privat och offentlig mark inte är klarlagd vilket kan leda till att det är svårt att veta vad som utgör parken. Detta har vi försökt åtgärda genom att förtydliga gränsen på vissa delar med planteringar.

Gestaltningförslaget

Här diskuterar vi gestaltningförslaget och våra val vi gjorde under arbetets gång.

Befintlig karaktär

Farstaängen och Dälden har idag en relativt enkel utformning och en karaktär som känns naturlig, med många vanliga inhemska arter. Detta ledde till att vi i början diskuterade om vi i gestaltningen

skulle fortsätta på denna naturliga stil och förstärka dess karaktär, eller om vi skulle ge parken en mer gestaltad och kulturpräglad stil. Vi landade i att det senare på grund av att det finns mycket natur men få anordnade parker i Farsta. Vi ansåg därför att en park av kulturpräglad karaktär skulle tillföra mer till stadsdelen då det är något som saknas idag. Vi diskuterade även om det nytillkomna växtmaterialet skulle kännas inhemskt eller om parken skulle innehålla en större variation av arter. Även där beslöt vi oss för att inte begränsa oss till de arter som är vanliga. Stadsparken ska kännas spektakulär, något som är utöver det vanliga man möter i Farsta idag. Stadsparken ska bjuda på blomsterprakt och spännande arter som tillför parken variation över årstiderna. Nu har vi visserligen inte gått ner på den nivån där vi specificerat vilka arter som stadsparken innehåller men det var den känslan vi ville utgå ifrån.

I de befintliga delarna av parken som vi beslöt för att spara finns det mer enkla och naturliga uttrycket kvar såsom ekbackar och öppna gräsytor. Dessa ansåg vi värdefulla på platsen för att ge en kontrast mot de nytillkomna elementen. På detta sätt blev parken en kombination av gammalt och nytt.

Detaljeringsnivå

Vi har hållit vår gestaltning på en relativt översiktlig nivå. För att svara på frågeställningen om hur en stadspark inom det utpekade stråket i Farsta kan gestaltas var denna detaljeringsgrad tillräcklig. Gestaltningen rör sig främst kring vilken form och vilka funktioner parken kan ha samt att uppfylla de kriterier vi definierat att en stadspark ska innehålla. Det innebär att vi inte definierat material och växter närmare men i viss mån kan man se i perspektiven vad vi vill uppnå för känsla och karaktär.

Från början var hela stråket aktuellt för gestaltningen men efter analysen fokuserade vi på områdena Kroppaplan, Dälden och Farstaängen för att få ett sammanhängande stråk mellan Farsta centrum och parken. Vi strök senare Kroppaplan ur gestaltningen

eftersom det dels är ett torg och vi skulle gestalta stadsparken dels finns det ett förslag på hur platsen kan utformas i det parallella uppdraget för Farsta centrum. Kroppaplan är dock fortfarande en viktig länk mellan Farsta centrum och stadsparken, som behöver förbättras för att parken ska fungera bra.

Inriktning på gestaltningen

Vi hade tre huvudinriktningar på gestaltningen; rörelse, aktivitet och inramning. De två förstnämnda kom tidigt med i projektet. Inriktningen inramning tillkom dels genom att park betyder inhägnad vilket vi tolkade som ett definierat och inramat område, dels på grund av att vår valda plats brister på den punkten på vissa platser.

Hur människor rör sig var redan från början viktigt för oss då projekten behandlade ett parkstråk som man rör sig längs med. På den valda platsen för stadsparken fanns flera upp trampade stigar som signalerade att det fanns behov av bättre vägsträckningar.

I gestaltningsförslaget korsar en anlagd väg genom gräsrundeln. Idag finns där en upp trampad stig som vi diskuterade huruvida den skulle vara med eller inte. Nackdelen är att stigen slår sönder gräsytan men trots det valde vi att permanentera den då det är så människor vill röra sig över platsen och den upp trampade stigen skulle bli svår att förhindra.

Vi hade ett liknande problem i Dälden med en upp trampad stig som gick rakt igenom den öppna gräsytan. Här gjorde vi istället bedömningen att motverka den upp trampade stigen med hjälp av planteringar i gräsykans kanter eftersom att gräsytan här är smalare och lite yta skulle lämnas för vistelse. Man använder inte gärna en yta precis intill en väg och därför behöver gräsytan ha en viss bredd för att rymma en buffertzon.

Stockholm stad menade redan på första mötet att det var viktigt att tillföra stråket aktivitet så den aspekten har varit med från

början. Även definitionen av stadspark läggs stor vikt vid att parken ska rymma många aktiviteter. Vilka aktiviteter som skulle ingå i stadsparken diskuterade vi ganska tidigt i gestaltningsprocessen då vi kände att det var viktigt att skapa aktiviteter i parken för att det ska kunna bli en samlingsplats och en målpunkt. Vi har försökt att välja aktiviteter som ska kunna tilltala alla åldrar. Parken ska även kunna erbjuda rekreation i form av både lugna och mer livliga, fysiska aktiviteter. Det var även viktigt att se till att det lämnades öppna ytor för spontana aktiviteter och anordnade evenemang då sådana platser är en bristvara i Farsta.

Parken är tillgänglig för besökaren dygnet runt och året runt. De inslag i parken som är undantag till detta är caféet och minigolfbanan som måste vara bemannade, vilket medför begränsade öppettider. Dessa två inslag kan innebära en viss uteslutande effekt då det krävs betalning för att få ta del av dem vilket kan vara problematiskt. Samtidigt tillför de något till parken och kan öka dess dragningskraft. Viktigt är att dessa aktiviteter inte tillåts ta över större ytor än de behöver.

Metod och genomförande

Vi hade mycket bakgrundsmaterial i form av olika styrdokument samt olika förstudier och rapporter från Stockholms stad som vi satte oss in i till en början. Det i kombination med att vi hade ett brett syfte gjorde att vi arbetade för brett med beskrivningar av hela området och för mycket generell information. Det påverkade inte vårt stråk eller gestaltning nämnvärt men tog mycket tid. Detta har dock gett oss en bra förståelse för platsen och har satt platsen i sitt sammanhang i staden även om vi inte kunnat använda allt material i vårt färdiga arbete.

Med tiden delade vi in arbetet i tre delar: Förstudien, parkstråket och stadsparken. Det hjälpte oss att skilja på information och det material vi producerat och få en struktur på arbetet. Vi har arbetat parallellt med de olika delarna även om tyngdpunkten i första

perioden låg på förstudien och sista tiden i arbetet har handlat mer om gestaltningen och presentationen av stadsparken.

Metoddiskussion

De olika analyserna har gett olika mycket information och har rört sig över varierande skalor. Analysen över vilka karaktärer Farstas parker innehåller rör sig på en ganska övergripande nivå medan analysen över de olika gångtunnlarnas karaktär längs stråket är i en mer detaljerad skala.

Vissa av metoderna har lämnat mer tolkningsutrymme än andra. Ett exempel är analysen över Farstas befintliga parkkaraktärer. De olika karaktärerna är beskrivna av Grahn och Sorte men ett utrymme lämnas för egen tolkning. Vi har använt karaktärerna för att hitta de olika parkernas övergripande och mest framträdande karaktärer. Det gör att om man detaljstuderar varje park är det mycket möjligt att man kan hitta fler karaktärer i de enskilda parkerna. Detta var dock inte målet med metoden utan vi ville schablonisera och hitta parkernas övergripande karaktärer för att i stort se vad som skulle behöva tillföras i en stadspark i Farsta vilket var till hjälp i gestaltungsarbetet. Analysen som gjordes över barriärer och stråk var inspirerad av Lynch analysmetod men med en hel del modifikationer för att passa platsen och syftet bättre.

Vi la till målpunkter och siktlinjer som delar av metoden. Målpunkter för att se vilka platser som i dagsläget har någon dragningskraft och siktlinjer för att se hur långa visuella kopplingar olika sträckor längs stråket har. Lynch beskriver även områden i sin analysmetod vilket vi i det här sammanhanget inte tog med. Istället gjordes en områdesindelning i en separat rumsanalys då det passade bättre för platsen att definiera områdena efter rumsliga karaktärer än till exempel exploateringsgrad, byggnadsstil eller markanvändning.

Vi har haft olika mycket hjälp av de olika analyserna. Vissa har hjälpt oss att förstå stråket medan andra är till för att läsaren ska förstå platserna.

Rumsanalysen hjälpte oss till viss del men rummen var ganska tydliga för oss efter att vi rört oss längst stråket. Vi behövde dock

delat in stråket i mindre delar för att kunna bedöma och diskutera varje del. Rumsanalysen med rumsbeskrivningarna är därför till stor del till för att läsaren ska förstå varför rummen har delats in så som de gjort samt för att det ska underlätta senare benämning av de olika rummen i värderingar och resultat. SWOT-analysen blev delvis som en sammanfattning av de andra analyserna.

Metoden att använda vår stadsparksdefinition som urvalsmetod bland delområdena, fungerade väl. Urvalet blev tydligt och det var enkelt att se vilka delområden som skulle fungera som stadspark. Dock går det att diskutera om några av våra kriterier var något vaga. Ett exempel är kriteriet centralt belägen som vi valt att inte ange ett givet avstånd på då det var svårt att uppskatta. Istället använde vi det mer vaga nära och längre bort. En annan kritik av detta kriterium är att det bygger på antagandet att centralt beläget innebär nära Farsta centrum och att det därmed gör det möjligt för flest antal personer att nå parken. Eftersom få människor bor precis vid Farsta centrum är det möjligen missvisande att flest boende får nära till parken med detta kriterium. Det kunde ha varit bättre att undersöka avståndet från folks faktiska bostäder och därmed hitta en plats där så många som möjligt kan nå parken inom ett givet avstånd från sitt hem. Detta hade dock krävt en mycket omfattande analys som ligger utanför detta arbetes ramar. Genom Farstas hierarkiska bebyggelsestruktur, med centrumanläggningen i mitten och bostäderna fördelat likt ringar runt om, blir ändå centrum en slags uppskattning av vad som är närmast för flest antal boende. Det begränsade antalet områden som skulle fungera som stadspark gör det också svårt att helt ta hänsyn till vad som är närmast för flest antal personer i valet av område för stadsparken.

Vad kunde utvecklats?

Vi har utgått från människans behov i gestaltningen genom att ta hänsyn till rörelsemönster och sociala behov i form av mötesplatser och olika aktiviteter. Med mer fokus på just denna fråga hade en större utredning över vad som menas med människans behov kunnat göras genom litteraturstudier. Det hade även kunnat innebära att vi gick ut i Farsta och gjorde enkätundersökningar eller intervjuer för att få reda på vad Farstas invånare känner att de saknar och skulle vilja lägga till i en stadspark. Mer tid hade kunnat

ägnas åt att observera vad människor gör på platsen. I vårt arbete har vi inte utrett frågan på ett djupare plan utan använt det som en avgränsning för att lyfta att stadsparken i främsta hand ska vara till för och ta hänsyn till människan. Om detta inte hade varit en avgränsning kunde andra aspekter ha kunnat lyftas i gestaltningen såsom de ekologiska värdena vilket vi inte gjort i det här arbetet.

Det hade varit intressant att undersöka mer vad en stadspark är genom att undersöka och göra studiebesök i ett antal nya och gamla stadsparker runt om i landet och göra en mer systematisk utredning över vad en stadspark är, vad den kan innehålla och vad den har för betydelse genom att studera existerande stadsparker.

För att beskriva och göra en indelning av områdena längs stråket hade en LCA-analys kunnat användas men vi ansåg att det inte var nödvändigt då området inte var så stort.

Slutord

Vi hoppas att detta arbete ska kunna inspirera utvecklingsarbetet kring grönstruktur i förortsområden. Vi vill framhålla vikten av goda offentliga rum i förorten samt hur viktigt det är att ta hänsyn till dessa vid förtätning. I Farsta har vi sett konsekvenserna av att inte från början planera in parker i bra lägen. Om offentliga platser tidigt planeras in i ökar möjligheten för att åstadkomma gynnsamma placeringar. Utmaningen i många befintliga stadsstrukturer ligger i att i efterhand hitta goda lägen för kvalitativa parker och andra offentliga rum.

Nya frågeställningar

Det hade varit intressant att göra en vidare undersökning om en stadspark kan vara ett stråk samt vilka kvaliteter ett sådant stråk behöver ha för att kunna fungera och upplevas som en stadspark?

Kopplat till denna fråga är vad som kan göras för att styrka stråkets identitet? Ett exempel vore att göra ett gestaltningsprogram för ett stråk, och hur ett sådant gestaltningsprogram skulle kunna utformas kunde vara en egen fråga.

Eftersom många av gångtunnlarna konstaterades utgöra en mental barriär längs med stråket kunde en separat frågeställning vara hur man med gestaltningsåtgärder kan minska denna verkan och öka känslan av trygghet?

En annan relevant fråga är hur stadsparken hade kunnat utformas om man fokuserade på andra aspekter såsom ekologi.

En intressant fråga att undersöka vidare är hur man ska förhålla sig till befintliga parker i förortsområden och hur de kan förändras. Finns det risk att kulturhistoriska värden går förlorade och hur varsamt måste man gå fram vid förändringar?

En mer övergripande fråga rör den anordnade parkens roll i förortsområden som idag domineras av grönområden med låg skötselgrad. Det vore intressant att närmare undersöka hur behovet av mer anordnade parker ser ut på dessa platser. En anknytande fråga är vad en omvandling av grönområden till park skulle innebära och om det går att ersätta grönområden helt med anordnade parker? Vi såg svårigheter med att tillföra parkkaraktären det vilda och skogskänslan då de inte fick plats. Det kan vara en indikator på att det också behövs större naturområden som komplement till parkerna inom ett rimligt avstånd. Detta är en fråga som måste utredas vidare.

Källförteckning

KÄLLFÖRTECKNING

Andersson, T. (2000). *Utanför staden: Parker i Stockholms förorter*. Stockholm: Stockholmia Förlag.

Andersson, T. (2015). Park. [Elektronisk] I: *Nationalencyklopedien*. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/park> [2015-04-02]

Artifex10 (u.å.). *Wells Fargo Center Urban Park – Sherman Street Plaza*. Tillgänglig: <http://www.artifex10.com/portfolio/wells-fargo-center-urban-park/> [2015-03-07]

Grahn, P. & Sorte, G. (2005). 8 Parkkaraktärer. I Johansson, M. & Küller, M. (red.), *Svensk miljöpsykologi*. Lund: Studentlitteratur, ss. 114-115.

Bernhardsson, S. (2003). Farsta strand. I: Söderström, G. (red.), *Stockholm utanför tullarna: nittiosju stadsdelar i ytterstaden*. Stockholm: Stockholmia förlag, ss. 84-87.

Göteborgs stad (2014). *Grönstrategi*. Tillgänglig: http://goteborg.se/wps/wcm/connect/0bbf9fb8-a6a9-43bf-9548-34e7697d8f0e/Gr%C3%B6nstrategi_20140324.pdf?MOD=AJPERES [2015-04-02]

Hultman, J. (2014) Familjebostäder planerar 600 hyresrätter i Farsta. *Hem & Hyra*. 8 december. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.hemhyra.se/stockholm/familjebostader-planerar-600-hyresratter-i-farsta> [2015-05-27]

Johansson, I. (1987). *Stor-Stockholms bebyggelsehistoria: markpolitik, planering och byggande under sju sekler*. Stockholm: Gidlund i samarbete med Byggforskningsrådet

Kling, A. (2015). Förorten har rätt till goda offentliga rum. *Arkitekten* (2015:4). s. 30.

Lynch, K. (1960). *The image of the city*. Cambridge: The MIT Press.

Malmö stad (2003). *Grönplan för Malmö*. Tillgänglig: <http://malmo.se/download/18.5d8108001222c393c008000101293/1383647019267/Gr%C3%B6nplan+f%C3%B6r+Malm%C3%B6+2003.pdf> [2015-04-02]

Mmcité (2014). *Bucharest comes to life thanks to mmcité*. Tillgänglig: <http://www.mmcite.com/en/news/bucharest-comes-to-life-thanks-to-mmcite> [2015-03-07]

Nolin, C. (1999). *Till stadsbornas nytta och förlustande: den offentliga parken i Sverige under 1800-talet*. Diss. Stockholm : Univ.

Solna stad (2014). *Grönplan: remissutgåva*. Tillgänglig: <https://www.solna.se/Global/Stadsbyggnad%20och%20trafik/Parker/L%C3%85GUPPL%20Gr%C3%B6nplan%2031%20mars.pdf> [2015-04-02]

Stockholms stad (2006). *Stockholms parkprogram*. Tillgänglig: http://www.stockholm.se/Global/Centrala%20st%C3%B6d-%20och%20styrdokument/Infrastruktur/parkprogram_allt.pdf [2015-01-20]

Stockholms stad (2007a). Lönnebergaparken planbeskrivning. Tillgänglig: <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=54916> [2015-03-07]

Stockholms stad (2007b). Parkplan Farsta stadsdelsområde. Tillgänglig: <http://www.stockholm.se/Global/Stadsdelar/Farsta/Trafik%20%26%20Stadsmilj%C3%B6/Parker%20%26%20gr%C3%B6nomr%C3%A5den/Farsta%20parkplan.pdf> [2015-01-20]

Stockholm stad (2009). *Program för Larsboda strand*. Tillgänglig: insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=94884 [2015-03-04]

Stockholms stad (2010). *Promenadstaden : översiktsplan för Stockholm*. Tillgänglig: http://www.stockholm.se/PageFiles/267645/52638_Slutrapport_lowNY.pdf [2015-01-20]

Stockholms stad (2012a). *Cykelplan*. Tillgänglig: <http://www.stockholm.se/PageFiles/227195/Cykelplan%202012.pdf> [2014-03-09]

Stockholms stad (2012b). *Stadsbyggnadsstrategi tyngdpunkt Farsta*. Tillgänglig: insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=120708 [2015-01-20]

Stockholms stad (2013a). *Landskapsanalys : Farsta*. Opublicerat manuskript.

Stockholms stad (2013b). *Den gröna promenadstaden*. Tillgänglig: <http://www.stockholm.se/PageFiles/274732/Den%20gr%C3%B6na%20promenadstaden%20utst%C3%A4llningsf%C3%B6rslag.pdf> [2015-01-20]

Stockholms stad (2013c). *Tyngdpunkt Farsta – bebyggelsestrategi*. Opublicerat manuskript.

Stockholm stad (2014-09-12). *Skateparker och parkour*. <http://www.stockholm.se/KulturFritid/Simma-och-trana/Trana-utomhus/Skateparker/> [2015-03-15]

Stockholms stad (2015). *Områdesfakta*. Tillgänglig: <http://www.statistikomstockholm.se/index.php/omradesfakta/> [2015-04-27]

Stockholms stad. (u.å). *Programförslag : Förtätningsstrategier*. Opublicerat manuskript.

Ståhle, A. (2005). *Mer park i tätare stad: teoretiska och empiriska undersökningar av stadsplaneringens mått på friytetillgång*. Licentiatavhandling Stockholm : Tekn. högsk., 2005. Tillgänglig: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kth:diva-150> [2015-04-27]

Sveriges arkitekter. (u.å). *Parallellt uppdrag Farsta centrum*. <https://www.arkitekt.se/parallellt-uppdrag-farsta-centrum/> [2015-04-27]

Åström, K. (1993). *Stadsplanering i Sverige*. Stockholm: Byggförlaget.

Kartmaterial

Stockholms stad (2012). *Cykelplan 2012 : Pendlings- och huvudstråk : Söderort*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.stockholm.se/PageFiles/227195/Plankarta%20S%c3%96DERORT%20Pendlings-%20och%20huvudstr%c3%a5k.pdf> [2015-03-09]

Stockholms stad (2015). *Baskarta över Stockholm stad* [Elektronisk] Tillgänglig med tillstånd av Stockholms stads stadsbyggnadskontor [2015-03-03]

Stockholms stad (2015). *Bullerkarta : Söderort : Vägtrafik* [Elektronisk] Skala 1:30 000. Miljöförvaltningen. Tillgänglig: http://www.stockholm.se/PageFiles/215776/soderort_vag_trafik_big.png [2015-02-23]

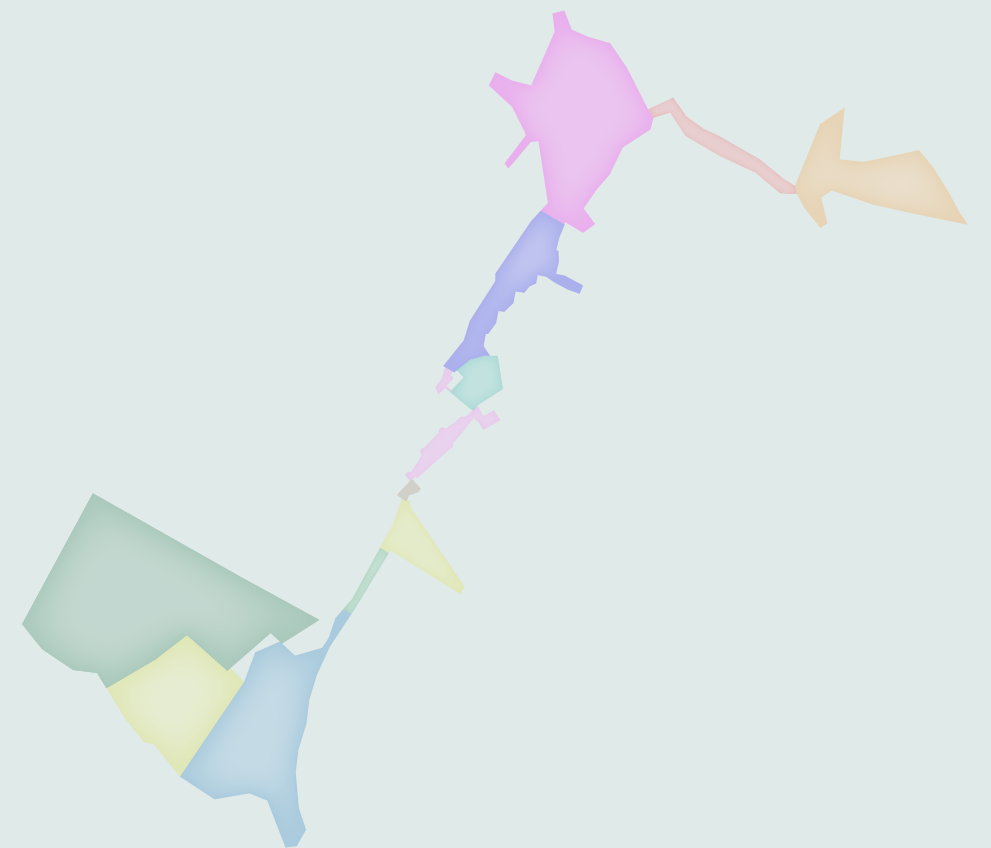
Lantmäteriet (2015). *Fastighetskartan vektor*. [Elektronisk] Gävle : LMV. Tillgänglig: maps.slu.se [2015-01-23]

Lantmäteriet (2015). *Ortofoto raster*. [Elektronisk] Gävle : LMV. Tillgänglig: maps.slu.se [2015-01-23]

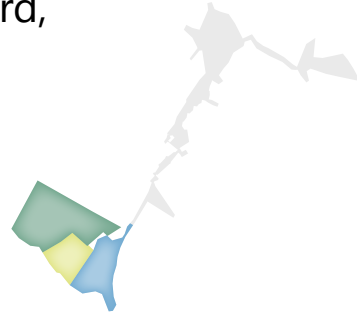
Lantmäteriet (1901-1906). *Häradsekonomska kartan*. [Elektronisk] Länna J112-75-25. Skala: 1:20 000. Gävle : LMV. Tillgänglig: <http://historiskakartor.lantmateriet.se/> [2015-02-11]

Bilagor

• SWOT ÖVER DELOMRÅDEN • BILDER •

SWOT- analys av Farsta gård, Farsta IP och Farstabadet

Styrkor

- Många målpunkter och aktiviteter
- Varierande karaktär; öppen strand, skogspartier
- Ligger intill vatten
- Höga biologiska värden

Svagheter

- Otydliga éntrer
- Få sittplatser
- Dålig vattenkontakt på vissa ställen

Möjligheter

- Stärka éntrererna
- Om stråket görs tydligare blir det lättare att hitta till platsen
- Tydligare gångvägar
- Skapa trevliga sittplatser

Hot

- Buller
- Exploatering
- Sämre vattenkvalitet

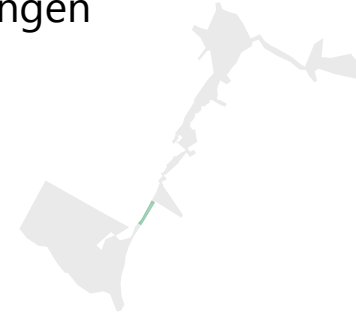

Farsta gård är en målpunkt i stråkets ena ände. Här finns idag café, kursgård och en trädgård i historiks stil.

Badet vid Mageulungen är välbesökt året om. Isen plogas på vintern för skridskoåkning.

SWOT- analys av Farstagången

Styrkor

- Brett stråk ger möjligheter
- Ligger bredvid skola

Svagheter

- Endast passage
- Otrygga undergångar
- Närhet till stora vägar

Möjligheter

- Koppla stråket till skolan
- Ge stråket en karaktär
- Skapa möjligheter för rekreation
- Visuell koppling mot fortsatt stråk

Hot

- Skolan läggs ned

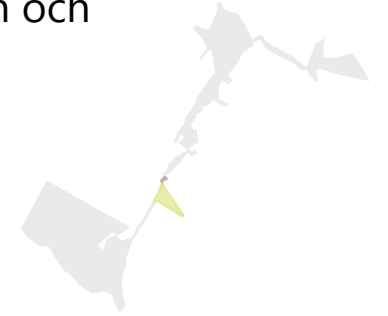

Farstagången är ett brett gång- och cykelstråk som ligger intill en skola.

Skolan i anslutning till Farstagången.

SWOT- analys av Ekparken och Lilla torget

Styrkor

- Gamla ekar
- Relativt centrumnära
- Bra mikroklimat, solläge
- Relativt plant område

Svagheter

- Slänt mot gångvägen
- Nära vägen
- Buller
- Avsaknad av aktiviteter och sittplatser
- Sidoordnat från stråket, ingen målpunkt

Möjligheter

- Utnyttja de gamla ekarna
- Skapa utrymmen för möten och rekreation
- Utnyttja topografin
- Ta till vara på den gröna karaktären
- Ta till vara på bra solläge

Hot

- Ökad trafik och buller från vägen
- Exploatering av parken
- Ekarna tas bort

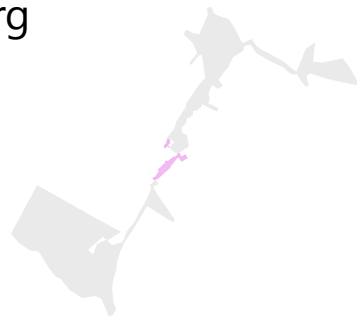

Ekparken finns flera gamla stora ekar.

Alldeles utanför Farstatorget ligger Lilla torget, en hårdgjord yta med ett antal gamla oxlar.

SWOT- analys av Farsta torg

Styrkor

- Målpunkt
- Kollektivtrafik
- Folkliv dagtid
- ffentlig plats med urban karaktär

Svagheter

- Delar av stråket genom
- Dåligt integrerat med resten av Farsta
- Svagt folkliv kvälls-/nattetid
- Otryggt kvälls-/nattetid

Möjligheter

- Stärka målpunkten ytterligare
- Stärka kopplingen mot resten av Farsta
- Öka tryggheten kvällstid genom ökat folkliv

Hot

- Mer privatisering av delar eller hela torgytan
- Ökad otrygghet
- Nya barriärer minskar integreringen ytterligare

På Farsta torg finns formklippta lindar som står i en oval formation,

Farsta centrum har ett stort utbud av service och har goda kommuikationer.

SWOT- analys av Kroppaplan

Styrkor

- Urbant
- Stort rum
- Centrumnära

Svagheter

- Mörkt och otryggt under spåren
- Otryggt ur trafiksynpunkt
- Dålig koppling till parkstråket

Möjligheter

- Skapa plats för aktivitet och stadsliv
- Skapa ett centrumnära attraktivt rum
- Skapa plats med offentlig, urban karaktär

Hot

- Att utrymmet inte används
- Att platsen blir ett tillhåll
- Otryggheten ökar

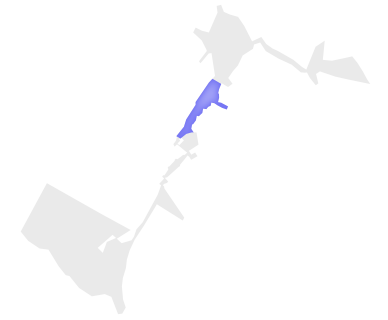

Framför centrumkyrkan finns möjlighet att öppna upp en passage som kan underlätta röreslsen och förbättra kopplingen till det gröna stråket. Idagsläget finns ingen möjlighet att komma över inlastningszonen som blir en barriär.

Tunnelbanebroarna skapar en portal och entrékänsla.

SWOT- analys av Dälden

Styrkor

- Grönt, öppet rum i dalstråk
- Växtlighet
- Tydlig rumslighet
- Siktlinje

Svagheter

- Insyn från höghusen
- Känslan av halvprivat mark
- Svåränvänd
- Genväg delar av gräsmatta

Möjligheter

- Göra parken mer tydlig och lättanvänd
- Göra plats för aktiviteter
- Skapa platser för att stanna upp
- Skapa platser med offentlig karaktär

Hot

- Känslan av att vara "uttittad" blir kvar
- Att parken inte känns offentlig
- Otryggt

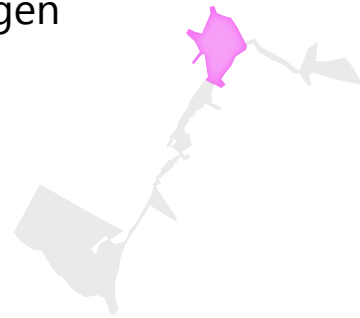

Dalgången i Dälden är omgiven av höga hus på båda sidor. I vissa partier känns gränsen mellan privat och offentligt otydlig.

Mittpartiet i Dälden består av en gräsyta som ramas in av vegetation och gång- och cykelvägar. Källa: 2001 av Göran Fredriksson (CC BY-NC-SA 2.5 SE)

SWOT- analys av Farstaängen

Styrkor

- Plats för lek med redskap och fri lek
- Används av förskolor
- Stor plan öppen yta
- Inramad av skog på ena sidan

Svagheter

- Oanvänd fotbollsplan
- Nära vägen
- Kraftigt bullerstört från Nynäsvägen
- Upptrampade stigar

Möjligheter

- Förbättra aktivitets och rekreativsmöjligheter
- Skapa aktivitet på fotbollsplanen alternativt bygga hus för att minska bullret från vägen

Hot

- Högt tryck och slitage från lek
- Buller från vägen
- Exploatering

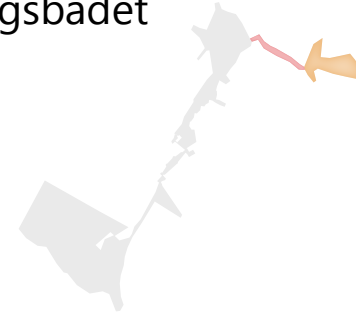

Överblick över parkleken Farstaängen från Färnebogatans viadukt.

Stenlagd bred undergång med fri sikt under Färnebogatans viadukt.

SWOT- analys av Hökarängsbadet

Styrkor

- Bad
- Utomhusgym
- Gräsytor i sol
- Klippor i solen
- Brygga
- Bra parkeringsmöjligheter
- Plogade skridsbanor vintertid
- Möjlighet att promenera vid vattnet

Svagheter

- Svag koppling mot centrum och övrigt stråk
- Trång gc-tunnel med dålig sikt under Nynäsvägen
- Bullerutsatt
- Stora parkeringsytor som entré till badet
- Långt från centrum
- Långa enformiga sträckor
- Otrygg gångväg

Möjligheter

- Utveckla badplatsen
- Bullerskärmar
- Stärka kopplingen över Nynäsvägen
- Utveckla promenader längs vattnet
- Skapa variation längs gångväg
- Tydligare och mer välkomnade entré mot badet

Hot

- Ökat buller från Nynäsvägen
- Avskärmas ytterligare från stråket

Smal och mörk gångtunnel mot Hökarängsbadet.

Hökarängsbadet är välkommet såväl sommar som vinter.

FARSTAS NYA STADSPARK

- Ett gestaltungs-förslag

FARSTA I UTVECKLING

Farsta är en förort med omkring 21000 invånare, ca 10 kilometer söder om centrala Stockholm. Farsta har pekats ut som en av nio tyngdpunkter i ytterstaden som ska genomgå omfattande förändring. Centrumet ska utvecklas och fler arbetstillfällen skapas för att Stockholm ska bli mer flerkärnt. Varje sådan tyngdpunkt ska ha en egen stadspark. Det har konstaterats att det inte går att åstadkomma en yta för en ny stadspark i centrala Farsta. Istället har ett parkstråk pekats ut som ersättning för denna stadspark.

Efter vår analys av det utpekade stråket (se rapport) har vi kommit fram till att det utpekade stråket som helhet inte är lämpligt som stadspark. Inom stråket har vi valt ut ett område som kan fungera bra som stadspark där det finns tillräckligt med yta, många kvaliteter samt att det ligger nära centrum. Dock krävs det att vissa åtgärder vidtas för att minska vägbullret och att den planerade flytten av bussterminalen norr om centrum sker. I och med flytten finns det möjlighet att skapa en bra koppling mellan centrum och parken. Parken blir sju hektar stor vilket är fullt tillräckligt för att kunna rymma de kvaliteter en stadspark ska kunna erbjuda. Här presenteras ett gestaltungs-förslag för parken.

Den södra delen är ett parkstråk i en smal dalgång inramat av höga hus. Den norra delen är till stor del ett öppet gräsfält som är inramat av vegetation och radhus. I nordväst flyter parken ut mot Nynäsvägen. Parken innehåller en välbesökt parklek, en hundrastgård samt ett par olika idrottsytor.

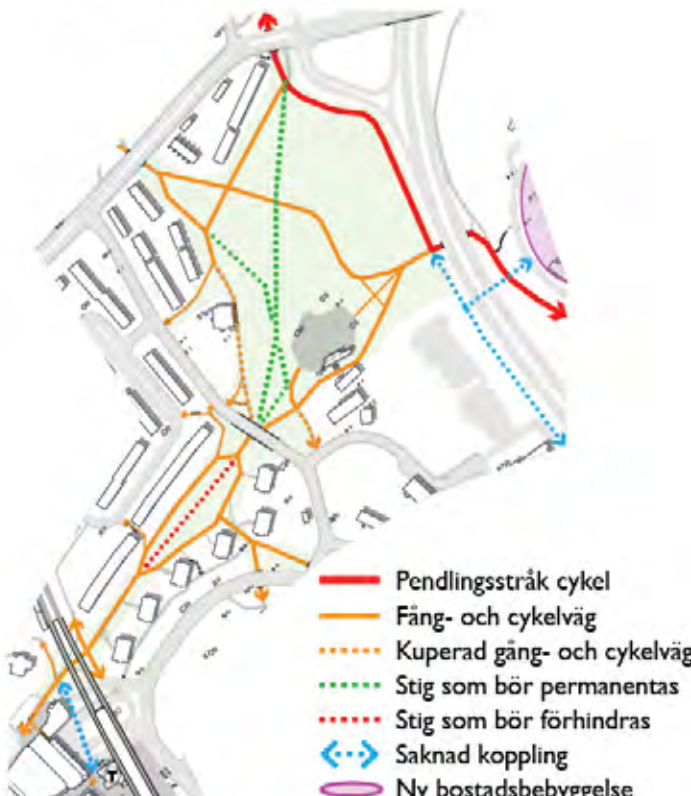
ANALYS

Siklinjer

Kartan visar viktiga siklinjer som bör bevaras. Långa siklinjer ger en överblick av platsen och gör den lättare att förstå. Skala 1:8000. Bakgrund: Baskartan med tillstånd av Stockholms stad.

Rörelsestråk

Analyskartan visar på befintliga gång- och cykelvägar, upptrampade stigar samt de platser där det saknas kopplingar i stråket. De många upptrampade stigarna visar på hur människor vill röra sig över platsen. Skala 1:8000. Bakgrund: Baskartan med tillstånd av Stockholms stad.

Mikroklimat

Här visas soliga och skuggiga platser som påverkar var sittplatser och olika sorters aktiviteter är lämpade att placeras. Skala 1:8000. Bakgrund: Baskartan med tillstånd av Stockholms stad.

Inramning

Inramningen bryter främst mot Nynäsvägen där parken flyter ut mot vägen. Vägen får därmed stor påverkan på platsen både visuellt och ljudmässigt. Tre huvudentréer till parken har identifierats. Skala 1:8000. Bakgrund: Baskartan med tillstånd av Stockholms stad.

PROGRAM

Efter att ha vägt samman resultaten från analysen har vi identifierat ett antal programpunkter med det vi vill åstadkomma i stadsparken.

Rörelse

- Tydligare och förbättrade stråk för olika typ av rörelse
- Permanenta upptrampade stigar förutom i Dälden där en sammanhängande vistelseyta ska skapas.

Aktivitet

- Göra plats för en större bredd av aktiviteter.
- Ge plats för både livliga aktiviteter såväl som för avkoppling
- Skapa goda sittplatser i bra mikroklimat.

Inramning

- Dämpa buller från Nynäsvägen.
- Tydliggöra huvudentréer till parken
- Skapa tydliga platser med offentlig karaktär.
- Minska känslan av att vara iakttagen från omgivande bostadshus.

Rörelse

Rörelsen för platsen har delats in i tre typer. De olika stråken anpassas för vilken typ av rörelse de är tänkta att innehålla. Skala 1:8000. Bakgrund: Baskartan med tillstånd av Stockholms stad.

Aktivitetsgradient

För att de omkringliggande bostäderna inte ska störas av parkens aktiviteter har vi arbetat efter en gradient för placering av aktiviteter. Lugna aktiviteter är placerade nära bostadshusen och livligare aktiviteter längre ifrån. Skala 1:8000. Bakgrund: Baskartan med tillstånd av Stockholms stad.

Inramning

Parkens inramning förbättras för att parken ska upplevas definierad. Mot Nynäsvägen tillkommer en bullervall som ramar in parken och minskar bullret i parken. Skala 1:8000. Bakgrund: Baskartan med tillstånd av Stockholms stad.

ILLUSTRATIONSPLAN

Hannah Theorell &
Erik Sundin
EX0504 Självständigt arbete i
landscapsarkitektur
VT 2015

Stadsparken lyfts till att bli en tydlig plats med en egen idenitet i Farsta. Parken blir en målpunkt och en naturlig mötesplats för alla boende i stadsdelen.

Akiviteter av varierande karaktär lockar en stor bredd av människor. Stadsparken rymmer plats för lek, rekreation, olika idrotter, samvaro och umgänge. Det blir också den självklara platsen för större evenemang som parkteater, midsommarfiranden och cirkus.

Perennplanteringar och varierande årstidsanpassad vegetation höjer platsens upplevelsevärden året runt. Det bjuds på många sittplatser av olika karaktär i lägen så att det alltid går att fånga några solstrålar.

En vågformigt böljande bänk i parkens södra del ger platsen en särpräglad karaktär. Runt den runda, öppna gräsytan placeras lyktstopar med en speciell utformning i en stark färg som markerar parkens samlingsplats och hjärta.

FARSTAÄNGEN

Farstaängens hjärta är den ovala öppna gräsrundeln som omges av en bred gång av ljus platsgjuten betong. I solläget på nordöstra sidan finns det gott om sittplatser med god utblick över parken. På den öppna gräsytan finns utrymme för picknick, brännboll och andra spontana aktiviteter.

Öster om gräsrundeln koncentreras mycket av det utbud av aktiviteter som parken erbjuder. Här finns plats för parkour, volleyboll, minigolf, boule samt en multisportsplan som på vintern kan spolas för skridskoåkning. En grillplats i kvällssol och ett café i en omgivande trädgård ger utrymme för vila och fest.

Parkens största förändring är en bullervall mot Nynäsvägen i öster, som avskärmar mot biltrafiken, tar ner bullernivåerna och ramar in parken. Vallen kombineras med flera funktioner; ett uträdat pendlingscykelstråk på vallens topp, läktare till multisportsplanen och sittplatser med en fin överblick över parken. På våren färgas bullervallens ena sida in i ett blommande flor medan en annan del bjuder på sprakande höstfärger. På vintern blir vallen Farstas mest populära pulkabacke.

DÄLDEN

I Dälden finns en lång, identitetskapande mur med integrerade sittmöjligheter. Bänken rör sig i en mjuk vågformad rörelse både i sidled och höjdd. Bakom muren växer perenner och buskar som förser Dälden med blomsterprakt och årstidsvariation.

Dälden ramas in av träd som förstärker dalgångens öppenhet. Gången på den östra sidan av Dälden har rätats ut och breddats för att rörelsen för gång- och cykeltrafikanter ska underlättas. Ett par sittplatser och en liten lekplats för små barn har förlagts vid sidan av gången. På den västra sidan har gången fått en mer rekreativ karaktär med sittplatser och blomsterprakt. En klippa på södra sidan om Dälden lyfts fram.

UNDER TUNNELBANEVIADUKTEN

Tunnelbanebron blir entrén till stadsparken från Farsta centrum. Broarna bildar en portal till parken som förstärks med planterade björkar mellan broarna samt perennplanteringar som markerar entrén. Kvällstid lysas broarna upp för att entrén ska vara tydlig även i mörker samt för att öka trygghetskänslan.

Perspektiv 2. Tunnelbanebroarna bildar en portal till parken som förstärks av vita björkstammar. Perennplanteringar markerar och förstärker entrékänslan.

Perspektiv 3. I Dälden byggs en mur upp som böjlar både i horisontellt och lodrätt led. Inbuktningarna ger sittplatser och bakom muren i slänt-
en planteras perenner och buskar

PARKENS ELEMENT

Stråk
Här ser man parkens gång- och cykelvägar. Parken har flera entréer vilket gör att det krävs många hårdgjorda vägar för att tillgodose människors rörelsemönster mellan dessa.

Inramning
De områden som tidigare saknade inramning har nu fått det. Det största tillägget är bullervallen mot Nynäsvägen. De öppna gräsmattorna i parkens mitt ramas in av växtlighet för att förstärka rumsligheten.

Öppet och trädbeklätt
De öppna ytor i parkens mitt ramas in av trädbevuxna ytor som ökar känslan av att vara innesluten i en grön oas.

Stadsparken
Alla parkens delar skapar tillsammans stadsparken.

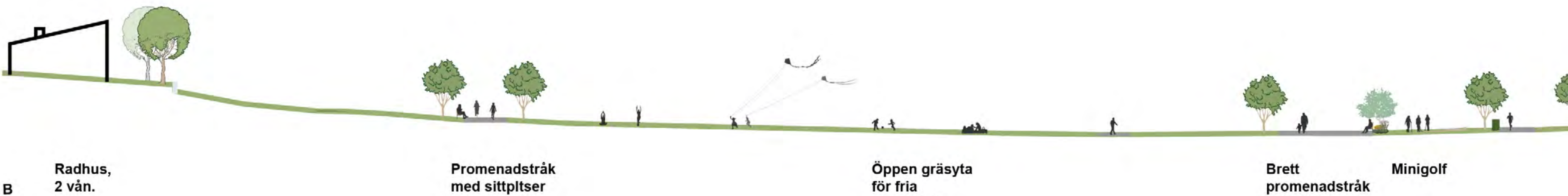
Oprogrammerade aktiviteter
I parken finns stora, öppna gräsytor som ger plats för spontana aktiviteter, lekar och evenemang. En del av slänten har lämnats öppen för att fungera som pulkbacke på vintern.

Programmerade aktiviteter
Parken har försetts med en mängd aktiviteter som ska locka människor av olika åldrar och intressen. Här finns grillplats, lekplats, minigolf, beachvolleybollplan, basketplan, café, parkour, bouleplaner, en hundrastgård samt en multisportsplan som på vintern spolas till isbana.

Sittplatser
Sittplatser av varierande karaktär finns utplacerade i parken. De är placerade i olika vädersträck så att man under hela dagen ska kunna välja en sittplats i sol eller skugga. Kring gräsrundeln koncentreras sittplatserna och här finns möjlighet att luta sig tillbaka och njuta av solen samt de aktiviteter som äger rum på gräsplanen.

Blomsterprakt
Perennplanteringar ger parken blomsterprakt och tillför något för varje årstid. Perennerna ramar in de öppna ytor samt förstärker entréerna.

SEKTION FARSTAÄNGEN

DEN NYA STADSPARKEN ERBJUDER:

